

Holy Bible

Aionian Edition®

Aka Bible
Hruso Bible

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Aka Bible
Hruso Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 5/2/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Bridge Connectivity Solutions, 2024

Formatted by Speedata Publisher 5.1.16 (Pro) on 7/26/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Aka at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Aka at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoa Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
- 05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.
- 06/21/25 - 469 translations now available in 230 languages.
- 07/26/25 - 526 translations now available in 287 languages.

Table of Contents

NEW TESTAMENT

Luka	11
Philemon	38

APPENDIX

Reader's Guide

Glossary

Maps

Destiny

Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

Sündawñe Jisu i che, "He Awuwa, ná muchoaiwe, hadowo cheme he na madanghum
na ha dangkoima?" Súnda na kako ge ǵi veñe i gye í habraǵia lastü.

Luka 23:34

Luka

1 Nimko a ha ha lyilyedama, se ná nüna aña na galyiw ñipüñejoñe dada. **2** Súnda he ūná ná dju nudzog iñiyo hohusedama se naje, seyo, Tawgyew i shi-nú truñe kahisedaw se naje, se ūná úträiyomdo ñí trukuida. **3** Sünambo, no je úträiyomdo, he na he í, usupa yo hoksüne kalyisedaw no, stüvziw Tiyofilus bábo, he na he í magabolyiw gi vyeimeje ujoñe vyeda. **4** Hado cheholye, bá ha trudrúlyedama, se ná umsowgo ba danghuweñe no vyedame. **5** Nugo Herodes i Yahudiya ñetrü go ñetrü nugo dañe shüi ñeto ge ana lyikulye: Abiya müga go Jakariya cheñe mügawa du. Üfum ye, mügaw Arō yo samtolyiw namko yo a, iñiñi ye Elishiba. **6** Súnda se naksü Tawgyew uvro ge chiñifoñe, seyo Prabhu ichi shotuko dügywé ná je da shüi. Úgü dadrülyedaw ná je madatruw-makitruw da shüi. **7** Súnda Elishiba i tigübzümdá naksü agü je ñiwbí. Súnda se naksü kewje keahubi. **8** Dzakariyas i í ñeñü ná dağaañ kuwñe, Tawgyew uvro ge, i ñegru ge müga chew daw. **9** Sündada mügaw ná daw basha yo dañe kako dzulaw ge iñiñi kakülye, Tawgyew i kütüw ñegru ge jiñe shobrovzü foweñe. **10** Sündada shobrovzü fomkoi sese vyew na nopsü ge kahuañe kügütsü. **11** Sese Tawgyew ichi sorgomuko a ye shobrovzü fodaw südzüvyepsüg vyego psügañe ge gudzukülyedaw ye, í hohu. **12** Súnda Jakariya í hoglye šüpo lamosha, súnda í ñew vyehua. **13** Seño ye sorgomuko i í che, “Jakariya, djuğejodawe hado chemeje bá kügüdaw ye dzühujemme sündada bafum Elishiba yo babó saw a sakülyejome, súnda ba se iñiñi ye Yohañ ñe ñijodawe. **14** Súnda ba agü saahuñe šüpo lüshüne, lüshümfoajome seyo šüpo nüna na agü sadabi cheñe lüshüjome.” **15** Hado chemeje i Tawgyew üvro ge sawlyiw chiñifojome; seyo tsü keje matujome; seyo iyañ ulhu ge duluge yo ġulo güdraw yo güdraavojobi. **16** Seye Israyel yo naje šüpo nüna na Tawgyew ichi ge kakultrujome. **17** I ñihow Eliya í ġulo seyo küña dafidama dañe üvro üvro kutrojome hado chemeje awu na na üdrü-ulü ye agü nachi ge tchodügyejo; seyo zew chew madzüw na Tawgyewchi ge chiñidrüne lakajo súnda Tawgyew ibó dafimsofiw dashüträvojo. **18** Jakariya i sorgomuko í dzü, hei no kündä danghujowa; hado chemeje nobó mukroadabi seyonofum boje mukromyadabi. **19** Sorgomuko i í trutcho, “No Gebriyalwa, Tawgyew ichi mukow kewwa súnda üdra gudzusaw ye wa; sündada nó badra

chitruweñe seyo bá he ūná ye truweñe kiadaw yewa. **20** Seyo hojo dawe, he ūná ye umsow makalu kuw ba mulyo ñyoyome, súnda mazefijomme, hado chemeje ba nó ūná ye, i ke damdrüne dafajoma, sei umsow mavye.” **21** Nüna na Jakariya í ñyokrütsü, súnda mavyenghuahuw lyatsü, hado cheme ñegru ge aña kündä uwalajemañe? Vyeñe. **22** Súnda i ñopsü kahuadabi abó ūná mazefibi, sündawñe na danghuladabi i ñegru ulunge hama ñita homadadañe, súnda i sei vyeğelalye seyo mulyo lyadabiñe. **23** Súnda i sehu datunofiahuñe i í ñe ge katcho. **24** Setasaña yo ifum Elishiba somafobi, súnda hubye pom kuw i nudzoğ ana cheñe müstüne vye. **25** “Nüna nafo ge nó bümazeamedañe nobó Tawgyew i he ñeto ye ana daidawa.” **26** Elishiba agü ñiw yo hubye ġe kuw sa a Tawgyewchi go sorgomuko Gebriyal i Galili iñiñi Nazrat ñetrü ge, **27** Mimsa nano makaw a ichi ge kiku. Djú Joseb cheñe Dawud í ñeñü go Muhusa a idra ġulo daida, se nano makaw mimsa iñiñi ye Mariyamwa **28** Súnda Sorgomuko i ichi ge ñelunge jimyoñe che, ba hu je adjüdjiw no je ağımiw lüshütukoiwe, Djú Tawgyew í nülvow tukoaidama! Tawgyew i badraşome. **29** I se ūná yo šüpyo ġelamoag, súnda vyemche, hei küna ūná a djüjemma? **30** Sésö Sorgomuko i í che, Mariyamya; djuğejoda, hado cheme Tawgyew í nülvo bá tukoaidawa. **31** Súnda hojodawe, ba somafojome, súnda ba saw a sakülyejome, ba iñiñi ye Jisu ñe ñijodawe. **32** I šüglyiğjome; seyo bá Soğgroyaloñe üsaw chejome; súnda Tawgyew i í awu Dawud i psüga ye í djuğjome. **33** Súnda i Yakub í ñeñü ge shüwa nugo da shükejome; súnda í ǵadzü da shükyew ye keje mamütrajome. (**aión g165**) **34** Mariyam i Sorgomuko í che, “Hei kündä lyijowa? Nobó muhuje madanghulubi.” **35** Sorgomuko i í trutcho “ġulo güdraw ye baso ge kamyojome, seyo Toğgroyama í Ğagra ye badru ge duñgudrujome; Hado chemeje í ġulo güdraw yo sakülyalaibi, í Tawgyew üsaw chejome. **36** Súnda hojo dawe, bá ñeñüg go Elishiba i je mukromyadabi a saw sakülyemkoiba, hei ichimsoba í na Ügübziüm chebabí, i so maflow hubye ġe kudaba. **37** Hado chemeje Tawgyew ichi ge ha ūná je madafijo che ñiwme.” **38** Mariyam i che, “Howe, no Tawgyew i chiğadambabi, bachi ūná trudo trüduyo dubroñe nodra ana lyimeje.” Sese sorgomuko ye itriu yo katräkralye. **39** Sündaw se ñeto Mariyam i kutcho yo gudzuñe pufo go Yahudi na ñetrü a ge ji. **40** Súnda Jakariya iñe ge jiñe Elishiba í gagañe da. **41** Elishiba i Mariyam ichi gaga chewye dzühuhuwñe, seştiğudoye ulhu go agü yeje gog, súnda

Ilishiba i ġulo güdraw yo tukoa. 42 Sündä i gow yo ſogzuñe che, ba mim naġi yo süvzüfowmme, seyo balhu go sheje ye šüvziw me. 43 Sündä noje hango yo nülvojema, no Tawgyew üyañ ye notriūgañ a jikuda. 44 Sündä holabya bachi gaga chew yenofu ge dzühubyodzühugywne sešigudo ye nolhu go agü yeje lüshülye gogje. 45 Sündada seije šüvziwmme, se i djuyo umsow vyeňe Tawgyew ichi go, ha ūn ye idra chedama, sei damsojebi. 46 Sese Mariyam i che, “Nodrü-nolu yo Tawgyew i troime. 47 Sündä noġulo ye, nó gudraw choakejo Tawgyew yo lüshü damme. 48 Hado chemeje i í chiġadam idru ge nülvo hoida, sündada holabya, ayo dalalye shüwa shüw pumniħügi kuw nüna na nó šüvzifram chejome. 49 Hado chemeje se bolugobraw Tawgyew i nobo chiġa dew dew daida, sündada iñiñ ye güdraw me. 50 Sündä i nülvo ye se nadra jome, dju í ġeima, saltso saltsow daw kuw sünaġgudrujome. 51 I í bolugow ye sheiwa, seyo dju nudzo drü-lu ge dafowšoñe daima sena daame-kiame vye. 52 I shotuko dümbräw na psüga go dügaaha; Sündä nülvodaw i udruda vye. 53 Luhuštümgraado na gañ uwyo da djü, séso dzomo-külyimodaw na iżgħi ubotila lyadtiġye.

54 I í nudzoġ aki-awu na, kulo Israyel na ġaksüla, hado chemeje se nülvo ye büvyesüdañe. 55 Shüwa Abraham ñe i saltsoahuw nadra shüwa duñgudrujo, I künä ñi bupye-ñipyre nadra chedama sūna.” (aiōn g165) 56 Mariyam i hubye dzü kuw idra ġyoselyeñe, i ñe ge katcho. 57 Sese Elishiba i samdrü kudabi, sündä i saw sakilye. 58 I ġafopsüg-ġampsüg seyo i ñešiġ-ñepēġ na sei dzühulye, Tawgyew i idru ge šüpyo nülvo dadañe, idra ye lüshütuno. 59 Sündalye ana a dadawa ḓegi Šügzü kuwne se agü í fyuw ñeto kudabi sündä i iñiñ ye ichi awu Jakarija í iñiñ ye niweñeda. 60 Séso iyañ i che, mowwe; i iñiñ ye Yohañ ñe ñijo dawe. 61 Sündä na í che, bá ñešiġ ge ana üniñi djuchije ñiwa. 62 Sese i ichi awu i damcheñe dzü, ba iñiñ iha ñiġoñda? 63 Sündawñe i ġijo kako prūlañe ġiag, iñiñi ye Yohañ me, sündawñe vyew na mavyengħuatsüg. 64 Sündawñe ichi umdzu ñe zebülä naksü sešiġudo ye zefikiyle; Sündä i ūn zehuahuw ye Tawgyew i trokilye. 65 Sündawñe iñisa ye ġyodo na vyew ġemoatsü; sündä se ñu ye vyew se Yahudiya nachi ñetrü üniña üniña naje Šügeatsü. 66 Sündä vyew dzühudo na nudzoġ nudzoġ drü-lu ge vyaltsü che, “He agü ye künajoješoma?” Hado chemeje Tawgyew i iżgħi ye idra dubi. 67 Sündä iyaw Jakarija i ġulo güdraw yo tukoa, sündä ñihokilye. 68 Israyel go Tawgyew i šüvziwe. Hado chemeje i

nudzo nüna ná hokrüvo, Sündä ná ġaksüivo, 69 Seyo i kulo Dawud i ñe ge ñibo muchoajio hosuw tiššüvzü a lahuaida. 70 Sünambo i bzüga yomdo güdraw ñihow truw bupye-ñipyre nayo, dju ñedzü ūnna no ūnna gomdo dulyisema, senayo trulyeida. (aiōn g165) 71 Chemeje ñi vyeňiġ-vyeġaw nayo, seyo ñi homsūsew nagzü yo ñi muchoaida; 72 Sei ye ñi bupye-ñipyre na nülvo dañe nudzoġ güdraw ūn i vyesüweñe, 73 Seyo se trasġa sei, se í i ñi awu Abraham yo todoye, 74 I ñi hei djujo, sei ye ñi vyeñido nayo kahajoñe, 75 Ivro ge chiñi seyo güdraw ġabo kaw ge shüdzokwu maġew ichi chiġa dañgudruweñe. 76 Seyo ba ye muhusa agħiġa, Toġgroyama i ñihobraw chejome, hado cheme ba Tawgyew ichi ġabo dashütrüvojoñe uvro uvro kutrojome, 77 Sei ichi nüna na djumuchoawe, dju, ná lalo yo güdraw pawma. 78 Hei ñi Tawgyew i nülvo dado yo lyijome, seijo ñidru ge udrugo yo müsaw a džiuto-rünokilyejo. 79 Sei ye nukuġuw seyo džiū ġabo ge ġyodo na müsaw djü, seyo ñishi í lüshüw ġabo gudow lakutrokewe. 80 Seyo se muhusa angasa ye Yohañ, shülyifi shülyi seyo ġulo ge gokilyefi gokilye seyo Israyel ge kakujo ñeto kuw i bye ge ġyō.

2 Se ñeto ge ñubyu Kesar Agastas ichivye gow shotuko-kunu kihua, vyow Druguw-Druliyiw gow ġadzü-ġaġi nañiñ ġimyoweñe. 2 He uvromashü iñiñ ġimyow ye ñubyu Keriniyas í Siriya gow dümbräw dadaw ñetow ge daw. 3 Vyew na nañiñ í ġimyojoñe nudzo-nudzo ñetrü ge katsüküġatsü. 4 Sündä: Josef je Dawud i ñesu go iżżejju umu, sündada i Galili go Nazrat ñetrü yo kañe Yahudiya ge Dawud i ñetrü Betlehem ge ka. 5 I iñiñ ġimyow, í goidaw Mariyam dju so mafoma idra jisa. 6 Na Betlehem ñetrü ge dulu ge, i agü sajò ümdrū kuadabi. 7 Sündä i agü iż-żewġ samkyo a saa sündaañe í gyeka ge għuġi káko ge zua ve, hado chemeje nabo süge ñe ġyōjo mapa. 8 Seyo se ñetrü a künä fugulu ġyokruw duma, se na ḓegi ge vi ge ġyōñe ná hokrü ġow. 9 Seyo Tawgyew i sorgomukow a namgħow ge gudzukiyle, sündä Tawgyew i ġagra namgħow ye dubrokilyeg, sündawñe na ūpo ġeatsüg. 10 Sündawñe sorgomukow i na che, “Dju ġeġo dawe; Hado cheħolje chemeje, howe, no tuġu-tumo vyow nabo ūpo lüshüw ūnna a trujome. 11 Yow ñubyu Dawud i ñetrü ge djobo muchoajio a sadame, sündä se i Prabhu Masime.” 12 Sündä se ye ba chi shewme, sei ye ba agü a ye għiex għuġi káko ge zuw hohujome. 13 Sündawñe sorgomukò a üdra ye soġġomuko upua a

Tawgyew i iñiñ la troñe ana chew hohuda, **14** “Ñedzü ge Tawgyew í güdzüw súnda no ge se tuğu-tumo na güdzüw djüwe díjú ñedzü Tawgyew i uw veima.” **15** Sorgomuko i natrü go soğgo ge katralyewñe, fugulu ǵaksüw na ǵütcü cheği, “Tchow, ñi Betlehem jiñe he ñu chedad i, seyo Tawgyew i trudaw í, hobo.” **16** Súnda na mekutcho djeñe Mariyam ñe seyo Joseb naksü üträ ge anga i káko ge vedaw hohu. **17** I holyeñe na se anga ufo gow na ha trudama se ñu chedad na truzeğıatsü. **18** Seye vyew dzühutsüdaw na fugulu ǵaksüvow na ñu trudaw yo mavenghuatsüg. **19** Seño Mariyam i he ñu na üdrü-ulu ge veñe vermchepüne. **20** Súnda fugulu ǵaksüw na ná küna trudama, sünambo vyew dzühuñe hohuñe Tawgyew i trolleyeñe lüshüne katsütcho. **21** Ñegi ńüzü kufiahuñe, seyo i Jisu i mükraksüw fyumdrü kuadabi, súnda iñiñ Jisu ñe ñi, he iñiñ ye sorgomuko i uluhudrü ge mañilugomdo djülyedabi. **22** Súnda Musa í shotuko dalyedaw yo Mariyam i güdraw ǵyw ye ǵomdzoahuwñe súnda Joseb ñe Mariyam naksü í Tawgyew uvro ge shew Yarusalem lañe jike. **23** Tawgyew i shotuko ge ǵimbo: “Vyew saw samkyo na Tawgyew ibó güdraw vyejome.” **24** Súnda Tawgyew i shotuko dalyedaw go chemeje, “Aşüm osa ksü, momeje paǵusa üsasa ksü lañe kütüwe.” **25** Se ñeto ge Yarusalem ge Simon iñiñ yo nüna a duw, súnda i güdraw nüna seyo Tawgyew i kütüw nüna, súnda Israyel ge ǵüdzüjo i ǵyokrü, seyo ǵulo güdraw üdra dusa. **26** Súnda ǵulo güdraw yo truhua, ba Tawgyew i saw Masi í mahohulu, ba madzüvzüjome. **27** Súnda í ǵulo Güdraw i ñegru nopsü ge jidügye; súnda iyaw ñe üyañ naksü se agüsa Jisu íbo, ahugo shotuko na dajoñe veñe lajikedaw sesse, **28** súnda Simon i angasa í lolalyeñe, Tawgyew í troñe ana che: **29** “He Tawgyewwa, ba ñu chew kudabi, bá kulo í ba güdzüw yo kadiügyejodabe; **30** Hado chemeje noñi yo ba muchoadügyedaw ye hohudamme. **31** Djú ba vyew druguw-drulyiw gow nüna na hovow sa a dadrü kikülyadama. **32** I utro sama nabo umsow truhoahuw müsaw da kaktülyajome, súnda Israyel go djo nüna nabo lüshü-lübajome.” **33** Súnda üyaw ñe üyañ naksü ubo gow ñu chedad yo mavenghuatcheseñgudru. **34** Sündawñe Simon i í gaǵızü díjüñe, üyañ Mariyam i che, “Howe, i Israyel go na gaañe seyo pülyidügyejo go, seyo ana a chi shedügyejoñe ǵyokrütigye, seifo go ñu zegijome. **35** Súnda ba ǵulo je vetsü yo vuduǵa-vuduǵa dajome. He yo ńüpo na drü-lu ge vedaw na truhajome.” **36** Súnda Asher ǵibye go

Fanual üsam a duw iñiñ Hanna, i ñihow trum: I ńüpo mukrombi, I tilshi dzüwñe üdra gzü daw yo odje mro kuw shüfisawba. **37** I odje ńüzügütürü psügi gow müjem: súnda ñegru keje matrahuw ñegiw-ñetow drüpsü-ñilyi mañiw seyo küküne ǵyonggudruwba. **38** Súnda i sehu ñeto stige jikuñe Tawgyew i drülu yo uw che, súnda vyew ná, dju Yarusalem i yo muchoajoñe ǵyokrüvodaw na, ifo go ñu trumyokülye. **39** Súnda na Tawgyew davyedaw shotuko ügü ye vyew damdzoahuwñe sese Galili ge nudzoğ ñetrü Nazrat ge katcho. **40** Súnda angasa ye nugow lya, súnda bolu duktilyebi, seyo patsü-sholu tukoaha, súnda Tawgyew i nülvö üdra sa dusa. **41** Üyaw ñe üyañ naksü oje drü-drü Yarusalem ge Fasa rhano ge jinggudru. **42** I oje ǵüyo ksü kuwñe, na rhano ge ǵidaw ñom í daw Jerusalem ge ji. **43** Súnda na vyew ñegi ǵyomdzolye sese katcho, se angasa Jisu Yarusalem ge ǵyotralye; sei üyow ñe üyañ naksü madanghu. **44** Na ana veñ, i upu jiw nadra dusamada, ñegi a kapseajebi: súnda na í nadraw seyo na ñeñü nangko ge tchüpuñe. **45** Sé matchülawñe na tchü-tchüne Yarusalem ge katcho. **46** Seye ñegi dzü sefum ye na í ñegru nopsü ge dadrüw nangko ge ǵyosañe, ná ñu dzüne seyo naje i chi dzü ǵyodaw hohu. **47** Seye küña na i ñu truw dzü ǵyodama, se na vyew í danghuw yo seyo i ñu hutrow yo mavenghuatsü. **48** Sündawñe na í holyeñe mavenghualyeñe seyo üyañ i í che, “No sawwa, ba ñidra ana hado daña? Howe, baw ñiksü ba taǵaw na veduw tchü ñegiha.” **49** I í che, “Ba no hado tchüña? Hadoma madanghuma, no nó awu i ñe ge dujobabi cheñe?” **50** Seño i í ha ñu chedama, i se i madzüsüla. **51** Sündawñe i üdra kasa, súnda Nazrat ge kaku, súnda na chew dzü ǵyosa; súnda üyañ i he ñu ye üdrü-ulü ge ve. **52** Seye Jisu i patsü-sholu seyo udru ge lyifilyi súnda Tawgyew ñe nüna naksü ubo yo go shülyi.

3 Nugo Tibiriyus Kesar ñetrü nugo dañe oje ǵütrüpom
kuw sese, seyo Pontus Pilatus i Yahudiya go ñetrü nugo da shüi sese, seyo Galili ge Herodes, súnda üñü Filip Ituriya seyo Trakonitis go nugo da shüw sese, sündalye Abilene ge ye Lisaniyas go nugo da shüw sese. **2** Seyo sese Anasñe Kefas naksü müga gow, seta-seǵa Tawgyew ichi shi-ñu ye, ge bye ge Jakariya ichi üsaw Yohań üträ ge dzühuku. **3** Sündalye i Yordan hu itrügań go vyew ñetrü-ñetrü ge jiñe, lalo muchoajoñe drü-lu ye vyegudoweñe baptismal ifo ye truzekülye. **4** Yasaya i ñihow trulyedaw shi-ñu

kako ge ǵidaw ye: “Bye ge shogzükülyedaw nüna i ǵuksüwmé he i: ‘Tawgyew i ǵabo dashütrüvowe, i ǵabo í gudow davowe. 5 Kaguǵuhuw künama kazeǵiyijome, Seyo púsa je lüñew daajo; Seyo tüküngüw ná gudojo, lüvziw lüñew ǵabo Sena ǵabo rhugro lyijome. 6 Seyo uso duw chebiw ye vyew Tawgyew i muchoaihuw hohujome.’” 7 Dju upu dyam na ichi ge baptisma lajońe jihuańe jikutsüdaw na, se na i che, “He byu üsa nawa, djó dju truda, he kalai lusuyuw yo ǵe jehuatsüwe che? 8 Drü-lu vyegudofilaw kuw sheje lakuwe: seyo nudzoǵ-nudzoǵ drü-lu ge ana djuvyelajo dawe, se ńi aki-awu ye Abrahamene; hado cheme no dju chengkoime, Tawgyew i he kunu yo je Abraham ıbo mulo lakiyefijobame. 9 Seyo ya bo puǵje ye shoń ükrütrü ge vyedabi, sündada ha shoń ye sheje uw yo majema, se na poskealye mi ge foahuebabı.” 10 Seyo nüna na í dzü, “Sename ńi ha dajowa?” 11 I ná tru, “Djuchi ge polu ksü duma, se djuchi ge ńima se i djüwe seyo djuchi ge tsajo duma, se naje súna datsüwe.” 12 Seyo patso-law na je baptisma law jiku, seyo i dzü, “He dadrüwwa, ńi ha dajobya?” 13 I ná trutcho, “Dju djóbo ǵyokrüima, se í fojetübziw patso djulajo dawe.” 14 Seyo rhünakew na je í ana dzü, “Ńi ha dajobya?” I ná chetcho, “Djudru ge je külü djujowe, seyo mülaw-mütraw djufojo dawe, seyo nudzoǵ chiǵa dadaw ge lüshüjo dawe.” 15 Sündada nüna na se í vyeksüne ǵyomkoi sese, seyo vyew na nadrünanlu ge Yohań ifo go vyemkoi, hańa he ashá he i Masi moşomachańe. 16 Sündawñe Yohań i vyew ná che, “Nobó djo hu yo baptisma djüwbame, séșoye i kalaime, dju nó cheje saw-lyiw bolufowme; no ivro ge ichi shita udro tashaijoje ugõ ńiw sünabame, se i djó ǵulo güdraw seyo mi yo baptisma djüjome. 17 Ichi chiaǵi ye ichi ütgü a me; seyo i í ńetchü ye uw yo dagüdracosme; seyo pulgü tcholadaw na üšaka lakeǵijome, séso ügütchü na ye mi ge foajo se mi ye keje madzoñoajo.” 18 Sündalye i nüna na dadrüñ-dadrülye shi-ńu uw je trusejome. 19 Seşoye i psüǵimko yo ńetrü a go nugo Herodes í iňuw Filipus ufum Hirodiyas ifo go, vyew lalo datruw nafo se na sei í dadaw na fokülye. 20 Sündada Hirodes i vyew naǵi yo je i fow lalo je datru, Yohań í pache ńe ge shü vyewe che. 21 Vyew na baptisma latsüwñe, seyo Jisu je baptisma lalyeńe küǵü ǵyo, sundawñe ńedzü müsaag. 22 Seyo ǵulo güdraw paǵusa veduw ye uso dańe idru ge ǵudrokülya, sündada ńedzüdrü go ńu zekülye “Ba nó sawme, ba yo no ńüpo lüshüdame.” 23 Jisu i shi-

ńu trukülyewñe, sese i oje dzüǵü kuw. I Joseb üsaw (nüna na ana vedabi), seyo i Eli ichi, 24 Seyo i Mattat üsaw, seyo i Lewi ichi, seyo i Malki ichi, seyo i Jannai ichi, seyo i Yusuf ichi, 25 Seyo i Mantiyah ichi, seyo i Amos ichi, seyo i Nahum ichi, seyo i Asaliya ichi, seyo Naggai ichi, 26 Seyo i Mat ichi, seyo i Matiyah ichi, seyo i Simi ichi, seyo i Yosek ichi, Seyo i Yoda ichi, 27 Seyo i Yohań ichi, seyo Resa ichi, seyo i Jarubbabel ichi, seyo i Shaltiel ichi seyo Nari ichi, 28 Seyo i Malki ichi, seyo Adi íchi, seyo i Kosam ichi, seyo i Almadam ichi, seyo i Er ichi, 29 Seyo i Jisu ichi, seyo i Aliyejer ichi, seyo i Yorim ichi, seyo i Mantat ichi, seyo i Lewi ichi, 30 Seyo i Simon ichi, seyo i Yahuda ichi, Seyo i Yusuf ichi, seyo i Yonan ichi, seyo i Eliyakim ichi, 31 Seyo i Maleyah ichi, seyo i Minnah ichi, seyo i Mantat ichi, seyo i Natan ichi, seyo i Dawud ichi, 32 Seyo i Yise ichi, seyo i Obed ichi, seyo i Boj ichi, seyo i Salmon ichi, seyo i Nason ichi, 33 Seyo i Amminadab üsaw, seyo i Arni üsaw, seyo i Henson üsaw, seyo i Peres üsaw, seyo i Yahuda üsaw, 34 Seyo i Yakub ichi, seyo i Isahak ichi, seyo i Abraham ichi, seyo i Terah ichi, seyo i Nahor ichi, 35 Seyo i Sarug ichi, seyo i Rawu ichi, seyo i Peleg ichi, seyo i Eber ichhi, seyo i Shilah ichi, 36 Seyo i Kenan ichi, seyo i Arafzed ichi, seyo i Shom ichi, seyo Nuha ichi, seyo Lemek ichi, 37 Seyo i Matushilah ichi, seyo i Hanok ichi, seyo i Yirid ichi, seyo i Mahallel ichi, seyo i Kenan ichi, 38 Seyo i Enosh ichi, seyo i Shet ichi, seyo i Adam ichi, seyo Tawgyew ichi üsawwa.

4 Sündada Jisu i ǵulo güdraw yo tukoańe, Yordan hu go kakutcho; seyo ǵülo yo bye ge laǵushi laǵushi vye; 2 Seyo ńiegı piǵü kuw mütü na dakiútso-kikiútso ho. Se ńeto ge i haje-haje matsa-matuw seyo se ńeto kamdzohuńe, sese i luhuśuku. 3 Sündade mütü ye í che, “Sünnameje ba Tawgyew üsawşommeje, he kunu ye cheha odje lyaweńe.” 4 Jisu i í trutcho “ǵidame, nüna na odje yo aka mashüjome.” 5 Sündatchowñe mütü ye í la djeketcho sündalye lüǵańe pu udru gow vyew druguw-drulyiw go ńetrü ná shemdzoa. 6 Sündalye mütü chetcho, “No he na he i vyew bá übräw daweńe djüjome, sündada no ǵagra djüjome, hado cheholye he na braw nobabi, seyo no dju djüǵońidama djüfijobame. 7 Sündada ba nó küǵumeje, he na vyew bachi lyajo.” 8 Jisu i í chetcho, “Ana ǵidame: ‘Ba bá nudzoǵ Tawgyew í gaga dawe; seyo í küǵijo dabawę.’” 9 Sündatchowñe i í lalye Yarusalem go küǵuw ńegru

ñelütsü udru ge lalyi vye, sündalye í che, "Sünname ba Tawgyew üsaşommeje, babraw bá nudzoğ he ayo üla ge gaawe. 10 Hado cheme ǵidabi, 'I bábo í sorgomuko ná babo ǵaksüweñe dügjejome' 11 Seye 'I bábo tıgzü yo lolajobame, hado chemeje bá gaañe kumu ge bashi í mapadügjejoñe.' 12 Jisu i í chetcho, "Ana je chedame; 'Ba nudzoğ Tawgyew í dafimsoima djuhojo dawe.'" 13 Mütü ye í dafiyima madafima da hopüñemdzohuñe, sündawñe memja kuw üträ yo kahatrükralye. 14 Sündatchowñe Jisu i ǵulo Güdraw yo tukoañe, Galili ge katcho, súnda ífo go ſnu ye ünisa ünisa yo küña ñetru duma vyew dzühuzeğitsü. 15 Seye i süge Tawgyew í küggüw melye ñe ge truw ñe ge shi-ñu truñgudru, súnda vyew na í trostüküğatsü. 16 Sündalye i Nazrat ñetru ge jiku; hayo sa a í dalañe shükyedama sese; seyo í nudzoğ daw üğü dajo ge ǵyogow ñeto kuwñe küggüw ñegru ge jiñe kako ngüijoñe gudzu. 17 Nihow Yasaya í ǵilyedaw kako ye í djü, súnda i kako ye tahalye, hayo sa a ǵidama se i lakülye: 18 "Tawgyew í ǵulo güdraw nodra dume, Sündada i sapse na shi-ñu truweñe nó lakülyedame, Seye nó ana daweñe kiadame, külüyidaw ná shaaweñe, Seye üñi ǵew ná hofiditigeweñe shi-ñu na truñe, Seye dügrülyadaw na lahuaiweñe, 19 Seye Tawgyew ichi lüshü ǵyojo oje í shi-ñu trujo." 20 Sündalye i se kako ye pyelyealye í shürhaw ügzü ge djü, sündalye ǵyoag; seyo se küggüw ñegru yo nüna na í homdzoatsü. 21 Sündawñe i ná che, "Yow he ǵidaw ye diovro a damdzojemme." 22 Seye vyew na í umsolyeñe vyeatsü, seyo ha shi-ñu ye i umdzu yo zehuahima, se na i djühulye vyengatsü; súnda ná ubo chetsü, "Haña he i Joseb üsaw mowma?" 23 I na chetcho, "Djo nó he anabo zeǵäjobamme, 'He mügawwa, nudzoğ í uw dagyolatchow! No hadamje ſnu dzühudaw ye ba Kafarnahum ge dadaw ná age nudzoğ ñetru a je dawe.'" 24 Seye i je chetcho, "No djó umsow cheime, djú ñihow je yow kuw nudzoğ ñetru ge üğö mapawme. 25 No bá umsow cheime, Eliya í ñeto ge oje dzü kuw ñedzü ye pyelyeatrülye, ana lyiladjew vyew druguw-drulyiw ge luhüşümoatsü, sese Israyel ge ńüpyo müjem kadä dutsü. 26 Séso Eliya í se namko ye djuchi ge je maki, Sidon go Sarfat ge Jewishñim mo müjem a ichi a aka ki. 27 Seye ñihow Elisha i shüi ñeto ge Israyel to ńüpyo ǵoǵo naw kadä, séso Naman ñidaw Jewish mo Siriya go nüna yé tralye vyew na so güdraw madaw kadä." 28 He ſnu ye dzühubyo-dzühuğywne künä na se ñegru a duma, se na vyew lusvyumfoatsü. 29 Sündalye gudzulyitsüne í na se ñetru yo lahua, súnda

ha pudru to í ñetrü ǵyodama, se pudru ulodza ge la jiku, í seyoşü üla ge dügaajoñe. 30 Séso i nalumko yo kahulalye katrükralye. 31 Sündatcholye i Galili ñetrü go Kafarnahum ge jiku, súnda ǵyogow ñeto ge nüna ná shi-ñu tru. 32 Se na í shi-ñu ye dzülye mavyenghuatsü hado chemeje í ſnu ye dügjebyo-dügjeğowdra du. 33 Melye ñe ulunge nüna a du, djuso ge ǵulo mauw kamyo ǵyodama. Se i ńüpyo gow yo șogzukülye, 34 "He Nazret go Jisua, no bá ha tsüngħu? Haña ba no damtrüajoñe jikuwma? No bá dangħuwa ba djuma? Ba Tawgyew ichi güdraw üsaw ñe sakülyedaw yewa!" 35 Jisu i í züñe che, "Maziða ǵyo súnda i yo kahuag!" Sündawñe se ǵulo mauw kamyodaw ye ilungo haje ma uw madalyew kahuag. 36 Sei holye vyew na aañiñe vyeatsü, seyo se na nağütcü ge ſnu truğine che, "He i ye küna ſnu baješoma? I se ǵulo ye ñigudu yo maǵew dügjebyo-dügjeğyoia, sündawñe se i je kuhuabai." 37 Hangge je hangge je ímdo í kadang ifo truğitsüabaibi. 38 I ñegru yo kahuañe simon í ñe ge ji, süge se Simon (Pirat) ichi apye ye uso shüñie nala. Sündada i fbo i küggütcho. 39 I ichi ñüisa a gudzulye se usso shü nadaw í züg, züwñe sese usso shüw ye gabruag súnda uwabyo-uwagyowñe i süge age da í datunotcho. 40 Dru guamkoi sese dju-dju sama-sama yo nomñew yo so natsüdama, se na ichi ge la jikutsü, sündawñe i ügzü ye nadru ge a a dañe vyeñe na dagyotsü. 41 Sündawñe ǵulo mauw na șogzuñe che, "Ba Tawgyew ichi üsawwa," ńüpyo nachi go kuhuatsü, séso i se na züñe seyo ſnu mazidügje, hado chemeje na dangħudabi, i Masi cheñe. 42 Súnda ñetoahuwñe i namko yo kahuañe ǵüdzüw ge katrükralye, sündawñe upu na í tchüsetcho ichi a kakusetcho, súnda i dügoħa, nachi go djukatrükralyeweñe. 43 Séso i ná chetcho, "No ñetru utro ge je Tawgyew ichi shi-ñu trujo dulumme, hado chemeje nó he í daweñe kiabadamme." 44 Súnda i Galili ñetru go ñegru ge shi-ñu tru.

5 Upu na ichi ge gapulotsüne, seyo Tawgyew ichi shi-ñu na dzütsüküğtsü, súnda ibó ge Gammesrat go huġiłyü idza to gudzu, sese ana a da. 2 Sese i huġiłyü idza ge lü ksü vyedaw hohu, seyo tromaw-dzükriū na ná tromaw na tchegüdrumkoi. 3 Se lü namko ye a ye, se Simon ichi ye lyimyoalye, i í hudza ge me latrülyeweñe küggüne che, sündawñe i lü ge ǵyolye i nüna ná shi-ñu trukülye. 4 I ſnu trufiahuwñe, sese i Simon i che, "Gyuw ge la jikewe, seyo tchü lügjejoñe bá tromaw ye majo dawe." 5 Simon i í chetcho, "He Tabrawwa, no

yakülyi ñegimüträ kuw koğiw dawye ha malügyelafibi; sedamje ba ñiu cheda, tromaw mamkoime.” 6 Se i súna dawñe, ichi tromaw ye tchü aña-şütchüw tromaw gağalajew malgrula. 7 Sündaw i í draw utro lü ge gyodaw na, age djeñe latunoweñe naje damche: seyo se na djekutsüne, se lü ksü ye gudze-gulüşüahuw lagu vye sünda lü yeje mülajo ladjew latchuğyo vye. 8 Se na holyebi Simonñe Patras naksü Jisu üshitrü ye gaañe, seyo che, “He Tawgyewwa, notrûgañ yo katrülyewe, hado cheme no lalo nünabame!” 9 Hado chemeje aña Şütchüw tchü lügyeladaw í hollyeñe i seyo üdra ayo na mavenghuatsüdabi; 10 Seyo sünatchombo Jabdi í üsaw Yakub ñe Yohañ naksü je, dju Simon í shürhawma, mavenghuatsü dawñe Jisu i Simon í chetcho, “Djuğejodawe, ayogo ba nüna ná üshü tsülajo dawe.” 11 Sündawñe na lü ye hudza ge lakulye seyo sa a tralye ífum ífum kase. 12 I utro ñetrü ge dulu sese, se süge ǵogo yo tsafaohuw nüna a ye jiku, sünda i Jisu í hohulye uvro ye gakülyea, sündalye küküñe che, “He Tawgyewwa ba dagyojoñe vyedameje nó ba muchoadügyefijoşome.” 13 I ügzü ye djüñe dadülye che, “Bá muchogüdraweñe, no vedame.” Sündawñe ichi se ǵogo tsadaw ye seşügudo ye kagüdrüatsü. 14 Sündawñe i í trudrüse, “Djusaje djutruwe, séšo kañe babraw ba mügaw na shewe, seyo ba kündä güdraw mucholawma se fo ye, se hadamje Musa i djüvýelyedama se í djüwe ifo gow trufijoñe.” 15 Séšo íbo gow ñu ńüpyo tüğä-zeğitsü, seyo ńüpyo nünapu ye ichi ge shi-ñu dzüjoñe seyo sonaw na dagyolajoñe ichi ye keğitsü. 16 Séšo i nüna ñiw ge utroga kagañe küküñigudru. 17 Ahua ye ana a datcho, i shi-ñu trumkotchoi sese, Farisiñe dakyew kikyw na sa a ǵyoda, dju Galili seyo Yahudiya go kükña ñetrü duluma sego na, seyo Yarusalem go jiku; sünda naw na dagyoijoye Tawgyew í ǵagra gokyew ye idra ye duse. 18 Seyo howe kagua na külü-ǵüdjem saw nüna a ye, ñelütsüdru ge lalyi, seyo na í ǵütrü ge la jikuñe lamyoñañe seyo Jisu ivro ye vyejoñe daahi. 19 Seyo na upu mutchusübyeñe ñelunge la majimyofiñe, na ñelütsü udru ge lyilyiñe seyo ñeltsü tahalye, í ǵütrü nadra ye Jisu uvro ge ulungko ye kikülyeha. 20 Jisu i na umsow lutuksüw vyedaw ye hollyeñe che, “He nüna bá lalo ye muchoajemme.” 21 Sündawñe shizew-ñuzew nañe Farisi nağütcü cheği, “He i djubajema, Tawgyew í mow uw zehi ye? Tawgyew í tralye dju lalo na muchoifiwa?” 22 Jisu i nalu ge vyedaw danghulye ná che, “Djo djolu ge ha vyemkoiya? 23 Hado vyedoña?

Ana chejoma, ‘Djo lalo ná muchoadama,’ semome ana ma ‘Guduñe seyo kutro djeg?’ 24 Séšo ye ana dadá djo danghujo dawe nüna üsaw í druguw-drulyiw ayo lalo muchoaifiwme.” I se külyi-ǵüdjea nado í che, “No ba chemkoi me, gudjuwe seyo bá ǵütrü ye lalye ba ñe ge la kabi.” 25 I jeañe ütrü a gudzu, seyo hayo sa a í gudru dama se í lolalye, Tawgyew í trolley í nudzôg ñe ge kajebi. 26 Sündawñe vyew na mavenghuatsüne Tawgyew í trotsü, sündalye ńüpyo ǵeñe che, “Yow ñi sama a ñu hohujemme.” 27 Seyo sefum a i ñepsü ge jihua, seyo Leviñe ñidaw a ye patso-law nüna ye patso ñe ye ǵyodaw hohu, sünda í che, “Nófum kasewe.” 28 Sündawñe i vyew tratsülye ífum kase. 29 Sünada Levi i í ñe ge ava tsaw rhano a djü; seyo sünda se patso-law nañe seyo nüna utro a upua nañe üşa ǵyoñe ava tsa, ńüpyo upu dyam. 30 Seyo Farisi nañe seyo shizew-ñuzew nañe í shürhaw ná ana cheñe zekütso-zemrhü “Djo patso-law seyo lalobraw nadra hado ǵyoñe üşa tsa-tu daiya?” 31 Jisu i na chetcho, “Müga nachi ge so manaw na majijome, séšo sonaw na jijome. 32 No nüna güdraw na mowme, lalo duw ná nadrü-nalu lagudoijoñe balaw kakuwme.” 33 Seyo na í chetcho, “Yohañ í shürhaw na ye ńüpyo uw yo matsa-matuw küküñe ǵyowiwa, seyo sünambó Farisi nachi go na je, séšo bá shürhaw na ye tsa-tuiwa.” 34 Jisu i ná chetcho, “Hawa ba name gzü jiw nüna ná gzübray ye nadra dulu sese, matsa-matüdügüyefijoma? 35 Séšo se ñeto je kakujome, sayo sa a gzübray ye nayo utroga dajome, sese na se ñeto ge matsa-matuw dajome.” 36 Ná i zeğaw a ze tru, “Dju nüna yo gyeükün ye tağane dju matüpsüwm, semome üküñ ye tağajobabi sedamje se tüpsüdaw ye je gye üme üdra makamyögijo. 37 Seyo dju je tsühi üküñ ye dzağı üme gye mapyujo, semome tsü üküñ ye se dzağı üme yebó byoğalye kasuajo, seyo dzağı je mau lyajo. 38 Séšo anggur uhu üküñ ye dzağı üküñ ge pyujo dume. 39 Kagua nüna na tsühi üme ye tulye üküñ ye matüñojo, hado chemeje na truibi, üme ye ufomdodaşo cheñe.”

6 Sündalye ǵyogow ñeto sehu i vi goşü dañe kamkoi sese, seyo í shürhaw na pu ye trükülyelalye, ügzükyo shükrüñe tsa-tsa ka. 2 Sese Farisi namko yo na hadamje chekülüyetcho, “Djo süna chiğä hado dawwa hai ye ǵyogow ñeto ge madafiwjoma?” 3 Jisu i ná trutcho, “Hawa djo he í mangıma, nugo Dawudñe üdra ayo na luhuşüda sese ha dawma? 4 I kündäñe Tawgyew ichi ñe ge jima, seyo lapsü djüdaw go odje na

lañe tsa, se na bó mügaw ná tralye djasaje matsafijo, seyo ídra yo naje djüdalubi?” 5 Sündä i ná chetcho, “Nüna üsaw ye ñygow ñeto ge je Tawgyewbamme.” 6 Sündä ana dañ ahua ye ñygow ñeto kuw sese i ñegru ge jiñe shi-ñu trutchoñe da ñyo; seyo sa a nüna a duw ye ügzü fuvro go krosdzüada. 7 Shizew-ñuzewñe Farisi na í hadamje zeñe ñu jojoñe hoksü ñyo, i ñygow ñeto ge dagyoahima madagyoima hojoñe. 8 Séso ibó nalu vyedaw dâhuñda; sündada i se ügzü kroadaw nüna í che, “Pülyiñe, umko a gudzug.” I pülyiñe gudzu. 9 Jisu i í chetcho, “No djo he dzüime ñygow ñeto ge ha dafijowa, uw dajo veima mo mau dajoma; shüw ná ñaksüjoma mo mağaksüjoma?” 10 Seyo i vyew ná hozeğıatsülye, se nüna í che, “Bagzü ye vro ge djüwe.” I süna da, sündawñe ügzü ye muchoañe uw lya. 11 Séso se na ñepsü ge kuhuatcholye lusvyuñe nağütchü poğitcho, ñi he Jisu idra ha dañelye? 12 Seyo se ñeto bó i pudru ge kügül katrükralye, seyo akülya ñetow Tawgyew í kügül ñetoaha. 13 Netoahuwñe, i í shürhaw ná balalye namko ye ñü yo ksü ye pola, sündalye ná shürhawñe che. 14 Sündä se na heimme; Simon í ñiñi ye i Patras ñe je vye; seyo í ñuw Andriyas, seyo Yakub, seyo Yohañ, seyo Fillipus, seyo Bertulme, 15 Seyo Matti, seyo Tomas, seyo Halfais í saw Yakub, seyo Simon dju í Jeletes je chewma, 16 Seyo Yakub í saw Yahuda, seyo Yahuda tcho Iskariyoti, se i í tsadrüahuw lyikülye. 17 Sündawñe na ídra kagalye no üpra a ye gudzutsü, sündä ichi shürhaw na upu mutchu, seyo vyew Yahudiya na, seyo Yarusalem, seyo Sor seyo Sidon go sütiğülü üdza ge küña ñetrü ma sego ñüþyo nüna upu na je, 18 Dju i shi-ñu truw í seyo ñüþyo ná muchoañe dagyojoñe ichi ge jikutsüdama, süge dutsü. Suyo chigüje na maw da vyedaw na je uw dagyo. 19 Seyo vyew na í kidiúgypoñ vyetsü, hado cheme íso go ñagra na kahuañe ná muchoahi. 20 Sündawñe i í shürhaw nachi ge hoñe che, “Süvzüwmé bá, ñeto daw ye, Hado cheme Tawgyew ichi ñetrü ye bachime.” 21 “Süvzüwmé bá je, dju luhušüdama, Hado cheme ñaksüjome, Süvzüwmé bá, dju ksei ma; Hado cheme tchüjome.” 22 “Süvzüwmé bá, dju nüna üsaw ibo Bá mau dajome, Suyo bá lahuajome, seyo bá tchügo-hoðojome, Suyo bá ñiñi danghulye vyetsü djojome. 23 “Sehu ñeto lüshüñe gyojo dawe, hado cheme hojo dawe, babó soðgo ge lapsü dume. I bupye-ñipye ñihow kew nadra je süna dawbamme.” 24 “Séso tui me djo, dju bo-luko duma, Hado cheme djo djolu vyew apyew pajebi.” 25 “Tuime djó dju hesahe ñaksüwdadama,

Hado cheme luhušüjome.” “Tuime djó, dju hesahe tchüima, Hado cheme duhu pajome seyo ksejome.” 26 “Tui me djó, nüna na djodruge uw chejome, Hado cheme ná bupye-ñipye na mülaw ñihow nadra je ana dawbamme.” 27 “Seño dzüvodo djó no chei me, bá vyeñido na nülvow dawe; bá dju mau daiba sena uw dajo dawe. 28 Bá dju chemui ma, sená gağüzü djüjo dawe; bá dju zeamei ma, senábo kügüijo dawe. 29 Dju bákrumo ge tcheima, ichi ge krumo a go je djüwe; seyo dju bachi güfaw lağaima, se í bá polu djulawé djuchewe. 30 Dju damje bá prüima sená djüwe; seyo bachi gañ lağaimaje, í djuprüwe. 31 Seyo ba nüna ná bá küna daweñe vyedama, bajé ná süna dajo dawe. 32 “Seño ba bá nülvow dai ná akasa ba nülvow dame je, ba ha dew dawwa? Hado chemeje lalo dado na je, ná dju nülvow daima na je sená nülvow dašoi. 33 Ba bá dju uw daihi ma sená akasa uw daijobarne, bá ha dew chejowa? Hado chemeje lalo daw na je süna bó dašoi. 34 Seño ba í chi gudzumeje, nachi go patchojoñe vyemeje, bachi ha uwra? Hado cheme lalo daw nağütchü je chi bó gudzušoi. 35 Seño bá vyeñido nadra nülvow dawe, seyo uw dawe, seyo patchojoñe mayywé chi gudzujo dawe; seyo babó dew lapsü lyijome; seyo ba Tawgyew í üsañe chejome, hado chemeje i se nabó dju maşüvzüdügýejome, dju kew nadru ge nülvöi me 36 Baw küna nülvosüwmä, sünambö ba je nülvöjo dawe. 37 “Külu dju jowe, sündame badru ge je külü majojome; trudañe djuchewe, badru ge je truda machejome; aloijoda, sündameje bá je alojome. 38 Djüjo dawe, sündame bá je djüjome: nüna na düsdzü-düsdzüñe seyo so-soñe seyo gusuañe badru ge suijome, hado cheme ha chi yo ba tsoima, se chi yo babó je seiyo tsojome.” 39 Sündatcholye i ná zeğaw a yo chetcho: “Hawa ñiğew ye, ñiğew í ñabo trufijome? Hawa naksü noğu ge magajome? 40 Shürhaw na nudzoğ chi dadruw na yo madewfojome, seño djudamje dagro dama, i í chi dadruw imbó vyedujomé. 41 Ba bá ñuw ichi iñi go gashüsadaw shobosa í hado hoiya, seyo bá nudzoğ báñi go sholbosa duw ye maholama? 42 Seyo ba bá nudzoğ báñi go sholbosa mahomeje, ba bá ñuw ichi í kündä chefijowa, ‘No ñuwra, mola báñi go gashüdaw ye lahuajome.’ He dakulyutchüwbä, uvromashü bachi iñi go sholbosa lahuavzüwe, sündameje sese bachi üñuw ichi iñi go gashüdaw ye hohulye lahuahifjome. 43 “Ha shoñ uw a je ñime, dju sheje ha madağıw jewma, seyo ha madağıw shoñ je ñime, dju sheje uw jewma. 44 Shoñ

küña duma, nudzoğ üje yo hosuwme; hado cheme nüna na gralye go lufuje mapyowme, seyo küfsije go angur mapyofijome. **45** Nüna uw na nudzoğ lu go ūn uw chehuahi; seyo nüna mau na nudzoğ lu go mau ūn na mau yo chehuajome; hado cheme lu ge ha gudama se i namdu go kahuajome. **46** “Ba nō ūn chew nā madzüjomeje, sünnameje hado nō ‘He Tawgyewwa, he Tawgyewwa,’ cheiya? **47** Dju damje nochi ge jikuima, seyo nō ūn í dzühulyeñe zew dzüima, no djo trujome, na dju vyeduwma? **48** I se nüna i vyeduwme, dju ūn damkoi sese nogüdzü ye ȳyuw chigalye kunu ge ūnekrü dzuñe, seyo hutchuǵo-ǵolüshü ye idru yo da kaa, séšo í madañifijome; hado chemeje i lyow yo dada. **49** Séšo dju dzhutcholyeñe zew madzüma, se i se nüna i dambo vyeduwme, dju nogüdzü ye ūnekru lyow madaw dadama. Se udru ge hutchuǵo-ǵolüshü kame, i sebyo seǵyo ngüaňe seyo se i gaaňe ganü-gaǵaaha.”

7 I í ūn ná nüna na trumdoalyeñe Kafarnahum ūnetrü ge jiku. **2** Sündä mükaw a ichi kulum djú i, í ūnešümbo veduw vewma, usso naňe dzüjo veduw lyada. **3** Jisu iñiñ hutraw-notraw dzühulyeñe Yahudi ūnetrü go nugow na üträ ge í kulo í jikuñe dagyoiwe cheñe ki. **4** Na Jisu ichi ge jikuñe ishiträ ge gaaňe ana che, “Ba ibo he i daijo dawe **5** Hado chemeje i ní ȳibye na nülvö daw, sündä ní melye ūne ije i daihu.” **6** Jisu i nadra nadra hutro jisa, sündä i ūne yo aňe üga ūibisa sa a, mükaw i üdraw na yo ana cheñe ki, “He Tawgyewwa, ba ūnikuňisüw djudajodawe, hado chemeje nochi ge übadzü ūnime, ba no ūnelütsü pudaw ge jimyojo. **7** Sündada nudzo no bachi ge jikujo übadzü duňe mavemme, sé ba bá ūn i truňe no kulo usso dagyoijidawe. **8** Noje nüna na üla yo nünabame; sündä shipashi na nogzü geme, sündä nüna a í ‘Kab’ chewñe se nüna ye kaw, sündä ütro a í ‘age kab’ chewñe i kaku; sündä no kulo na ‘He i da’ chewñe na se chiǵa i daag.’ **9** He ūn í dzühulye Jisu i lumashüw vea, sündä i ufum ge nüna upu kalasalai nachi ge tcholtruǵiaňe cheñe, “No djo he trungkoi heme, Israyel ge je no ana vekstüw mapame.” **10** Sündä nüna kidaw na ūne kaku hobanda, kulo usso nadaw i dagyovodabi. **11** Me ūnegi fum sa a i Nayan cheñe ūnetrü a ge jí, ichi shürhaw naňe seyo nüna upu üdra jisa. **12** I se ūnetrü gow füta üträ iñisa jiku, hojodawe, nüna na ūnimo a í ūnepsü ge la kahuangkoi; se ye üyan üsaw akasa ba, sündä i müjem: sündä ūnetrü gow ūnipo nüna aňe üdra dusa. **13** I hoňe Prabu

üdrapra-ulupra na, sündä i cheñ, “Dju ksewe.” **14** Sündawñe i iñisa ge jikuñe ūnimo vedaw i ki; sündä gidaw na ȳogog jebi, sündawñe i cheñ, “O muhumya, No ba chengkoime, pakülyejodawe.” **15** Sündawñe se dzüdaw ye pakülye ȳgo, sündä üträ ūzekülye: sündä i í ūyaň i djülye. **16** He yo vyew na ȳeatsü, sündä na Tawgyew ibo gow troňe ana che, “Nimko a ūnipo dyew ūnhow truw a kakülyadame, sündä Tawg yaw i í nülvö í nüna na she.” **17** Sündä ibo gow ūn ye vyew Yahudiya seyo iñisa gow vyew ūnetrü ge truzeğiatsü. **18** Sündä Yohaň i í shürhaw na he ūn na trutsü. **19** Sündawñe Yohaň i í shürhaw nangko yo ksü i balalyeñe Prabu ichi ana dzüw ki, “Kakujo ye babamma, mo no utro na ȳokruijoma?” **20** Na ichi ge jikuñe cheñ, “Yohaň baptisma djúw i ní bachi ge ana a dzüw kidame, se ye kakujo ye babamma, mo no utro ȳokruijoma?” **21** Sa yo sa a i ūnipo na usso naw yo seyo duhu yo lahuaida; sündä mütü kamyodaw seyo ūnipo iñi ȳiw na iñi djü. **22** Sündä i í che, “Djo ha ha hohuňe dzühudama, kaňe Yohaň i truo dawe; iñi ȳew hohungkoimme, ūshi lyew kahingkoimme, ȳogo nadaw i dagüdrayjemme, ufu vaw dzühungkoimme, sündä dzüdaw ye ūshükülyejemme, sündä sapse na Tawgyew i shi-ūn trujeme. **23** Tawgyew i ūuvzüw djudra duma na ushi mahütrüjome.” **24** Yohaň i kidaw nüna na kawñe, Jisu i Yohaň ubo gow nüna na ana tru, “Djo bye ge ha how jiňa? Ha, ūnedzülyiw yo age ngüa ūsige ngüa daw müsuğ i? **25** Nameje djo ha how jibaňa? Ha, nüna gye howsa shedaw i? Howe, dju gye-ǵuwo uw sheima sündä ūne uw ge gyoima, na mahal ge ȳowwa. **26** Nameje ha how jimdobaňa? Ha, djuma a ūnhow i? Am, no djo trungkoime, ūnhow truw ije dyewfo. **27** He ye sebamme, djubo ǵidama: ‘Howe, no muko í bavro bavro kijome, dju bavro ge kaňe ǵabo gudow davojome.’ **28** “No djo trungkoime, mim naluhu yow sadaw na, namko ye Yohaň i dyewfo djuje mome sé dju Tawgyew i ūne ge imisafo dama, i se ije dyewfo me i.” **29** Sündä vyew nüna na seyo patso-lavow naje dzühuňe Yohaň ichi gow baptisma laňe Tawgyew i umso ve. **30** Sé Farisi seyo shotuko-kunu davow na ichi baptisma malaňe Tawgyew i ǵabo shedaw i madzü. **31** “Sündada: no he ūshütsongkoi gow nüna na ha üdra tsojowa? Na ha veduda? **32** Na se angasa na veduw dju bajar ge ȳoňe naǵütchü ǵukuşuǵiňe ana chegiw, ‘Ni babo bzüva viw, se ba ūnuksu je mada, sündä ūni duhu dawgeje ba kseje makse.’ **33** Hado chemeje Yohaň baptisma djúw i odje je matsaw kakülyada seyo tsü je matuw

kakülyada, sé ba cheiye, usso ge müütü du. **34** Nüna üsaw na tsa tuñe kakülyahume; se ba chewye, ‘Howe, tsägotiùw sündä tsü tujetchiùw nüna nawa, patso-law üdraw seyo lalo gifüguw nadraw.’ **35** Sé patsü-sholu ye nasaw nachi í umsoñe da veda.” **36** Sündä Farisi a ye í üdra ava tsasaweñe bakuda; sündawñe: i se Farisi i ñe ge jiñe ava tsajone ãyoha. **37** Süge se ñetrü yo lalobram a ye, i Farisi i ñe ge ava tsaw jikuñe ãyoda che danghulye, kunulübzi yo daw shiüe a ge ñowsa ñow uhu lajikuda. **38** Sündä üshi ütrü ge, fum gow gudzüne kseñe üshi i üniñü yo dağüñe sündä nudzo ükye gow ükyetrü yo dügüdra sündä üshi ge umdzu yo tsa tsañe, ñowsa ñow uhu yo ñüii. **39** He í hollyeñe, se Farisi dju í baladama, üdrü-ulü ve vemche, “I ñihow truw nünan meje i danghujobi, dju i kingkoima, se ye djuma seyo küna mimma cheñe? Hado chemeje ibo lalobrambabi.” **40** He í dzühulye Jisu i hutrolañe cheñ, “Simonña, no ba hadamje a chejome.” **41** “Bo djüw a ichi gudzuwaw ksü duw, a ye lumu yo bosüñ fo pom, seyo utro a ichi ge lumu yo bosüñ pomgü duw. **42** Ichi ge domgütchojo ñiahüne, sündawñe i naksü maksü i ujobammeñe traaha. Sündä: naksümko a dju í nülvo fo vejowa?” **43** Simon i cheñ, “no vew ge, i djú aña traafodama.” I í cheñ, “Ba uw vebadamme.” **44** Sündä se mim ichi ge tcholtrüñe i Simon i che, “Ba he mim i homa? No ba ñe ge jikuwbí sé ba nó üshi chejo hu je madjü, se i noshi i iñiñü yo dagzüida, seyo i nudzo ükyetrü yo dügüdraida.” **45** Ba no umdzo yo bubu matsu, se no jikuw yo i noshi i umdzo yo bubu madamdu. **46** Ba no kye ge tel je mašüi; se i noshi ge ñowsa ñow uhu ñüida. **47** “Sündada no ba chengkoime; i lalo ñüpo duw ye, muchoihumme, hado chemeje i ñüpo nülvo dada; sé djuchi mesame muchodama, i nülvow je mesame dawba.” **48** Sündä i mim í che, “Ba lalo muchoajemme.” **49** Sündawñe üdra a ava tsaw ãyosadaw na, nadriù-nalu ve vetsü, “He lalo na muchoihu ye djubajema?” **50** Se i mim i che, “Ba küküw ye ba ãaksüi damme, lüshüw yo kajodabe.”

8 Se yo na ñetrü ñetrü shi-ñu tru ka, seyo Tawgyew í ñe gow shi-ñu na truñe kahiw, sündä i nadra shürhaw ãü yo ksü duse, **2** seyo mim üchea naje djuso gow müütü na lahuane so naw na dagyodama, se iñiñü ye Mariyam Magdalini chewme, djuso gow müütü mro kahuadama. **3** Seyo Herodes i hokrüvow Kuja ufum Yoanañe Susana seyo ñüpo mim na í ná gañ-miñi yo na kulom na hotunovow. **4** Nüna upu jikyeğıatsüwñe,

seyo ñetrü ñetrü gow na je ütrü ge jikutsüwñe, i zegaw tru: **5** “Üsü traw nüna a ye üsaw traw jihua: trangkoi ye üsü üchea ye ãabokutru ge gaa, sündä dügrüprag, seyo ñedzü gow musu na pilag. **6** Seyo üche ye kunuka udru ge gaa, sündä shükülye, séso hu ñzüw mapawtro graha. **7** Üchea ye tsü namko ge gaa, sündä tsü na üşa üşa shüsañe i shümüla. **8** Seyo üchea na no uw ge gaada, sündä shülyilyeñe sheje fuğua dzaw djüda.” Ana chefialyeñe i gow yo ñu che, “Djuchi ge dzijo ufu duma dzüsawe.” **9** I shürhaw na i dzü, “He zegaw ichi hawa?” **10** I cheñ, “Djo Tawgyew i ñe go ñu na dzüstdügyewbi, se utro na zegaw go trujome, hado chemeje na hohüne mahohujome, seyo dzühuñe je madzüsijome.” **11** “Zegaw í chemeje ana me: üsü ye Tawgyew í ñume.” **12** Gabo üdza ge ãyodaw na dju dzühudama; sündawñe müütü na jikuñe nadriù-nalu gow Tawgyew í ñu i lañe katriüralye, hado cheme ana malyajoşoma na Tawgyew i küküñe na ãaksüw pajo. **13** Kunnu udru ge duw na, dzüñe lüshüw yo shi-ñu bo lašoi, séso ükrü ñiw tro ye na umso mesame kuw ve, sündä muchow ge gaaha. **14** Dju kusu ge gamyoadama, se na, dju dzüi na, sé vro ge kañe vesumow seyo boluko seyo shüng-dongkoi ge duhu ge gamyojome, sündä na sheje mañijo. **15** Sé no uw gow na he me, dju shi-ñu lu-drü lümyew yo dzüñe veima, na se yo sheje lakufijome. **16** “Djuje müsaw tchüholyeñe boğtom yo pelye mavejo, seyo buğo ufum ge mavejo, sé mütchü ubo ge vejo, hado chemeje nüna jikudaw na müsaw pajo. **17** Haje mamiüşüme, ha ye matruhoajoma; seyo haje trumşüw ñime, se ye madanghujome sündä müsaw mapajoma. **18** Sündada ãüdzüw ãyowe, ba ha vego düzingkoima? Hado chemeje djuchi ge dumane vedama, i djüpyojolume; seyo djuchi ge ñima, ichi gow se ije lağajome, ha ye ichi nudzoğchiñe vedama.” **19** Üyañne uñuw naksü ütrü ge jiku, sé nüna aña duw tro sa í matüvafilye. **20** Sündä í tru, “Baññe bañuw naksü ba tüvajoñe ñepsü ge gudzudame.” **21** I í ñu i hutrolañe che, “No aññe no ñuw he bamme, dju Tawgyew i shi-ñu dzüñe seyo umso vewma.” **22** Sesiyö ahua ye i seyo i shürhaw na lü ge gyoli, sündä i ná cheñ, “Age djebya, hu dügepsü ge jibo.” **23** Sündawñe: na lü í shaa. **24** Sündawñe na jiñe í dapüñe, sündä cheñ, “Tawgyewa! Tawgyewa! Ñi mauwfimauw lyangkoimme. Sündawñe i pakülyeñe ñedzü ñüw-lyiw seyo hu i lashüraw i miñi sündawñe na damudoña ãüdzüw lyaha.” **25** Sündä i na che, “djo küküi ye hanga?” Se na ãeaglye seyo mavenghuañe

nağütchü cheği, "He djubajema, ñedzü šüw-lyiw seyo hu naje dügyeiye, sündə na i chew dzütsü." 26 Sündə Giraseni na ñetrü ge jiku se ye süge pseğ ge Galili hu üträ iñisa ge. 27 I hudza ge jikuwñe, se ñetrü go nüna a í tüva, djuso ge mütü kamyodama. Seyo šüpo ügaluw gomdo gye-ǵovo je mashew seyo ñe ge je maǵyow nuǵu ge aka ǵyw. 28 I Jisu i hońe șogzu, sündə uvrotoi gañaе gow yo ñu che, "He Toǵgroyama Tawgyew üsaw Jisu! No badra ha dajo duwa? No ba chengkoime, no ñiku-ñisuw djudjijodawe." 29 Hado chemeje i mütü í se nüna usso go kahuawé cheňe dügengkoi, sündada i üdra gow lyanggudrulai. Sündə nüna na í súlyeñtchü seyo súlyebu yo vogo vew, sedamje i se sú na gokyoaha, sündə mütü ye i sümbye ge sagañgudrudügye. 30 Jisu i í dzü, "Bańiń hawa?" I cheň, "Upu," hado chemeje šüpo uǵulo na usso ge kamyolyedabi. 31 Sündə i í cheň, "No noǵu ge djukadügyejewe." (Abyssos g12) 32 Süge puge vo upulo dyew a tsamroňe ǵyoda, sündə: i í cheň, "No nalung ge kamyodügyewe." Sündə: i í kamyodügye. 33 Sündawñe se uǵulo ge nüna usso go kahuaňe vo usso ge kamyoaǵ sünda se vo upulo ye ǵo ge ǵüaňe husu ge gamyońe gamüla dzüag. 34 Fugulu ǵyokrüz na se dagjew i hollyeňe ǵe djeshükralyetsü, sündə ñetrü ñetrü ge kańe he ñu i trutsüküǵa. 35 Sündə nüna na se dajew i how jihuatsü, sündə Jisu ichi ge jikuńe dju nüna usso go uǵulo mauw lahuadama se ye Jisu ishitrü ge gye sheňe ǵyodaw i hohuńe ǵeag. 36 Sündə hohusadaw nüna na ná tru, se uǵulo mauw ye nüna i ñiku-ñisuw da vedaw í kündane uw dagyodama. 37 Sündawñe Giraseni ñetrü ünisa gow nüna na Jisu i cheň, ñichi ayo kahuajodabe; hado chemeje na ǵemǵekyoatsüdabi. Sündə: na lü ge gyolaye katrukralye. 38 Djuso gow uǵulo mauw lahuadama se nüna ye í che, no badra ǵyokejodawe, séšo Jisu i kadügyelye cheň. 39 "Bańe ge kańe nüna na truwe, Tawgyew i kündane babo ańa šüw-lyiw chiǵa dadama." I kańe vyew ñetrü ge trüzeǵıtsüg, Jisu i nobo küńa šüw-lyiw chiǵa dadama. 40 Jisu i Galili ñetrü go kalai sa a, nüna na lüshüw yo i tüva; hado chemeje na í ǵyokrüzne ǵyw. 41 Sündane howe, Yayir cheňe nüna a iñiń dju ñegru go dyewma, i jikuńe Jisu ishitrü ge gaańe cheň, "Nońe ge jisawe." 42 Hado chemeje ichi oje ǵüyo ksü yo üsam akasa a duw ye dzüasalaibi. I jingkoi ge nüna ishitrü ge gaatsü. 43 Sündə mim a dju oje ǵüyo ksügomdo šülu ǵywoma sündə dju nudzo shüw-duw na so naw dagyow nadru ge tratsüdabi sedamje djugzü gow je

i madagyofibi, 44 fum gow jińe i gye üdza ge kig sündawñe seşüǵdo a i šü luw ye lumudoag. 45 Se yo a Jisu i cheň, "No dju kidügña?" Vyow na makitsüne chetsüwñe, Patras seyo üdra ayo dusaw na cheň, "He Tawgyewwa, bá he nüna fupulodaw na düne badru ge gaiwa." 46 Séšo Jisu i cheň, "Djudamje a no kidawa hado chemeje no danghudabi nochı gow mu kahuajewa." 47 Mim ye hollyeňe no mamaşufjobaňe vewñe, usso somsokyo jikülye, sündə ishitrü ge gaańe vyew nüna navro se trukülye, i hado kima, sündə kündane mekutcho dagyogdama. 48 I cheň, "Nosamya ba kiǵiń ye ba dagyodašońe, lüshüw yo kajodawe." 49 I trungkoibalubi ye, ñegru go mügaw i nüna a jekuńe che, "Basam dzüdamme: mügaw i duhu djujüwe." 50 Jisu i dzühińe cheň, "Djuǵejodawe; küǵijodabuwe; i basijośome." 51 Ñe ge jikuńe i üdra ye Patras, Yohań, Yakub seyo mimsa üyow-uyań na tralyeňe djuje üträ ünisa ge majidügyew da. 52 Sündə vyew na ubo kse-ñiǵitsü, séšo i cheň, "Djursejodawe; I madzüme, i drumubadame." 53 Nüna na i dzüdabi che danghuńe, i chedadaw i dzüne tchüg. 54 Sé i ügzü í kigolańe ǵikuńe che, "He ako a paktilyebi." 55 Sündawñe ǵulo üshiükülyeňe pakülyeg; sündə i na dügye í tsajo hadamje djüwe che. 56 Üyawñe uyań naksü mavenghutsüg, sé i ná cheň, he ha dajema se i djuje djutruwe.

9 Sündatcholye i na ǵüyo ksü shürhaw na balańe ná ǵuló mauw seyo so naw na dagyow dajo gow bó vye. 2 Sündə ná Tawgyew i ñe go shi-ñu uw truw, seyo so naw na dagyowe cheňe ki. 3 Sündə i ná che, "Jiw ge haje djulawé: shobo je djulawé, kapüǵa je, odje je, bo je seyo polu ksü ksü djulawé. 4 Seyo dju ñe yedamje ba ǵyogoima, se a ǵyojodawe; sündə se yo kahuajodawe. 5 Dju bala maǵokyema se ñetrü yo kahuańe ishigo ñelümo na pafiajodawe, hado chemeje nadru ge na je truksüfijo." 6 Sündə: na jihuańe ñetrü, ñetrü shi-ñu uw tru kaahi, seyo nüna ná djuje djuje dagyońe kaahi. 7 Seyo ñetrü go psüǵi fum yo nugo Herodes i he í dzühińe mavenghuag, hado chemeje küńa nüna na trudabya, Se i Yohań dzüdo go üshükülyetchoda cheňe. 8 Sündə küńa nüna na he i, se Eliya i hohuda: utro na ana je chetcho, ahugo ñihow truw mügaw namko yo djuma üshükülyetchoda. 9 Séšo Herodes i che, "Yohań ükye bo no poskeadügyembı, he ye djutchoa, djufo go ana ñu dzühumkotchoiya?" Sündə i í hoǵońikülye. 10 Sündə í shürhaw na kakuńe na

ha ha dalyedama ná í truatsü. Sündä i ná utro ge lagañe, Betseda cheñe ñetrü a ge lañe kakye. 11 He i danghulyeñe nüna na ufum fupuloatsü, sündä í ná lüshüw yo tüvatsü, seyo ná i Tawgyew i Nogofo shi-ñu trukye, sündä djú dagyodügye-ñoñdama, ná dagyo. 12 Ñeto kapsealabi a, se í shürhaw güyo ksü jikuñe che, “Upu na kadityegejodabe, kañe na ñetrü ge ná gyojo seyo tsajo bühohidame, hado chemeje ñi güdzüw ñetrü ge dume.” 13 I ná che, “Djo ná tsajo djübalabya.” Na cheñ, “Ñichi ge odje pom seyo tchükro ksü yo haje ñime; sé ñi jihuañe vyow nabo tsaw-tuw prülameje, se ye dujome.” 14 (Hado chemeje sa yo sa a muhu fo pom kuw du.) Sündä i í shürhaw na che, “Ná pom gü, pom gü dañe gyođityewe.” 15 Na süna dabadába, seyo vyow ná gyođitye. 16 Sese Tawgyew i ülgü odje pom seyo tchükrosa ksü í la, seyo ñedzüdrü ge hotroñe na gağüzü djü, sündä tchekuği, tchekuğiñe í shürhaw na djü nüna na hawe cheñe. 17 Sündä: vyow na tsalyeñe tsaşelatsüdabi, seyo godza daw yo mo gü yo ksü guw trügula. 18 Se i akasa güdzüw ge kagañe küğümkoi sese, seyo idra ye ichi shürhaw na idra dusa, sündawñe i ná dzü, “Nüna na nó ha cheiya?” 19 Na che, “Yohañ baptisma djui ye, seyo kagua na mügaw Eliya, seyo kagua na chew ye ahugo ñihow truw mügaw nangko yo a üshükülye da.” 20 I ná dzü, “Seño djo nó ha cheiya?” Patras i che, “Tawgyew i üsaw Masi.” 21 Sündawñe Jisu ná züpsügeñe che, “He ana djíje djuchewe.” 22 Sündä i che, “Nüna üsaw í duhu paketrajobamme, seyo dasiñejome seyo kew mügaw na seyo mügaw sawlyiw seyo shizew-ñuzew na í hosögaw vyeñe shiboramme, sündä i ñegi dzü ye üshükülyetchojome.” 23 I vyow ná che, “djuma no fum kasajo vedama, nudzoğ yo makasajoñe trawe seyo shüwa nudzo shokru i gilañe no fum kasajodawe. 24 Hado chemeje dju yo nudzoğ shüw ye fupojome vedama na shokru í moajome, sé djudamje nobo nudzoğ uluvyu takyoima se iyo í fupojome. 25 Nüna na vyow druguw-drulyiw í patsülameje, seyo nudzoğ uluvyu ye takyoame, semome ñiku-ñisuw pa, se yo ha palajowa? 26 Djudamje no yo seyo no ñu yo ñimtchüñjema; nüna üsaw ye je ichi seyo i awu ichi sündä güdraw sorgomuko ichi lüshüw pawñe, ije ñimtchüñjome. 27 No djo umso trungkoime, dju ayo ha a gudzudama, namko he a üchea na ana dame Tawgyew i ñetrü mahohumadolue, na dzüw ye künama madanghujome.” 28 He ñu na chelye ñegi šügzi fum sa a Patras, Yohañ seyo Yakub na

üdra küğiw pu a ge lañe jike. 29 I kügüngkolui ye, ukrumro utro a lya, seyo i gye ye grobülañiksüne lüna-lünakülye. 30 Sese, muhu ksü se ye Musa ñe Eliya naksü üdra ñu chirtrungkoi. 31 Na gulo güdrawdra hohu, sündä i dzüjo go ñu poğî, se ye Yaruselem ge dajo. 32 Patras ñe üdraw na drumuğonatsüdabi, sündä na paktiyewñe, i gulo güdraw; seyo se nüna ksü ye dju üdra gudzüsadama, hohu. 33 Na ichi yo kajoñe dawñe, Patras i Jisu í che, “He übrawwa, ñi ha a gyo ye uwme: sündä: ñi lañe uligü dzü dajome, a ye babo, a ye Musa ibo, seyo a ye Eliya ibo.” I madanghu, i ha chengkoima. 34 I ana chengkobaiye, ná mumu yo boshiğıag, ná mumu yo bolyangkoi ye na ǵeatsüg. 35 Sündä se mumu yo ana ñu a zekülye, “He ye nosaw seyo no i golawme, i chew dzüwe.” 36 He ñu i dzühungkoi ge, Jisu i akasa hohuda; sündä i mazüda gýoda, sündä ha hohudama, se ñu í se ñeto ge djuje malakülye. 37 Seyo se draha na pu goşü kagaahuñe, upu dyew a í jiñe tüva. 38 Sündawñe, upumko yo nüna a ye şogzuñe che, “He dadrüwa, no ba chengkoime, nosaw i nülvow hoijodawe; hado chemeje i nosaw akasame. 39 Sündä howe, gulo mauw a usso ge kamyo, sündä i ülya akaye şogzukülyeg; seyo i se í ana gûshülyiğjada, se i üga ge üzetcho fegukülye; seyo í ana damgzüw yo ñiku-ñisuw da tra. 40 Seyo no bachi shürhaw ná che, í lahuaw; séso na malahuafi.” 41 Jisu i che, “He maktiğü seyo bolu datchuw shürhaw nawa, no djodra küña kuw gyoñsajowa, seyo djó daw na vejowa? I muhu i cheñ, basaw i age la jekuha.” 42 I jimkolai ye gulo mauw ye í lola padubug, sé Jisu i ñişgzüñ gulo í miğine seyo muhusa í uw dagyoñe uyow ügzü ge djü. 43 Sündawñe vyow na Tawgyew i gow yo mavenghutsü. Sé vyow na í ha ha chiğä dadama se na trungkoije, sese i í shürhaw na che. 44 “He ñu ye djo djofu ge vejodawe, hado chemeje nüna üsaw í nüna nagzü yo kigo ladügyejom.” 45 Sé na he ñu i madzsüsü; se i í madanghdügye; seyo na he ñu ifo go idra dzüjoje ǵetcho. 46 Sündä shürhaw nağıütchü ge ñu a kaktülye, se i ye nangko a dju dyewfoma? 47 Seño Jisu i nalı ge vedaw í danghula, sündä muhumsasa a í lañe idra a gudzudügye, 48 Sündä i che, “Dju damje noñifi yo he muhusa i hutroima, se i nó hutrolawme; seyo dju nó hutroima, se na nó kidaw na je hutrolawbamme, hado chemeje djomko yo imisa yo imisafodama, se ye dyewfobamme.” 49 Sündawñe Yohañ i che, “He übrawwa, ñi nüna a ye bañiñi lañe gulo mauw í lahuahuw hohudame, sündada ñi í

gohame, hado chemeje i ñidra ñisañe bafum makasa.” 50 Jisu i ná che, “Í djugohajo dawe; hado chemeje dju djo mauw madama, na djodra dujome.” 51 Se í sorgo ge lalyimdrú ñeto kakusalabi sese, sündawñe i Yarusalem ge jijoñe vye. 52 Seyo i ivro ge mukow ki: i Samariya na ñetrü a ge ji, ibó ãyojo dashütrüivojoñe. 53 Sé na i magyogadügye, hado chemeje i Yarusalem ge jingkoida. 54 Se i hoñe í shürhaw Yakub ñe Yohañ naksü che, “He Tawgyewwa; ba ha tsüda, se i ñi dígye, se i ñedzü go mi gaañe ná damyaweñe ma?” 55 Séso i tcholtruðjañe na ze, [Seyo che “Ba madanghuwa ba ha ugulo yo ma. Hado chemeje nüna üsaw ye nüna nachi luvyu ye damütrajoñe madaw se í ãaksüijoñe kakuwme.”] 56 Sündalye iñe i shürhaw na ñetrü utro ge jitrukralye. 57 Se i ãabo jimkoi ge, se djuma a ye í che, “Ba hange hange jiyima, no bafum kasajome.” 58 Jisu i í che, “Selü ichi uksu seyo ñedzü go musu nachi üdrü duwme, sé nüna üsaw ichi ükye vejo je ñe ñime.” 59 I utro nüna a i che, “Nofumjisawe.” I che, “He Tawgyewwa, nô uvromashü kadügyevzüwe, no awu í ãuavzüjome.” 60 I í che, “Dzüdaw na ná nudzoğ dzüw í büggudame, sé ba jiñe Tawgyew ichi ñetrü go shi-ñu trujodawe.” 61 Utro a ye je che, “He Tawgyewwa, no bafum kasajome; sé uvromashü nô kadügyevzüwe no nochi ñe go nüna na yo mültün kajoñe.” 62 Jisu i í che, “Djudamje nudzo ügzü i luksungkuğu ge kiñe fum ge homeje, i Tawgyew i ñetrü ge ãyofiwjome.”

10 Seyo he ñu nafum sa a Tawgyew i nüna mroğü lapyo, sündha ha ñetrü ge i jijoma, süge ksü, ksü dañe ivro kibraigtsü. 2 Sündha i ná che, “Rhamu kiw aña dume; séso chiða daw mesame duba sündada vi übräw i kügiwe chejodawe, se i í nudzoğ vi í tcholajo vi nüna kiwe.” 3 Jiwe; howe no djó fugulu vyeduw dañe fumsu namko ge kijome. 4 Sündada dzulngasaje djulawé, kapüğä je, seyo shita je; sündha ãabo ge je nüna ná dju je gaga djudawe. 5 “Dju ñe ge jihima, uvromashü chevziwe, ‘He ñe ge güdzüw djuwe chewe.’” 6 Süge djuma güdzüw pafiwjo dumeje, ba güdzüw djüdaw ye üdra dusajome, momeje bachı ge kakutchojome. 7 Se ñe ge ãyowe, sündha ichi go ha paima, se í tsa-tuwe, hado chemeje chiða daw nüna na ná shishü patsüw; ñetro-ñetro djukahijodawe. 8 Seyo ha ñetrü ge jiyima, sügow nüna na hutrovowñe, se bavro a ha vedama se i tsajodabuwé. 9 “Sügów sonaw ná dagyojodawe; sündha ná chewe, ‘Tawgyew í ñetrü ye batrú iñiñisa ge kakudamme.’” 10 Sé ba ha ñetrü ge jimyoima, seyo

sügo nüna na bá mahutrovolalime, ná bodzağ ge jeñe ana chewe, 11 “Djo ñetrü yo ñelümo naje, ñishi ge güdrüsadaw na, ñi diovro a pafiamkoimme, sedamje he í danghujodawe, Tawgyew i ñetrü djotrü iñiñisa ge kakulaimme.” 12 No djo trungkoime, se niyay ñeto se ñetrü ye Sadom ñetrü i je mofokaw gijo lyajome.” 13 “Tui Kurajíñia! Tui Betseda! Dju dyew chiða dafiw ye djo ge dadama, sese í Sor ñetrüñe sidon ñetrü ge dameje, na ke ge gye güpañe seyo kütseüpü ge ãyoñe na kye ge dru-lu vyegudoñjemma. 14 Séso, melye gzuñe cheðiyi sehu bafo vyego yo yeje Sor ñe Sidon naksü vyego ye vyeksufofijome. 15 Seyo Kafarnahum ñetrü, hawa ba soðgo kuw lüvziüw dalyijoma? Ba bó noðu üla ge kuw üla kaajome.” (*Hadës g86*) 16 “Dju ba chew dzüima, se i no chew dzüjo, sündha ba dju mauw daima, noje i mauw dajome; seyo dju no mauw daima, se ye no kiadaw i je mauw dajome.” 17 Se shürhaw mroğü yo ksü na lüshüw yo kakutchoñe che, “He Tawgyewwa, ba üñiñi yo se ãuló mauw na je ñichi pudu-puña ulunge pumódame.” 18 I ná che, “No mütü í ñedzü lügaw veduw ñedzü go gaahu hohuime.” 19 No djó byu na seyo mütü güdzü na dügrüdzagofijo djüwme, seyo vyeñiw nachi go vyew mau dafiwjo ná madafijo pudu-puña djüwme; seyo ha gañ yo je djo naw madafijomme. 20 Sé sünaşo cheñe djulüshüwe, se ãulo mauw na djo pudu-puña yo pumoda cheñe, seño djo lüshüjo dawe se djo ñiñi ñedzü ge ãi vyedotro yo. 21 Sa yo sa a i ãulo güdraw yo dañe lüshüdzalaye, seyo che “He Awa, ñedzü ñe No i Tawgyewwa, no ba ulu yo uw cheime, se ba he ñu na danghu-kinghuw nüna seyo vyesü-vyeliüw na yo müshüne veda, sündha angasa naträ ge duda. Am, he Tawgyewa, hado chemeje bá he í uw veda. 22 No awu i nó vyow nodru ge traadamme; seyo djuje madanghu se saw ye djujema, awu aka danghuba seyo awu djujema se je dju madanghu, se i ye sawchi gemdo aka seyo se djudru ge saw i dujoñe vyedama.” 23 Seyo í shürhaw nachi ge tchoñe akasa ge che, “Süvzüwme se iñi ye, se he ñu ná se ba hoiwa hoiye, 24 Hado chemeje no djo chemkoime, şüpo ñihow truw na seyo ñubyu na tsüdaw ye, se ba ha ñu ye hoima howe; sé maho seyo ha ñu ye ba dzüima dzüwe, sé madzühu.” 25 Sündawñe nüna a gudzulyi; sündha ana cheñe í küna daima hopüñew che, “He shotuko-kunu go dadrüwa, shüwa shüw shüjo ibo ha dameje ujowa?” (*aiónios g166*) 26 I í che, “Shotuko-kunu ge ha ãida? Ba kündä ngüña?” 27 I trutcho, “Ba Tabraw bá nudzoğ Tawgyewchi go vyew nudzoğ

drü-lu seyo nudzoğ krâše seyo nudzoğ budzu vyew se nadra nülvow vyejodawe; seyo nudzoğ ǵafopsügi-ǵampsügi go ná nülvjo dawe.” 28 I í che, “Ba umso chedaba, he ana dabya sündame tüşü ǵyojome.” 29 Sé i í nudzo í usu dajoñe veňe Jisu í dzü, “Nameje nochi ǵafopsügi-ǵampsügi na djuwa?” 30 Jisu i che, “Nüna a ye Yarusalem yo Jeriko ge jimkoi ye ńigudu tsâgaw na djeshiǵiaña i gye í na shalügülag, sündä gü-shü daňe atrü dzüw datralye katrükralye. 31 Sündä ana da, se ǵabo ge mügaw a kamkoi, séso í hollye ǵeaglyeňe djetrükralye. 32 Ana vedumbo Lewi a ye je sešü katcho, ije í hollyeňe ǵeaglye djetrükralyetccho. 33 Séso djudamje Samari ńetrü a go sa a kakukülye, sündä í hohulyeňe nülvoyela. 34 Sündä itriúgaň ge jikuňe seyo ichi üshi ge luvuhu seyo tsühi prüne gyeche-gyelye yo pyogo, seyo í gügedru ge gyodügyelyeňe ňe ǵyw ge lajikye sündä í uwyo hoivo. 35 Se draha í lumu yo bosüñ ksüi lahuaňe se ńebraw i djüňe che, ‘I uwyo hoivojodawe, seyo bachi go künä kapyoima, se ye no kakuwňe doajome.’” 36 Hesahelu he ba vyew ge se na ńigudu-tsaǵaw süna ge lyalahado, nadzungko a dju ichi ǵafopsügi ǵampsügi go na ňe veiya? 37 I che, “Se i dju í nülvodama.” Jisu i í che, “Kai, baje kaňe süná dajodawe.” 38 Sündatcholye Jisuňe i shürhaw na jimkoitchoi ye, se i ńetrü a ge ji, seyo Marta cheňe mim a ye í iňe ge balada. 39 Seyo Mariam cheňe uňum a duw, i Tawgyew ishitrü ge ǵyoňe i shi-ńu dzüw. 40 Sé Marta chiǵa da daňe mavenghua sündä itriú iňisa ge jikuňe che, “He Tawgyewwa, ba haje mavema, noňum í no akasa chiǵa dawenje traadaw ye? Sündada í chetcho, nó datunowe.” 41 Tawgyew i í trutcho, “Marta O Marta; ba šüpyo ńu ha vejema venglyeňe seyo mavenghu lyaha.” 42 “Séso ńu a ye umsome, seyo se chiǵa uw í Mariam i golame; se i ichi go malaǵafijomme.”

11 Sündatcholye ahua ye i nolu a ye kügütingkoi. Seyo i se kügüfiahuwňe, ichi shürhaw namko yo a ye í che, “He Tawgyewwa, Yohaň i shürhaw ná künä veduw kügüdrüdama baje ńi siuna veduw kügüdrüwe.” 21 í che, “kye damje djo kügiumkoime, sese chejodawe: ‘He Awa, Baňiň güdraw vejome, ba ǵadzü kakülyawe.’” 3 “Nichi muhu muhu yo tsajo-tujo í ńi djiújodawe.” 4 “Seyo ńi lalo na muchoaijo dawe, Hado chemeje ńi je, ńi mauw dado na muchoaijome, Sündä ńi mauw uw dajo yo ǵaksüiwe.” 5 Sündä Jisu i ná che, “Djumko ye üdraw a duw ye djuwa, sündä i ńegimko ge paktilyeňe

ichi ge ji í chewe, ‘He drawwa; nó odje üka dzü djüwe. 6 Hado chemeje, kasew-bişew go draw a ye nochi ge jikuda, sündä ivro ge veijo nochi ge haje ňime.’” 7 Sündä i ulung goşü ńu tru, se nó afafsüw djudjüwe; yabó ńegüdrüsü je dugoadammje, sündä nosa ye nodra buǵo ge ǵüsادame, sündada no bá pakülyeňe haje madjüfijomme. 8 No ba trungkoime, se üdraw duň sese je í pakülyeňe haje madjüfisabamme, sedamje i ňimtchüň ye tralye prüdo ye í künä tsüdama süňa pakülyeňe djüjošo. 9 Sündä no djó cheime; prümeje, djo djüjome; tchümeje djo pajome; dümeye, djobo voaijome. 10 Hado chemeje dju prüima, ná pajome; sündä dju tchüima, na pajome; seyo dju düima, nabo voaijome. 11 Djomko ye dju ana awu duwa, se üsaw ye odje prüme, se í kunnu džü, seyo sündalye tchü prümeje, se tchü madjüw byu džü? 12 Semome jeje prülaime, se í mütü güdzü džü? 13 Sündä, ba maulyeňe je basa ná gaň uw djüjo danghumeje, se djo ńedzü go Awu, i ichi nudzoğ nüna priü ná hado ǵulo güdraw madjüjowa. 14 Sündatcholye Jisu i ügadow ǵulo mauw a í lahuatcho; se ǵulo mauw ye kahuahuňe, ügadodo ye üträ zekülye; sündä nüna na mavenghuatsü. 15 Séso namko ye künä na cheda, “I bó ǵuló mauw nachi go dyewfow mütü ichi datunow yo lahuabaiwa.” 16 Utro na í dafidama hojoňe í ńedzü udru ge hadamge sheweňe cheshew shewe che. 17 Séso Jisu i, nadrü-nalu ge vedaw i danghulyeňe, na che, “Ha ha ńetrügüfö ge braǵidama, se ńetrügüfö ye müträjome; sündä ha ňe ye braǵidama, se ňe ye je mümyajome. 18 Seyo sündä mütü ye í nudzo íbo magotchow dame, se ichi ńetrügüfö kündäňe dujowa? Hado chemeje djo nofo go ana chešoibi, se mütü i datunow yo se mauw ná lahuabaibi cheňe. 19 Senameje no mütü i datunow yo ǵuló mauw ná lahuabaimeje, se djó agü na dju tunow yo kakülyebaiya? Sündada ná djo niyay džüw nüna chejome. 20 Séso no Tawgyew udruyo yo uǵulo mauw na lahuameje, Tawgyew i ńetrügüfö ye djotrü ge kakujome. 21 Nüna gow na nachi ňe i ǵaksüw chiaǵi pyogoňe ňe í hokrümije, se ichi gań-miǵi na güdzüw dujo. 22 Séso ije gofotchow na djuma a í tumuwojone í dafoahuňe, í se chiaǵi na ha ye i veksüdama, sena laǵalag seyo ichi gań-miǵi na laǵaňe habraǵiame. 23 Dju nodra ńima se i no mavyewme, seyo dju nodra dukeygiyima se i trabraǵıajome.” 24 “Nüna usso go ńišügzüň ǵulo kahuahuňe nokro ge ǵyogojo tchügijome, sündä mapawňe i chejome, no ha ňe yo kahua dama se ňe ge kamyotchojome.” 25

Sündaka kakuwñe i gümsa-gümgañe howsa hohujome. 26 Sündawñe i idra ye í je mofokow ugulo mauw mro ye idra ye lakujome, sündaka na ilunge kamyoñe sayo sa gyojome, sündaka se nüna ye uvro gow ije mokofow mauw lyajome.” 27 Sese i he ñu i trungkoi ye upumko go mim a ye gow yo che, “Sivzüwmme se uluhu ye hayo sa a ba gyojama seyo se apu ye ha ye ba mütsüdama.” 28 I che, “Am; séso ſüvzüwmme i, dju Tawgyew i ñu dzüne i chew dzüima.” 29 Se ſüpyo upu kyeğıpyo dawñe, i che, “He ñishü yo nüna na maume; na chishev tchünggudru; se ná Yona i chishev í tralye seyo haje chi mashejome. 30 Yona í küna veduw Ninwe ñetrü go chishev vewma, sünambo nüna üsa ye he ñishü yo nüna na chishev vedujome. 31 Müdzavye go nugom niyay djüw se ñetomüdrü ayo nüna nadra gudzuñe, í datrüwñe chejome, hado chemeje i Suleman i ñu dzüjoñe druguw-drulyiw udza go jikuda, sündaka holabya he ayo he a Suleman ije dyewfo a du. 32 Ninwe go nüna na Niyay djüw ñetomüdrü ye hesalu yo nüna nadra gudzuñe, naso ge trichoajome; hado chemeje na Yona i ñu tru í dzüne nadra-nalu muchoagye sündaka howe, age Yona ije dyewfo a dume.” 33 “Dju nüna je bela ge müträ tchühoñe gümshü ge seyo ñeshü ge mavewme, séso müträ ubo ge dzugo vewme hado chemeje nüna jikui na hohujoñe. 34 Baso go müträ ye bañi ye me, sündaka bañi güdrameje, se basso naje vyow müsajome; séso se ye maumeje, basso ge je nukuğajome. 35 Sündada ufu je ksü-üñi je ksü dañe gýowe, se müsaw ye baso duwyen nukuğuañeme. 36 Sündada baso ye vyow müsazeğjame, seyo se ichi hangeje manukrumeje, se sündame se vyow na müsajome, süna vyeduw ñeto ge dadawa, se müträ ye ichi lünaw yo djó müsaw djüwa.” 37 Jisu i ñu trungkoi ye, djudamje Farisi a ye i che, se nochı ge jiñe ava tsawe; sündaka i ñelu ge djemyoñe ava tsajoñe gyoag. 38 Farisi na basha go na ava matsalu üshi-upo machew í hollyeñe mavyenghua. 39 Tawgyew i í che, “O Farisi, ba bekasa seyo bela na udru udru go güdrawşo, séso balung ge vyesbiw seyo mauw vyesumokradama. 40 Budzu ñiw nawa, dju ñepsü go vye ye dadama, hawa se i ulung go i madaima? 41 Am séso, ulung go gañ-miği duw na chi djüajo dawe, sündameje bábo vyow güdraw lyajome.” 42 “Se Farisi nawa, djo tui me! Ba pudina ñe sudab yo, seyo vyow ñomñow sheğe bağudo yo ülye gütrouaña djüşoma, séso Niay i seyo Tawgyew i nülvo i mahutroiwa; tsüwbo tsüda hena je dañgudru seyo

sena je tratcho. 43 Farisia nawa, djo druge tui me! Djo ñegru ge nugo buğo uw vye seyo badzağ ge ye djó gaga tsüw.” 44 “Djo tui me! Hado chemeje djo se pelyado nuğu vedudame, süge nüna na udru ge dügrüne kahi, se madanghuw nuğu du cheñe.” 45 Sündawñe mükyew a ye í che, “Dadrüwa, he ana cheñe ba ñi tchügoime.” 46 Jisu che, “Oi shotuko-kunu dakyew nawa, djoje tui me! Djo ana lojemalofi gañ me, nüna nadrä ge joşoi sešo yabó djo djogzütsü a je madadü.” 47 Djo je tui! Djo se ñihow truw na nuğu chiw, dju djo aki-awu na shilyedama. 48 Sündaka djo truksüw nüna me, seyo djo aki-awu na dalyedaw yo uw vye; hado chemeje na bó ná shidabi sündaka djo ná nuğu í daw. 49 Sündada Tawgyew i patsü-sholu je chedame, se no nachi ge ñihow truw seyo shürhaw kiajome, seyo na nağıyo küña na shijojema seyo küña na daše-damejogema. 50 Se i ye küña ñihow truw duma naşü í he druguw-drulyiw í dakülyejobo a fualyedame, vyew na gilyedo ye he ñefo ayo nüna nachi yo lajodawe. 51 Habil í üşü yo dalalye Jakaria í shiw kuw se psügañe mügañe naksümko ye shiw: no djo umso truime; ichi gidoje he ñefo syo shüdo nüna nachi go lajome. 52 Shotuko-kunu dakyew djo tui me! Se djo je patsü-sholu veğiw bo ladaşome, séso djo djoluvyo makakume, seyo kakujoñe dado na dugo vye. 53 Sündalye i sa yo kahuahuñe, sese shizew-nuzew nañe seyo Farisi ſüpyo ifum kase seyo i dagtso-damrhüne, ha ha ñu bütruluweñe da, se i ſüpyo ñu ufo bütruluweñe 54 sündaka na i ha ñu chehualaima gýokrü gyo, se umdu yo ha damje ñu zetruahuw ye kigolajoñe.

12 Aña a sese hadzağ-hadzağ dzaw nüna fuguñe, aña ana kuw nağıütchü tcheği-lügyeği da, se i uvromashü í shürhaw ná che, “Farisi nago loğaloğe yo üğä gyojodawe. 2 Vyojo haje dümyoñe maveme, madanghujo haje müşüñe maveme. 3 Sündada ba ha damje nukuğuw ge chedo ye, se i müsaw ge dzühujome; seyo ñegüñ ulung ge ufu ge ha așesa yo chedama, se ye ñelütsü udru go yo trujome.” 4 “Séso no djo trungkoime, nodraw nawa, dju usso i shifidama se na seyo ha madamñefijomme, ná djuğejo dawe. 5 No djo trumchemjome djo djú geyoma, dzüwne djú chigüje ge lañe djoafima, se í geyo dawe; no djo trupangkoitchoimme, se í geyodabuwe. (Geenna g1067) 6 Hawa ajolya ksü yo siłyisa pom madrüafima? Sedamje Tawgyew i namko ye a ye je makosoa. 7 Bakye go vyow

ükyetrü duw naje ngümdzo vedame, sündada: djuğejo dawe, ba sülüsa na dafowme. **8** “No djo chengkoime djudamje no nüna navro ge nó noşobiñe danghumeje na je nüna üsaw ye je Tawgyew i sorgomuko uvro ge eşobijome. **9** Séso dju nüna navro ge no hopseğähima ije Tawgyew í sorgomuko uvro ye hopseğajome.” **10** “Dju nüna üsaw titüma mauw truima, i datrudaw í muchoaijome. Séso dju ǵulo güdraw titüma mauw trüma, í datruw í mamuchoijomme.” **11** “Nüna na ba mügaw-ñegru seyo mükyew seyo damikyew navro lakuwñe, ba navro ge ha chemeje ujojema seyo küna chejojema se na djuvengüajodawe. **12** Hado chemeje ǵulo güdraw ba sayo sa a ha chejome zedrüjome.” **13** Seye upu go nüna a ye í che, “He dadrüwa, noñuw í awu í bo-luko ná noje hawe chejodawe.” **14** I í che, “Nüna nawa, nó dju niyay djuw seyo bağıgiw nüna boña?” **15** Sünda i í che, “Uw yo ho ǵyojodawe, seyo tsaga-laǵaw süna yo basü ǵyojodawe; hado chemeje nüna na shüw ye dju bo-luko duw yo mashüwme.” **16** I í zeǵaw a tru, “Tümbum nugo a í no ge rhamu šüpo kakulye. **17** Sündawñe i ulvyu ge no hadajojemamañe ve, hado chemeje nochı ge bo no daküleyedaw rhamu na vejo buǵo je ñi. **18** Sünda i che, ‘no ana dajobabi: no nó ñetchü í tashalyeñe dyew dalajo; sünda no rhamu seyo bo-luko na vyow süge vejo; **19** sünda no ǵulo i chejo, ǵuloa, bachi ge oje ńtipe ügalaw kuw bo-luko vewme; ǵygogene, tsawe, tuwe seyo lüshuw yo ǵywye.’ **20** Séso Tawgyew i í che, ‘Chi madnaghuhu nüna! He ñegimdo ñegi a ba lutuw ye lutukyoadügyejomme; sündawñe ba küna dashüträne vedama, se ye djuchi lyajowa?’ **21** Ana je nüna duwme dju nudzo ubo bo-luko dashüträne ve, sé i Tawgyew iñigzü ge nugo mo.” **22** Sünda i í shürhaw ná che, “Sündada no djo trungkoime, nudzo shüjo-dujo ubo djuvewe, no ha tsajojemañe; seyo nudzo usso ubo je ha gye-ǵuwo shejojemañe. **23** Hado chemeje tsaw-tuw í shüw ye, seyo gye-ǵuwo í dyewfo usso yeme. **24** Pülgam na hojodawe; na zuje mazuw seyo ñetchü ge rhamu je mapaw; sedamje Tawgyew i ná tsakyewšo. Bá musu na fow go aňe dufowme. **25** Djomko ye dju duwa, dju vengaw yo nudzo i shüngkoi ge ganta a ña damje shafijo ye? **26** Sündada ba imisa fo chiǵa íje madafimeje, hado utro ñu ná lañe vemyoňña? **27** Bye go shoba ná hojo dawe, na kündane shülyima; na chiǵa je madaw chitra je madaw; sedamje no djo chengkoime, Suleman je í küna übadzü gidama, namko ye ana veduw gań a je magime. **28** Sündada

Tawgyew i no go suso-mütcü namaje yow gye sheida sünda draha ná boti shüw ge joaňe, anambo gye-ǵuwo sheňe veihume; Tawgyew ge mesame veksiw nawa, djo künadaňe aňe masheijowa? **29** Sünda djo ha tsajojema ha tujojema süna ve djuğowy, sünda meaje mavemyow djudajodawe. **30** Hado chemeje he druguw-drulyiw ayo go vyow tuğu-tumo na he ana veduw bostu na tchünggudruwme sünda ba Awu danghudame djo he bostu na šüpo tsüda cheňe. **31** Séso ichi ǵadzü i tchüjjodawe, sündameje, he bostu naje pajome. **32** “Nüna imisa nawa, djuğejodawe; hado chemeje ba awu i bá ǵadzü paweňe vedame. **33** Nudzo ichi fuń-voń na draalyeňe tunaojodawe; sündalye nudzo ubo ana dalajodawe, ha ye üme malyajoma, sünda soǵgo ge ana bo-luko dashüträlađo dawe ha ye makaajoma, djutri ińisa ge tsaksutchüw naje majikujo seyo bulu naje mauw madajo. **34** Hado chemeje hange bachi bo-luko duma, badrü-balı he süge dujome. **35** “Djotsü na pyogo vejo dawe, seyo dju mütri na dzodügyejo dawe. **36** Sünda djo se kulo na veduw dajo dawe, dju nudzo dadrü í gzü jiw go ke kakujojemañe ǵyokru ǵyw veduw; i kakuňe ñiegüdrüšü dütwñe mekutcho djeňe voa. **37** Gaǵüzewe se kulo í, dju dadrüw ye kakuňe madrumuvow hohudama; no djo umso trungkoime, i ütsü ge pyogolaňe ava tsajoňe ǵyoyo, sünda ünisa jiňe í hoijo. **38** I ñegi ge ülye ksü seyo ülye dzü ñepüňnew ge je pakülyew hohumeje, se kulo ye gaǵüzebamme. **39** Djo he i danghujo vejo dawe, ñe übray ye tsaksutchüw na tsaksuw ke jikujoma se í danghubamme, i pakülye ǵyojobamme, sünda nudzo ñe ge majimyogyejome. **40** Baje dashüträ ǵyojodawe; hado chemeje ha homoi ye jikujöne mavew se homoi ge nüna üsaw jikujome.” **41** Sündawñe Patras i che, “He Tawgyewwa, ba he zeǵaw ye ñi aka bama mow vyow naje truwma.” **42** Tawgyew i che, “He veksiw seyo patsü-sholu hokrüw ye djuwa, djuchi dadrüw ye ná tsaw-tuw homai ge djüweňe kulo-kutro boňe ve. **43** Se kulo ye gaǵüzem, djú í dadrüw ye ana dangkoije hohudama. **44** No djo umso cheime; I í nudzo ichi vyow bo-luko ge zeǵiw vejobamme. **45** Séso se kulo ye ulu ge ana vemeje, no dadrüw ye ügalaw ge kakujobaňe veňe, sünda kulo seyo kulom na güňe seyo tsaňe tuňe tukraňe ǵyomeje. **46** Se kulo i dadrüw ye ana ñeto a ye, i madanghuw ñeto a ye, i í maǵyokrungkoi ye, seyo i madanghuw homai ye, kakujo sündaňe í sojai djüňe í usu maw ge ngüaňe vejo. **47** Seye se kulo dju nudzo dadrüw í vew í

danghuñe, seyo madashütrüvoñe seyo í vew kuw ge makasabammeje, šüpo tsalajobamme. 48 Séso dju madanghuñe ğiūw tsalajo chiğā dadama se ye me tsalajobame, sündada dju añe djüdama, í añe prüjome; seyo dju šüpo boñe vedame, ichigo añe lajome. 49 “No druguw-drulyiw ge mi dahow kakülyahume; súnda ha tsüdawa chemeje hesalu mi dzomzoawenē! 50 No baptisma lajome; súnda no malamadol kuw no küna mauw ŋiku-ñisuw ge ğyojojema! 51 Ba vedaw ye no he druguw-drulyiw ge ğüdzüw kakudañe vedama? No ba chengkoime; mome, no dabraqıahuw kakülyahume. 52 Hado chemeje hesalu yo ñe ge nüna pom nağütchü ge magağijome, dzü ye ksü üdra seyo ksü ye dzü üdra. 53 Awu ye saw üdra, seyo saw ye awu üdra maveğijome; añ ye sam üdra seyo sam ye añ üdra, apye ye safu üdra, seyo safu apye üdra maveğijome.” 54 Súnda i upu naje che, “Mumu íje druguw go kalyiw hohumeje, djeañe ñedzü šiijo chew; súnda süna dabaibi. 55 Súnda müdza gow ñedzü lyiw hohuñe cheibi, ñedzü shiüb lyijome, súnda süna dabyo-dağyotcho. 56 Loğ-a-loğe nüna nawa, djo ñedzüne no naksü í utroñe danghudameje, hado he shiüb-duw ubo kündañe madanghufia?” 57 “Ba hesalu ba nudzo yo hado ŋu mavelafia? 58 Ba bá fodaw nüna üdra mukow ichi ge jingko ye, ğabo ge ŋu chegürärajo dawe, momeje ba í mukow ichi ge ūnne lajikyeñeme, súnda mukow i bá shipashi nagzü ge djüne seyo shipashi na bá pache ge shüñeme. 59 No djo trungkoime, ba ajolya ajolya dañe magimdzoulu kuw, ba makahuafijome.”

13 Nüna üchea sayo sa a djeku, seyo Jisu í Galiliyo nabo go ŋu dzüngkoi, djuşü í Pilatus i í küğüw ge djüasadamma. 2 He í dzühlüne Jisu i na che, “Djo ana veima, he Galili na utro Galili ná lalofoñe, hado chemeje nadru ge ana veduw ŋiku-ñisuw djüda che? 3 No djo trungkoime, mowme; séso djo djüdrü djolu mavetülmeye djo vyow he ŋom yo mütratsüjobamme. 4 Mow djo ana vedama, Shilom ge nüna ğütrü Sügzü djudrü ge post gaañe trüalyañe dzüdama: na vyow Yarusalem ge küña tuğu-tumo shütsüdamá ná laloftoma? 5 No djo trungkoime, mowme; séso djo djüdrü djolu mavetülmeye djo vyow he ŋom yo mütratsüjobamme.” 6 Súnda i he zegaw ije tru, “Djuchidamje anggur vi ge lufuje üyañ a zuñe veda: i sayo sa a sheje thciüb jikuda, sé í mapa. 7 Súnda i vi ğyokrüw nüna i che, ‘Howe oje dzü gomdo no he lufuje üyañ go sheje tchiüb jikunggudru, sé keje mapa, he í

cheypojo dawe, i hado no í ğyokrügejowa?’ 8 I í ana che, dadrıüwa, í oje a kuw ğyokrüluwe; no üdza üdza ge no chiguñañe nobi sujome. 9 Súndañe, drawha ge sheje jelaimje uw; se molaimeje cheypojo daşobe.” 10 Ğyogow ñeto sehu Jisu küğüw ñegru a ye truñe ğyoda. 11 Síge mim a du, dju oje ğütrü Sügzügomdo ksuw kaw mütü a kamyoda, súnda i utsubo kuw lyada, súnda i keje gudow magudzufiwbı. 12 Jisu i hohuñe balayeñe, che, “O mimya, ba bá hamalyiw yo kahuajemme.” 13 Súnda i üzgü í udru ge ve, súnda i djeañe gudow lyajebi, súnda Tawgyew í trokülyejebi. 14 Hado chemeje Jisu i ğyogow ñeto sehu dagyoda, mügaw na seyo nugobraw na nüna na che, “Negrı ğe duw me, sa yo sa chiğā dajo dawe, seyo se ñeto ye jikuñe dagyojo dabuwe; séso Sabat ñeto ge djudawe.” 15 He í dzühlüye Tawgyew i che, “Loğ-a-loğe nüna nawa, ğyogow ñeto sehu djo djó nudzo fulhu seyo giğá na ñe tashalyeñe hu tuw lañe majikewma? 16 Seyo ha ye madafijo cheña, he mim Abraham üsam djuso ge oje ğütrü Sügzügomdo mütü ye pyogodama, se í ğyogow ñeto ye vogodaw i kihuajo?” 17 Ná he ŋu na chewñe, í ubo mauw dai na ŋimtchüñ lyatsü, seyo vyow upu na se uw chiğā dadaw ubo lüshütsü. 18 Súnda Jisu í chetcho, “Tawgyew í ğadzü dju veduda? Seyo no í ha shipyw üdra djüsejowa? 19 I pemdu üsü a veduwbaame, dju nüna na lañe ná vi ge trawma; súnda i shülyiñe shoñ lya; súnda ñedzü go musu na ufotsa ge guñe ğyow.” 20 I súnda chetcho, “No Tawgyew í ğadzü í dju vedu dañe vejowa? 21 I pa vedudame, dju mim a ye lañe oje ulumo tola dzü ge gültüsügia, súnda ŋu-ŋuñe oje ulumo ye pa lya.” 22 I ñetrü-ñetrü jiñe dadırshü Yarusalem ge ji. 23 Súnda djudamje a í che, “He Tawgyewa, nüna mesame basüafijobama?” I í che, 24 “Negüdrüsü imisa yo jimyojodawe, hado chemeje no djo trungkoime, šüpo nüna na jimyojoñe dajome, se majimyofijome. 25 Ne ubrow gudzulyiñe negüdrüsü dugaoħuñe, seyo ba ñepsü ge gudzuñe negüdrüsü dünne che, ‘He Tawgyewwa, nobo vojjodawe,’ súnda i sügħow no ba madanghume, ha hanggowa? 26 Súndawñe ba chejo, ‘No ba how ge tsa-tuw súnda ba ni bodzaġ ge dadrūda.’ 27 Séso i chejo, no djo chengkoime, ‘No madanghume djo hanggoma. Mütü chiğā daw nüna nawa, djo vyow no yo üğə ğyojodawe.’ 28 Süge ksew seyo utu trashügrüjome, ba Abraham, Isahak seyo Yakub seyo vyow ŋihow truw ná Tawgyew ge ğadzü ge ğyodaw hohuñe nudzo í ñepsü kahuahuw hohujome. 29 Súnda druguw seyo drulyiw; tchüsa

seyo mündza go nüna na jikuñe Tawgyew i ñetrügüfö ge dusejome. 30 He i danghulajo dawe, küña ná fum ge duma, na uvro ge dujome, seyo küña na uvro ge duma, na fum ge dujome.” 31 Sa yo sa küña Farisi na jikuñe í chejea, “Ayogo kahuañe kajo dawe; hado chemeje Herodes í ba shijoñe vedame.” 32 I ná che, “Kañe se šelü í trujodawe, howe, no yow je seyo draha je uğulo na lahuañe seyo usso naw na dagyojolume, sündä ñegi dzü ye no chiğá damdzoajome. 33 Sedamje no yow, draha seyo pülha kuw jijome, hado chemeje dju ñihow truw na Yarusalem í ñepsü ge madzüfijome. 34 “He Yarusalem! He Yarusalem! Ba se ñihow truw ná shiiye, seyo bachi ge dju kiima ná kunu yo trümoahiye; no ana veduw küña tsüda, joñi i üsa ná utupro ulung ge küña tchelaima, sünambó noje basa ná lakyegiajoñe daw, sé ba he í matsü. 35 Howe, bañe babo kabrakasağıjome, sündä no djo chengkoime; ba ‘Ná üdrüulu yo uw cheime, se nüna ye gağüzü dume dju Tawgyew iñiñi yo lañe kakuima,’ machemadol ba nó keje mahohujome.”

14 Sündä í ǵyogow ñeto sehu djudamje Farisi nágó nugó a i ñe ge odje tsaw ji: sündä ná í usu yo hopasa. 2 Süge í veduw muhu a du, dju usso dalfuñe nada. 3 Jisu í Farisi seyo shotuko-kunu damivro ná che, “ǵyogow ñeto ge dagyomeje ujo ma mow ma?” 4 Sé na madañda ǵyo. Sündawñe Jisu i í ügzü kiñe dagyo, sündä kadiigye. Sündä i í ügzü kidüñe dagyo, sündä kadügье. 5 Sündä i ná che, “Djongko ye dju duwa, djusa seyo fulhu ye kalü ulung ge gamyoa sündä ǵyogow ñeto ye kutcho malahaujo.” 6 Sé ná he ñu ge haje machefibí. 7 I hobanda, tumona baladaw na uw uw buğó tsatchüñe lai sündä í se ná hoñe zeğaw ze, 8 “Djuma djo ǵü ge balai ye, buğó dyew tsatchüñe djuǵyojodawe, asha baje dyewfo tumona baw je dufijome. 9 Sündä dju ije seyo baje badama, bá jikuñe ana chemeje, ‘í buğó djiüğo dawe,’ sündawñe ba ñimtchüñ lyañe ülafo buğó ge ǵyw dujobamme. 10 Sé bá bawñe, ülafo buğó ge jiñe ǵyojo dawe, bá badaw nüna ye jikuñe, bá ana che ‘Drawa, uvro ge kalyiñe ǵyoa,’ sündawñe badra a ǵyosadaw navro ge udru kalyijome. 11 Hado chemeje dju nudzo yo dyew dalaima, se ye imisa lyajome; seyo dju nudzó í imisa dalaima, se ye dyew lyajome.” 12 Sündawñe Jisu i í baladaw naje che, “Djo ñeto ge damje ñegi ge damje ava tsaw ge, nudzo draw, ayo-ñiuw, ñeşü seyo nugo na djubajodawe, ana dañeme, naje djo balañe dağuñeme.

13 Sé ba ava tsakelai ge sapse, hamalyiw, üshilyew seyo iñigew ná bajo dawe. 14 Sündawñe ba gağüzebamme, hado chemeje nachi ge djó djiüğo haje ñiwme, séšo djó ná güdraw yo üshükülyejo go kütüijome.” 15 Üdra ava tsasangkoi go nüna a ye he ñu ná dzühulyeñe che, “Gağüze nadra dujome, dju Tawgyew í ǵadzü ge odje tsaima.” 16 Ná i che, “Djudamje nüna a ye ava dyew tsakeñe seyo sündä ńüpö ná ba. 17 Tsaw-tuw dafihuñe, i í kulo ná tumona baladaw ná cheñe ki, ‘Age djebe; tsaw-tuw dafiadamme.’ 18 Sé vyow na chetsü, ‘uvro go ye í che, no vi a prülawme, sündä no se í hojo dume; no ba chengkoime, no maf daijo dawe.’ 19 Utro a ye che, ‘No fulhu fulshi pom lawme, sündä no he na dañe how jingkoime; no ba chengkoime, no maf daijo dawe.’ 20 Sündä a ye che, ‘No gziü dawme, sündada no majikufijome.’ 21 Se kulo ye jekuñe i ñe übraw í he ñu ná trutsü. Sündawñe se ñe übraw ye lusuvyulalye í kulo í che, ‘ñetrü go bozağ seyo ǵabo ge kutcho jeñe sapse, kiğı, üshilyew seyo iñigew ná age lañe kakuwe.’ 22 Kulo ye che, ‘O übrawa, ba küña chedama, süna damme; sé yaje buğó ufo dulumme.’ 23 Übraw ye kulo í che, ‘ǵabo ge seyo füta duw ge djeñe nüna ná künadamje lañe kakujodawe sündameje noñe gujome.’ 24 Hado chemeje no djó trungkoime, se tumona badaw ná no tsaw-tuw í tsapüñeje matsapüñejome.” 25 Sündä upu na ufum kasawñe, sündä Jisu i fum ge tchoñe ná che. 26 “Djudamje nochi ge jikuñe, seyo nudzo awu, añ, ufum, agü, ñu seyo ñum seyo nudzo shüw-duw naje mahosübammenje, í no shürhaw mowme; 27 Seyo dju nudzo shokru íje magilama; sündänofum makameje; se je no shürhaw madafijome.” 28 “Djomko ye dju post dzuǵoñdama, seyo uvromsahü bo küña kajoma, damdozo kuw nochi ge duşoma ñima mahow? 29 Ana dawñe, i shobo dzugoñe ñekru makrufiñe, sündawñe hovow nüna na vyow í tchüǵojoşo, 30 “He nüna ye damyowbo damyodaşowa, sé madamdzofiya?” 31 Mo dju ñubyu duwa, utro ñubyu nadra tumo daw jiw, sündä uvromashü ǵyoñe mavemchevzüme, se hadza büsha kulo lañe nodrü ge tujovodawye no hadza ǵü lañe üdra dağufijoşoma mo mowma? 32 Mowmeje üğá ǵyodamje, mukow kiñe ñu ǵüdzüagayefijo. 33 Ana veduw djo nudzo ichi küña duma ná nobo matrafimeje, se ye no shürhaw malyafijome. 34 “Gu bo udame, sé ǵü tsamǵüw lyameje, se í ha yo ǵü lüw dajowa. 35 Se ye no ubo je seyo nobi ubo je chiğá ge makakujomme: se í nüna na ñepsü ge joajohubamme. Djuchi ge dzüjo ufu duma dzülasajodawe.”

15 Vyow patso-law na seyo lalo ubraw ná ichi ge dzüw jikuw. 2 Seyo Farisi na seyo shizew-ñuzew na dubyoğunuñe che, “I bó lalo ubraw ná tüvañe seyo nadra ava je tsasai.” 3 Sündawñe i ná he zeğaw í tru: 4 “Djongko ye djuwa djuchi fugulu fuğua duma, sündə namko sa a moahuñe se sütü güträ sütü ná nodo ge tralye, se a moadaw í matchülalı kuw tchǖ ǵyo? 5 Sündə tchülawñe, i šüpo lüshüw upostu ge trütalañe ka. 6 Sündə ñe ge kakuñe draw seyo ñesü na bakeğiañe che, ‘Nodra lüshüsawe, hado chemeje nochı fugulu moadaw ye tchüladamme.’ 7 No djo truime; ana veduw ñedzü ge je lalo a dju vyegudoladama ubo lüshüjome, küñambo sütügüträ sütü nüna güdraw dju ulu mavegudojo duma nabo madama. 8 “Ana mim dju dujowa, djuchi ge bosüñ ǵü duw, sündə namko ye bosüñ a moadabi; sündawñe i matchü uw müträ tchühoñe seyo ñe na süñe, dju uw yo matchüjowa? 9 Sündə tchülawñe, i üdräm na seyo ñesü ná balañe che, nodra lüshü-lübäsawe nochı bosüñ moadaw ye tchüladamme. 10 No djo truime; ana veduw, lalo nüna a í ulu vyegudolaw ge Tawgyew í sorgomuko ná ana lüshüjome.” 11 Sündə Jisu i che, “Nüna a ichi saw ksü duw. 12 Naksümko ye kiğıw ye uyow í che ‘Awa, nobo go bo-luko duw ye, no djiyo dawe.’ I í ichi bo-luko na hağıag. 13 Sündə ñegi aña makulu fum ye üsaw kiğıw ye vyow dashüträ lalyeñe ñetrü üiga a ge katrükralye, sündə süge bo-luko duw na vyow tsağudroamzog. 14 I vyow damdzoahuñe, se ñetrü ge nokrow kaku, sündə i usso ufobiyla lya. 15 Sündə i se ñetrü go nüna a ichi ji, se nüna ye í vi ge vo na ava gyew ki. 16 Sündə i ve uluhu í gudugyejoñe se votsa pago go vo na tsı; hado chemeje í djuje haje madjü. 17 I vepalawñe, sündə che, ‘No awu ichi küña vi daw ná tsaw-tuw aña paw, seyo no age luhušíw yo dziangkoibi. 18 No gudzulyiñe no awu ichi kañe í chejo, awa no ñedzüñe ba how ge lalo datroadaşomme. 19 No basaw chejo haje matramme, no ba vi daw a veduw vejodawe.’” 20 “Sündə i gudzulyiñe, i awu ichi ge ji: üga gudzudalu sa a uyow i í hoñe nülvö veag, sündə gyojeñe í krumogolag, seyo šüpo chuma tsa. 21 Üsaw ye í che, ‘Awa, no ñedzü í hovow seyo ba how ye lalo dadamme; sündə hesalu basaw chejo go ñimme.’ 22 Sé uyow i í kulo ná che, ‘Kutcho shedra uw yo je uw lañe í sheijodawe, sündə ügzütsü ge gütsülye lyeijo dawe, seyo ishi ge shita duijo dawe, 23 Sündə rhano a dajo dawe, sündə me ñi tsa-tuñe lüshüfjobi. 24 Hado chemeje nosaw ye dzüwmme, sündə üshükülyedamme: moahumme, hesalu tchülatçodamme.’ Sündə í lüshü-lübaw da.” 25 “Sé üsaw nugow ye vi ge du. Sündə í kañe ñe kakulai ye, i nuğuw dagruw seyo ſıksu daw dzühu. 26 Sündə i kulo a í balañe dzü, ‘He ha dangkoiya?’ 27 I í che, ‘Ba ñuw kakudamme, sündə ba awu i tsa-tuw dyew vedame, hado chemeje i í nüna uw hohuda.’” 28 “Saw nugow ye he í dzühulyeñe i lusuvyumoag seyo ñe ulung makamyoǵoń lyag: séso uyow i ñepse ge jihuñe í nü. 29 I uyo i che, ‘Howe; no aña ojegomdo bá ǵaksüne ǵyw, sündə ba chew keje madzügaahuw, nodraw nadra lüshü-lübaw dajo, ba no yow kuw küshüsa üsa adamje madjülu. 30 Séso he basaw ye ba bo-luko ná utroñi mim nadru ge djoañe kakuwñe, ba ubo aña dyew tsaw-tuw dañe gyew.’ 31 I í che, ‘Sawwa, ba shüwduw nodra dusaw; seyo nochı ha duma se vyow bachibamme. 32 Séso hesalu lüshü-lübajodume hado chemeje he ba ñuw ye dzüñe üshükülyetçodabi; moadabi, se hesalu tchülatçodabi.’”

16 Sündə Jisu je í shürhaw ná che, “Nugo a ichi ge hokrügiw a duwme, sündə nüna na i howye se hokrüw í bo-luko ná tsağudroahime cheñe usso ge trutchoañe ve. 2 Sündə nugo ye í balañe che, ‘He hawa no babo go ñu dzühuiye? Ba hokrüšo cheñe shewe; momeje ba hokrügiw ge maǵyofijome.’ 3 Sündawñe hokrügiw ye vemchepüne, ‘Hesalu no hadajobya? Hado chemeje no übräw ye hokrügiw go no lahuangkoibi: noje no machifi; seyo no tsatüǵujoje šüpo ñimtchüñ vei. 4 No danghudaba no ha dajoma: nó hokrügiw go lahuahuwñe nüna na nó nañe ge lajo.’ 5 Sündə i übräw i chi gudzüdaw ná a a balañe dzüpüne, no ubraw ichi ge ba küña dojo duwa? 6 I che, ‘Fuğua tsow psıw tel du,’ sündə i í che, ba kutcho ǵyoañe kako ge pomǵü ǵijo dawe. 7 Sündə i utro a í dzütcho, ‘Bachi küña dojo duwa?’ I che, ‘Pú ulumo fuğua tsow dume,’ sündawñe i í che, ‘Bá kako lañe šügzügü ǵijo dawe.’” 8 “Übräw ye se machiñiw hokrügiw í tro, hado chemeje i budzu yo chíga dadabi; hado chemeje he druguw-drulyiw go nüna na ná ñeto go nüna nadra chíga dasaw ge, müsaw go nüna ná fow budzu du. (aiōn g165) 9 Sündə no djo cheime, mauw go bo yo ba nudzo ubo üdra dalajo dawe; hado chemeje i kaahuñe, bá na shüwa-shüw lüshüw ge lamyosajo. (aiōnios g166) 10 Dju imisa yo je imisa ge usuima, ná aña ge je usujobamme: seyo dju imisa yo je imisa ge usu mowma: se na aña ge je usu mojome. 11 Sündada ba he druguw-drulyiw ayo bo-luko ge usu

mowbammerje, bo umso dju djüjowa? 12 Sündä ba tuğuda-ğuvodzü í bo-luko ge je usu mowbammerje, ha ye bachi ma, se í dju djüjowa?” 13 “Dju kulo ye je übräw ksü í mağaksüfijome hado chemeje i a í mahögoñ dajo seyo a í nülvo dajome; mome a udra gaagijo seyo a üdra magaagijo: ba Tawgyewñe bo-luko naksü í mağakstüfijome.” 14 Farisi na, dju tsägötüdama, he na dzühelyeñe Jisu í maw-uw zekülye. 15 I ná che, “Djobó nüna na how ge uw dañe she, séso Tawgyew í djodru djolu ná danghuwme, hado chemeje ha gañ ye nünan na how ge dyew dama, se ye Tawgyew i íñigzü ge imisame.” 16 Yohañ í kakuw kuw, shotuko-kunu seyo ñihow truw naje ná chiğä daw. Sehu ñetogomdo Tawgyew i ñetrügüfo go shi-ñu truñe kaw, sündä vyow nüna na süna datsü. 17 Nedzüñe no naksü í kabrägjahu ye shotuko ütra a yo lyajobame. 18 “Dju nudzo ufum udra brağilyeñe utro nadra gzü daima, se na lalo dawme, seyo dju brağiyne ñyodaw mim í gzü daima se ye lalo dawme. 19 “Nugo nüna a duw dju djüw rong seyo gye uw shewma, seyo shüwa-duwa lüshü-lübaw dañe ñyonggudruw. 20 Sündä Lajar iñiñ yo sapse seyo tsadu yo guñe í molgi üträtoi tralye. 21 Sündä í vew, nugo í tsamyew djoadaw yo uluhu í tsaşelajo; momeje šulyo na je í tsadu í kañe tsalowba. 22 Sündä se sapse ye dzütrükralye, sündä sorgomuko na í Abraham ichi laku. Seyo nugo ye je dzüdañe zuadabi, 23 Sündä noğu üstü ge šüpo naw yo iñi voañe üğä go hobanda, Lajar í Abraham í udru ge ñyodaw hohu. (Hadës g86) 24 Sündä i ñukuñe che, ‘He Awa Abrahamya, no nülvo veñe, Lajar í kiñe, üzütsü üdza ge hu pagzüñe nozelbüla í ngüadügyejo dawe, hado chemeje no he mi ulbu dzongkoige dzahimme.’ 25 Séso Abraham i che, ‘Sawwa vehujodawe, ba bá shülye ge gye-ğuvo uw shehulyewme, sünambo Lajar i gye-ğuvo mauw, seño i hesalu age güdzüw pangkoimme, sündä ba namoahibi. 26 Sündä he ñu na trañañe no seyo ba, ñiksüngko ye gó dyam a dzühadame, ago dju bachi ge jilağöñ dama, na majilafijomme, seyo sügo dju age nochı ge jikuñöñdama na majikufijomme.’ 27 Lajar i che, ‘He awa, no ba chengkoime, ba no awu iñe ge kiyajo dawe, 28 Hado chemeje no ñu pom duwlume, i na hovrow ge he ñu na trume ujome, mowmeje na he anambo ñiku-ñisüw no ge kakuñeme.’ 29 Abraham i í che, ‘Nachi ge Musa seyo ñihow truw ná kako duwbase, na se í chew büdzüda.’ 30 I che, ‘Awu Abrahamya, mowme; nüna dzüw a nachı ge jikülyameje, na nadrü-nalu vyegudogijome.’ 31 I che,

‘Na Musa seyo ñihow truw na chew maje madzübi se í, nüna dzüw namko yo djadum üshükülyeñe jiadamje, na madzüjomme.’

17 Sündä Jisu i í shürhaw ná che, “He ye umsome ha ñu ye lalo yo ma, se ye kakujome, séso se nüna í lalome dju yo kakuima. 2 Dju he ñato kunu namko ye djadumje a í dügaima, ibo shedra psüm yo udum ge pyogolyeñe, huği ge djoahuye ufojobamme. 3 Vemcheñe ñyoyodaw; bañuw datrulaimeje, zehajodawe, seyo vepalaimeje í muchoaijo dawe. 4 Í ahua ye ülye mro datrudamje bachi ge ülye mro jikuñe che, no datrudaşomme, sündawñe ba í datrudaw í muchoaijo dawe.” 5 Sündawñe í shürhaw na Tawgyew i che, “Ñí veksüw í damñeijo dawe.” 6 Prabu i che, “Bachi ge pemdu üsü ütraña kuwdamje veksüw dumeje, ba he kumtchü iyañ í ükrügomo taprulañe huği ge shüwe chejo, sündameje i ba chew dzüjo. 7 “Sé djomko ye ana dju chejowa, dju kulo ye no chi momeje fugulu ná saw, sündä i vi go kakuñe, sündä í che, ‘Kutcho age jeñe ñyoña ava tsabe?’ 8 Haña i ná machejoma, no ava dashütrübe: no tsangko tungkolui kuw toi başümpe í kidzagolalyeñe no hoiwe; sündä se fum ye bajé tsatuwe. 9 Haña i se kulo í ulu yo vejoma, hado chemej i í dügiedaw chiğä í aka dabada? 10 Anambo ba je, se vyow chiğä dügiedaw ná damdzoahuñe, bajé chewe, ‘Ñi machiñiw kulome; ñi ha dasajo duma se í aka dabadame.’” 11 Sündä ana da, Jisu Yarusalem jiw ge Samariañe Galili ñetrü yo jipseañe ji. 12 Sündä ñetrü a ge jimyongkoi ge í südzüm gü gógo nadaw na tüva, dju na üğä gudzudama. 13 Sündä i üğä ge gudzüñe, gó yo che, “He Jisu, he dadrüwa, no nülvo dawe!” 14 Jisu i í hoñe che, “Jebe; sündä bá nudzo í mügaw ná shejo dawe.” Seyo kabyo-kağıywñe güdrabaj. 15 Sündawñe namko yo a ye hoñe dagyolagdabi, gow yo Tawgyew í troñe katrükralye. 16 Seyo Jisu ishitrüge gaañe ukrumro yo ishi ge drüñe, ulvyu yo uw che; sündä í nüna uw. 17 He íbo Jisu i che, “Haña na gü güdraw malyama, nameje se sütü ye hanga? 18 Haña he tuğuda-ğuvodzü í tralyeñe dju ñimma Tawgyew í trojo?” 19 Sündawñe i í che, “Gudzuñe kabi; ba veksüw ye bá dagyodamme.” 20 Farisi namko yo a í Tawgyew í ğadzü ke kakülyajowa che dzüñe, Jisu ná che, “Tawgyew í ğadzü ana holaw dañe makakülyajome.” 21 Sündä nüna naje ana machejome, age howe, age dume, süge dume. Hado chemeje, Tawgyew í ğadzü

djumko ye dume. 22 Sündawñe i shürhaw ná che, “Sé ñeto je kakujome, hai ba nüna üsav í hoğoñiw dzüajo, sé mahohujome. 23 Nüna na ba chejome, ‘Howe, süge dumel! Mome ‘Howe age dume! Séšo ba djujejo dawe súnda nafum je djudajo dawe. 24 Hado chemeje ñedzü-lügaw ye ñedzü üdza a yo utro üdza ge kuw müsakumbo, nüna üsav ye je í ñeto kuwñie kakülyeoñome. 25 Séšo uvromashü í šüpo ñiku-ñisuwgilajome, seyo he shülyiw yo nüna na í matsüñie chejome. 26 Nuha i ñeto ge küna dadama, sünambo nüna üsav i ñeto ge je dajome. 27 Nuha i lü ulung ge magyomyolu kuw, nüna na tsa-tu ãyo, seyo namko ye gzü dañe ãyo; sündawñe hulüñü kaküñie vyow mauw damdzoa. 28 Sego Lut i ñeto ge dambo veduw, nüna tsa-tuñie bumdu dağıw, shobro zuñie seo ñe daw. 29 Séšo ha ñeto Lut í Sadom ge kadama, sehu ñeto ñedzü go mi seyo ecid šükülyäne vyow mauw damdzoag. 30 Nüna üsav í kakülyahu ge je ana dajobamme.” 31 “Sehu ñeto, dju ñelütsü ge duma; seyo na gañ ñe ulung ge du, na se na law ulung ge djukamyowe, súnda sünambo dju vi ge duma na fum ge djukawe. 32 Lut ufum í vehujodaw! 33 Dju nudzo í gaksüjoñie veima na mağaksüsijome, seyo dju nudzo shiûl í mağaksüsifima na basüjome. 34 No djo trungkoime, se ñegi nüna ksü bugó a ye üña dujome, a í latrayemjomme, seyo utro a í traalyjome. 35 Mim ksü ye ãgato üña ãgjome, a í latrayejo, a í traayejome. 36 [Nüna ksü vi ge dujome, a í latrayejo seyo a í traayejome.]” 37 He ná dzühuyerñie na í dzü, “He Tawgyewwa he na hai dajowa?” I ná che, “Hai ñimo duma, süge kurkukiñ dujome.”

18 Súnda Jisu i ná he ubo go zeðaw a trulyeñie
udrü-ulu magaada, mamuduñi kügüweñie che:
2 “Hange damje ñetrü a ye mukow a ãyow; dju
Tawgyew ije mağew seyo nüna nabo je mavew. 3
Súnda se ñetrü ye müjim je a ãyow: dju ichi ge
jikunggudruñie í chenggudruñi, ‘No insaf djiiyeñie nobo
gaksüñijodaw.’ 4 I ügaluw kuw madzü séšo fum ye
ulu ge vepüñeñie che, ‘No Tawgyew ije mağew, seyo
nüna nabo je mavetunow; 5 Sedamje he müjim ye
no matraa, sündada ubo insaf djiiijo, mowmeje i
nochi ge jikunggudruñie no ãgudzüñi mağodügyejo.’”
6 Tawgyew i che, “Dziüwe, he magüdraw mukow
ye ha cheima? 7 Nameje: haña Tawgyew i í nüna
basü ladaw ná mamutchaoijoma, dju ñegiw-ñetow
í kügüñie ãyowma; seyo i ná ügaluw vejoma? 8 No
djo chengkoime, i mekutcho ná mutchoijome; sé

nüna üsav kakülyahuñie, i he druguw-drulyiw í umso
vefijosoma?” 9 Sego Jisu i shürhaw na dju nudzo í
güdrawñe veksam, súnda utro na mauw daima
ná ana zeðaw che: 10 “Nüna ksü ñegru ge kügüñi
ji; a ye Farisi seyo a ye patso-law nüna. 11 Farisi i
gudzulyiñie üdrü-ulu ge ana kügüñi, ‘He Tawgyewwa
no ba ulu yo uw cheime, no utro nüna na dambo
tsaksu-laksuw, mütü chiña daw, seyo mim ãgubuw,
seyo he patso-law na dambo nüna mowme.’ 12 No
sopta ye ülye ksü tsaw-tuw matsaw ãgoyome, seyo
no bo-luko dalaw gow üchea je djüwme.” 13 “Séšo
patso-law nüna ye üña gow gudzuñie, ñedzü ge je iñi
maholyi dá i ülüjetçü ge güñie che, ‘He Tawgyewwa,
he lalobraw no nülvöijo dawe!’ 14 No djo cheime, i
ufum yo mowme; séšo he nüna ye güdrañie ñe ge
kajeme; hado chemeje dju nudzo í dyewñe veima,
i imisa lyajome; seyo dju nudzo í imisañie veima, i
dyew lyajome.” 15 Súnda nüna na na sa naje ichi
ge lañe jikeñi nagzü Jisu udru ge vefijoñie; súnda
shürhaw na hohuñie ná goha. 16 Jisu i angasa ná ichi
ge balañie che, “Angasa ná nochı ge jigyejo dawe,
seyo ná djugohajo dawe: hado chemeje Tawgyew í
gadzü he nambo nabome. 17 No djo umso truime, dju
Tawgyew í gadzü í angasa na dambo malama, ná keje
süge majimyofijome.” 18 Djudamje dümbraw a ye í
dzü, “He uw übrowa, no shüwa-shüw shüjo ye küna
dameje ujowa?” (aiōnios g166) 19 Jisu i í che, “Ba nó hado
uw chewwa? Djuje uw mowme, nüna a akasa uwbane,
se ye Tawgyewme. 20 Ba shotuko-kunu í bo danghuşo:
‘Mim dju ãgubuw, djushiwe, djutsakšuwe, mülaw-
mütraw djutruwe, nudzo awuñie nudzo añ naksü í
chew dzüwe.’” 21 I che, “Nobo he ná vyew angasa
ulvyu ladañie vewbame.” 22 He í dzüwe, “Jisu i ná che,
bachı ge yaje ñu a ñilumme, bachi vyew ha duma
ná draatsülyeñie sapse ná hatsüwe; súnda bá ñedzü
ge luko pajome, súnda kakuñi nofum kasajo dawe.”
23 He í dzühulyeñie i šüpo duhu da, hado chemeje i
šüpo nugo. 24 Jisu i í holyeñie che, “Bo-luko duw na
Tawgyew ichi gadzü ge šüpo ataga yo kamyoñibame.
25 Tawgyew i gadzü ge bo-luko duw na kamyojo í bo ut
í sütrü üñü yo kamyw je ufojomabe.” 26 Súnda dzühi
daw na che, “Nameje dju basüafijowa?” 27 I che, “Haye
nüna yo madafima, se ye Tawgyew i dafijome.” 28
Patras i che, “Howe, nobó ñe-vi je tralyeñie bafum
kasawme.” 29 I í che, “No bá umso truime, ana djuje
ñime, dju Tawgyew i gadzü ubo, ñe, mim-kiñi, ñu,
awu-añ seyo saw-sam ná trahuw. 30 Súnda sa yo sa a

na haje añe djupawe; seyo dzüwñe druguw-drulyiw
ge shüw lüshuw pajodawe.” (aiōn g165, aiōnios g166) 31
Sündä Jisu na güyo ksü shürhaw ná üdra lañe ná
che, “Ni Yarusalem ge jingkoime, sündä künä nü
nüna üsaw ibo nihow truw na gi vedama, se na vyow
datsijome. 32 Hado chemeje i tuğuda-ğuvodzü nagzü
ge djüjome, sündä na í tchügöñe-hoğojome, sündä
zehu je müdrüdzajome. 33 Sündä na í gjüjome, sündä
shijome, sündä i niegı dzü ye üshükülyetchojome.” 34
Sündä na he nü namko ye haje madzsüsü sündä he nü
na namko ye müütsü, sündä ha trudama se ye na
madzüla. 35 I Jeriko ñetrü üträ üñisa jikulai sa a, iñi
gew a ye üdza ge tsatuğuñe ȝyoda. 36 Sündä i upu na
dügrü jiw dzühuñe dzüpüne, “Ayo a ha dangkoya?”
37 Na í tru, “Jisu i Nasri ge jingkoime.” 38 Sündawñe
i ȝuksuñe che, “He Jisu, Dawud i üsaw, no nülvoijo
dawe.” 39 Dju vro-vro jeima, na í madañda ȝyo cheñe
ze, sé i umsow ȝogzukülye, “He Dawud üsawa, no
nülvoijo dawe.” 40 Sündawñe Jisu i gudzulyiñe í ichi
ge lañe jikuwe che, sündä i iñisa jikuwñe, i í dzü, 41 Bá
ha tsüda, “No babo dajome?” I che, “He Tawgyewa,
nó hofidügyewe.” 42 Jisu i í che, “Hojodabe, ba veksüw
ye ba dagyojemme.” 43 Sündä í djeañe hohu; sündä
Tawgyew í troñe, ufum kase, sündä vyow nüna na
hohuñe, Tawgyew íbo trotsü.

19 Jisu Jeriko ge jimyolye jimkoi sese. 2 Süge Jakkai
cheñe nüna duvo, i patso-law go mukyw sünda
nügo je nügo. 3 I Jisu í hoğon vyew i djuma cheñe?
Seño upungda sese mahofi. Hado cheme i üchesada. 4
Sese i í hojoñe vye uvro ge gyo djeñe lufuje shoñ udru
a ye lyilyig, hado cheme Jisu i se ȝabo kajoda. 5 Sese
Jisu se a jikuñe, udru ge hotrolyiñe í che, “He Jakkai,
kutcho lyiga; hado cheme yow no bá ñe ge ȝyojo
dume”. 6 I kutcho yo lyigalye lüshüldzulalye í ichi ñe
ge la kake. 7 He í hohulyebi nüna na zeñi, “I bó se lalo
nüna ichi ñe ge jijeba.” 8 Jakkai i gudzuñe Tawgyew í
che, “He Tawgyewwa, No nó bo-luko üchea ye ñiw ná
djüjome, seyo üchea ye sena djüjome djuchi go no
lağamüñeda ma se na no psügingua fow djüpyojome.”
9 Sese Jisu i í che, “Yow he ñe a muchoahuw jikudame,
sündada he i je Abraham ichi sawbamme. 10 Hado
cheme nüna üsaw ye moadaw ná tchiw seyo ná
basüaijo kakuwme.” 11 Sese i he nü ná dzümroi sese,
i zeñaw a ze, sündada chedawa i Yarusalem üträñañ
a duda, seyo i vyestuw je vyestuw, se Tawgyew ichi
ȝadzübray ye hesahe kakudalaibiñe. 12 Sündä: I che,

“Nüna nugo a ye ge ñetrü üga ge ka sügo nugo pafiñe
kakutchofijo. 13 Seyo i í kulo nağı yo gü ye balalye
ná bosün uvyu gü djü, seyo ná che, ‘No kakuw kuw
bumdzu davojo dawe.’ 14 Seño í ñetrü ge ȝyodaw na í
mahogöñ daw, seyo ifum ge muko kiñe nü che ki, se
i ye no matsüme, se i ñidru ge ñubyu daño.” 15 “I
ñubyu lyibiñe kakutchow sese, i ana a da, ichi se kulo
gü ye dju í bosün uvyu gü djülyedama, se na itrü a
balaku sündä danghujoñe vyeñe se na se i yo künä
ha ha dashaladama. 16 Sese uvromashü yo a ye jiku
che, He übrawwa bachi djüdaw bosüñ uvyu gü yo
dañe gü müñew damñeladame. 17 I í che, ‘He kulo
ülüksüfowwa, bá ȝüvzüw me, ba ȝüpyo mesame sese
ba umsowda kakülyeda, ayo ba ñetrü gü yo übraw
dabei.’ 18 Sefum yo a ye jikuñe che, ‘He übrawwa,
hoşoa, bachi bosün yo uvyu pom dashamüñewme.’
19 I í chetcho, ‘Ba je ñetrü pom yo übraw dabei.’ 20
Sefum ye a ye jikuñe chetcho, ‘He übrawwa, hoşoa, bá
bosün ye he duw ye, he í no nö gye ȝüpaw üdza toi
pyogoñe vyedaw he. 21 Hado chemeje no bá ȝedabi.’
22 I í che, ‘Mauw kuloa, no bamdu yo bá no trudañe
chei he me.’ Ba nö danghuwbı nüna mügütchüwñe,
ha ye no ma vyema se í dzula, seyo se no ma zuw, se í
djoahuwme; 23 Ba nochı bo ye bo dashabraw ná hado
madjüña, se í no kakuñe sashadaw ye lakeğijobi? 24
Seyo dju nüna na üñisa gudzudama, se na í che, ‘Se
bosün ye ichigo latchojodawe, seyo djuchi ge bosün gü
duma se í djüpyojo dawe.’ 25 Na í che, ‘He übrawwa,
ichi bosün gü bó duşo.’ 26 ‘No bá chemkoime, se
djuchi ge duma, í seyo djüpyojoluwe; seyo djuchi nüma
ichi go se í je lajodawe se ichi ha dusama. 27 Seño
nochi se fugulu ná se vyenidaw na se no nadru ge
ñubyu dame, se na age lakuñe noñisa a shiwe.” 28
Jisu i he nü na chelye i Yarusalem ge navro-navro
ka. 29 Seyo se i Jetun üñiñi yo pu sa a Betfage ñe
Betniyah üñisa ge jikuwñe, sese i í shürhaw nağı yo
ksü ye ana cheñe ki, 30 “Üñisa yo ñetrü ge jijo dawe,
seyo süge jikubyo jikuȝoñe giȝe ichi üsa a udru ge
djusa je magyoluw, pyogo vyedaw bá pajome, se í
tashalye lakuwe. 31 Seyo djudamje bá džülaimeje,
hado tashamkoiya chemeje, se a ana chejodase, se
Tawgyew i he í tsüdame” 32 Se kidaw ná, na jikuñe i
ná ha chesedama, süna pabadabi. 33 Se na giȝe üsa ye
tashamkoi se, ichi übraw ye ná dzü, “He üsasa ye hado
tashamkoiya?” 34 Na che, “Tawgyew í he í tsüdame.”
35 Na í Jisu ichi ge la kaku seyo nudzoğ gye ye tapualye
se udru a ñeilye Jisu í giȝe udru ge gyodügye. 36

Sünda na kamkoi sese, na nudzoğ polu ye ǵabo toi ñevoñe ji. 37 Seye üñisa kakulye se i Jetun pu i ǵo ge kaku, sese shürhaw na vyew upua na vyemoñe chiǵa dadaw ibó i hohuda na, lüshüldzuañe gow yo ńu zeñe Tawgyew ibo trokülye: 38 Süvzüwme se ńubyu ye, dju Tawgyew iñiñi yo jikumal! Sorgo ge ǵüdzüwseyo ñedzü ge lüshüwme! 39 Sese upu na yo süña Farisi na í chengkoibi, “He Danghubrawwa, bá shürhaw ná zeña.” 40 I ná chetcho, “No djomko a chemkoime, he i maziw ǵyome, kunu na șogzukülyejome”. 41 Se Jisu üñisa kakuñe se ñetrü í hollye ubo kse. 42 Sündalye che, “Ha ye ujowa, he ba; am, ba bába, he ñeto ai lüshüjo ńu danghudama, séšo se i yabó bañisa yo mušuadabi. 43 Hado cheme se ñeto ye badru ge kakujo se bá vyeñiw na süleyençtchü pyogoñe bá djetuǵujome, seyo djetuǵulye bá ńujome. 44 Seye bá seyo badra ayo a ná bachi angasa ná, nogüdzu nadra gülyiajome, seyo badru ge kunu yo je kunu matrijome; hado cheme ba süna dajo ye kye badru ge nülvow vyeñe hojema sei madanghuje”. 45 Sese Jisu i ńegru ge druñe ǵyodaw ná nopsü ge lahuatsü. 46 Seye ná che, “Gidame; ‘Nochi ńe ye kiügüp ńejobe,’ séšo djo he í tsaǵa-laǵaw nachi ńe da joadamme.” 47 Seye i muhu-muhu ńegru ge shi-ńu truñgudru: seyo se müga sawlyiw na seyo shizew-ńu zew na vyew djekeǵiňe í shijoñe tumuñgudru. 48 Séšo haje ǵabo matchüla; he í kúna daňe dajojema, hado chemeje vyew na dru-lu djuþyo djuǵoñe ichi ńu dzüñgudru.

20 Ahua ye ana a da, jisu i sese ńegru ge shi-ńu trumkoi sese, mügaw dew seyo shi zew-ńu zew kew nadra jikuñe sese gudzu. 2 Seye chemkoibi, “Ba ńí truwe, ba he chiǵa ná dju dadügyedaňe dawdo daňa, seyo se i djua, dju bá he i daweñe dügyedaye?” 3 I ná trutcho, “No je dój ńu a dzüjome; nó trujo dawe 4 Yohań ichi Baptisma djuw ye Soǵgo go ma mo nüna yo ma?” 5 Sündawñe naǵütcü zeǵi, “Se ńí chebammeje, ‘Soǵgo gobabi,’ sünchewñe i chetchojo; ‘Sünameje djo idru ge hado umso mavyeňa?’ 6 Seye ńí chetchojobi, ‘Nüna yo me chetchobamme,’ se vyew na ńidru ge kunu trüjobi, hado cheme i umsow go danghudabi, Yohań i ńihow cheñe.” 7 Daňdaňlye na tru, “Ńi madanghum, se i djuchi go jema.” 8 Seye Jisu i ná che, “Nameje no je djo matrójome no he chi ná dju dügyeňe dadama.” 9 Sese i se nüna ná he ana zeǵaw go tru, “Nüna a ye anggur zugua, sündalye vi daw ná howeňe bo ve seyo șüpo uwälaw kuw utro ñetrü ge jitrukralye. 10 Bomdrü sese i vi daw nachi

ge kulo a ki, se vi yo kakülyedaw anggur üje ibó je djiüweňe cheňe k, sé vi daw na í gümoamdo gümoaňe ufo kadügye. 11 Sündawñe i kulo a ye kitcho, sé na se í je gütcholyebi zeasé zeameňe ügzü ufo kikutcho. 12 Sündatchowñe i ülye dzü kitcho, seyo na se í je dzütcüzey gimoaňe lahuag. 13 Sündawñe se anggur go vi übray ye che, ‘No há dajobabya? No nó saw í kijobaba, asha na í chew dzüw dujoješoma.’ 14 Sese vi daw na i hohulyebi naǵütcü poǵi, ‘He i bó ńusaw ye ba; age djebya, ńi í shibow, sündaňe he na ńichi lyajobi.’ 15 Seye na í se anggur vi yo lahuaňe shiag: sündada vi übray i nadra ha dajobabya?” 16 “I kakuñe se anggur vi daw nüna ná damütrajo, seyo vi ye utro ná djujo.” He í dzühulye na che, “Tawgyewwa ana djuda.” 17 I nachi ge hollye che, “Se he ye ha ǵida: ‘Ha kunu ye ńe dasuw na ha madaǵiňe sünheadama, Se i ukutru go dakrükye se i lyada.’ 18 “Djudamje se kunu ge gaahima se i ganüajobamme, seyo djudru ge i gahima, se í ǵünü-ǵügajobamme.” 19 Seşügudo ye Shi-ńu zew naňe seyo Mügaw dew na í külüjioňe vye, hado cheme danghula dabi, i nabó magow ńu zeǵaw yo tru, sešo í ná büǵedaňe vye. 20 Seye na í hokrübabıňe seyo ichi ge hotumuňki, se hadowo cheme i alyamo alya ye shi-ńu trutroameje sese ńustu kigojoňe, se í nugó ichi ge trutroadame che djüfijoňe. 21 Na í ana dzü, “He dadrüwwa, ba mülaw truiňe ńi danghudame, Seye dadrüw je darüi, Seye djubó go goňeje mache; Semome Tawgyew ichi ǵabo ye umsow trufijo. 22 Hawa ńí Kesar í patso djümeje ujoma, mo mowma?” 23 I ná budzu yo dzüi ye dzüsülye che, 24 “Bosüñ a nó shejo dawe. He a djuchi ǵige düdama seyo dju ńiň dumá?” Na che, “Kesar ichi.” 25 I ná chetcho, “Se Kesar ichimeje í djüwe, seyo Tawgyewchimeje í djüwe.” 26 I nüna ńisa a se ńu ye madzüsüla, semome ichi ńu hutrodaw se i yo mavyenghuatsü. 27 Sündatcholye Saduki i chew ye, nüna dzüw na kenghuaje maüshüjome, naǵi yo nüna üchea na ichi ge jikuñe dzü. 28 “He dadrüwwa, Musa i ńibó ana ǵidawa, ‘Se djuchi damje üyaloy a ichi ńufum ye saw-sam malaluye dzüträkralyemeje se üňuw ye se mim üyaňedra i gzü datchowye, seyo üyaloy ńbó agü mulo sakülyewe.’ 29 Sünda ye alyoňuň mro duw, üyaloy nugowfow ye agü je masakülyelubi ye dzüträkralye. 30 Sefum yo ye je, 31 Seye seladzü kiğıw ye je se mimdra í gzü daladabi. Se ana dadaňe namro mamro agü masakülye dzümdzoaha. 32 Se nafum se mim ye je dzüase. 33 Se a na üshükülyemeje se mim

ye djufum lyijowa, hado chemeje i na mro mamro üdra gzü datsüwdabi.” 34 Jisu i ná che, “He ñefo go shüdaw agü na gzü daibi, (aiõn g165) 35 Se dju nüna damje ana lyifikülyemeje, sé ñeto go dzüdaw nüna na üshükülyetchojo lyifime, namko ai gzü madafijo. (aiõn g165) 36 Se i dzü je madzüjo; hado cheme i sorgomuko vyedujo, seyo güdrakošksuw yo agü üshükülyemeje Tawgyew ichi je agü lyijo. 37 Seño he ŋu ye dzüdaw na je üshütchoi, Musa je shoñ ge súna folakülyeda, i Tawgyew í ‘Abraham üsa, seyo Isahak üsa, seyo Yakub üsa ana chelyew. 38 Tawgyew ye dzüw nachi mow séšo üshü nachi Tawgyew: hado chemeje ubo yo vyew na üshütsü.” 39 Sese na se í dzühulye Shi-ñu zekew küña duma na che, “He dadrüwwa ba uw chejejeba.” 40 Seyo bó na í ha madzülofib. 41 Sündatcholye Jisu ná dzütcho, “Masi í Dawud üsaw cheñe kündade cheña?” 42 “Dawud i üsaw Masi i kako ge cheda: ‘Tawgyew i nochí Tawgyew í cheda, Nochi südzüvopsügi ge gyowe, 43 No bá fugulu ná bashitru ai malakyegitsüli kuw.’” 44 “Dawud bó í Tawgyew chew; se súnameje i í üsaw kündade cheña?” 45 Vyew na dzümkoi sese, i í shürhaw ná che. 46 “Shi-ñu zekyw na yo hochiğibe, dju shedra psüw sheñe kahiw uw vewma, seyo ná bodzağ ge gaga daw, seyo küğiw ñegru ge psüga dew ge gyrojo uw vyejome. 47 Na müjem nachi ge tsaw jiñe seyo bühodañe uwalaw kuw küğiw dawme, he na šüpyo mau ñe ge gajome.”

21 Sündatcholye Jisu i íñi yo lapsü dzüw nüna na nudzoğ nudzoğ lapsü í lapsügyebyo ge trümkoi hohu. 2 Seyo i haje ñiw müjem a ye i sayo sa a bosüñ ksü trümyoajew hohu. 3 Sese i che, “No djó umsow chejome se i ye he haje ñiw müjem ye fow trümoabajeme. 4 Hado cheme nabó nachi nudzoğ nudzoğ lapsü yo me trüje, seño i í shüda yo küña dusama vyew trümdzoajebi.” 5 Küña nüna na ñegru ufo go chemkoi ye, se i küña kunu howsa yo seyo gañ yo chibra daida, se i che, 6 “Súna ñeto je kakujome, sese he na he i ba hohui na, namko ye ha yo ha a kunu udru ge kunu je matrajome.” 7 Na í dzütcho, “He dadrüwwa, he na kye dajowa? Seyo he ŋu na dajobi sese, ha chi hosüw dujowa?” 8 I chetcho, “Chitchüğivowe, dju dzüšeawe, hado chemeje šüpyo nüna na nó ñiñi lañe chejome, no se ibamme; seyo he i damdrü kakudamme: djo se nafum djukasejo dawe. 9 Seyo djo psegi-luğî daw súna nafo go dzühulaimeje, dju ñege dawe; hado cheme he na

uvromashü davzüjowbamme; seño se ñeto kutcho mamütrajome.” Súna ñeto je kakujome, sese he na he i ba hohui na, namko ye ha yo ha a kunu udru ge kunu je matrajome, Súna ñeto je kakujome, sese he na he i ba hohui na, namko ye ha yo ha a kunu udru ge kunu je matrajome, 10 Sündawñe i ná che, “Gübye yo güþegütchü seyo ñetrü yo ñetrügütchü pseğijome. 11 Seyo ñegizüw je dew dew dajome, seyo ñetrü ñetrü sapseañe seyo ǵañemu kajome, seyo ñedzü ge ñiğeniy ŋu seyo dew dew chi shejome. 12 Séšo he ŋu na madaluye na uvro nó ñiñi yo kigovzüjome, seyo maw-uw ze dajome, seyo ñegru ge djüjome, seyo pache ge shüjome, seyo ñetrü ge ñetrü ŋubuyu natrü ge lajikujome. 13 Se he na babó ŋu truvomdrü kakülyejome. 14 Sündada nudzoğ nudzoğ drü-lu ge pyogo vyejo dawe, no vrogomdo trufijo se í duhu madadañe. 15 Hado cheme no bá ana chejo seyo ana budzu djüjome, se bá mau zeñe zeaşe zeame dai na madafijo. 16 Seyo bachi awu-añ seyo ŋiuw-ñium seyo ñesüg-ñepyeğ, seyo draw na je tsüladügyejobamme; aña kuw dajome, djomkoye ſüpo na dzüdügyejome. 17 Seyo no ñiñi yo badra mau dajome. 18 Séšo bakyetru umu a je matrüafjome. 19 Ba nudzoğ drü-lu ye güdzüw yo shütrüne vyejo dawe. 20 “Ba kyedamje Yarusalem í rhünokew na yo jiğshiğiahuw hohume, sese ichi mütriijo üñisabammeñe danghujo dawe. 21 Sese dju Yahudiya ñetrü ge duma se na pu udru ge djetalywewe, seyo dju Jerusalem ulung ge duma se na djeħuajo dawe; seyo dju ñetrü ge duma se na süge djujijo dawe. 22 Hado che se i dutrugiyo ana ñeto kujome, sese ŋu ġiñe vyelyedaw na vyew lyitsüjobamme. 23 Se ñeto ge dju agü ñiw seyo agü apu tudügyeima, se nabó tui! Hado cheme se ñeto ge no nağütchü dağıjo seyo se a ná šüpyo ñiku-ñisüw lyijo. 24 Na vyetsü ürhü yo sügħijajome, seyo vyew ñetrü drü-drü ge mubyo na lakuzeġiatsüjome, seyo utro sama nachi ümdrü vyew makulu kuw, sese Yarusalem í utro sama yo dashiğajome. 25 “Seyo dru seyo hubye seyo lütsü se na ge chi shejome, seyo nomñew ñetrü a je, ñetrü drü-drü go nüna ná chitruw dajome; hado cheme na sütūğiliuchi hu rhaw yo lamo ġetsüjome. 26 Seyo ġew yo druguw-drulyiw a trüw kakuo se í hohuñe nüna üshüjoñe je mavyejome, hado cheme ñedzü go gokew ye je güdü-ğüdüjome. 27 Sese na nüna üsa í lüshüw-lübaw mumudrü ge gow kalai hohujome. 28 He ŋu ye trumkoi sese, ükye ye gudow dañe udru ge hotrojo dase; hado cheme bá solutoajo üñisame.” 29 I ná zegaw

je a tru, "Lufuje üyaññe vyew shoñ na howe. **30** Ichi übatra kakülyebyo kalyegyowñe, se í ba hohulyeñe balvyo danghulaibi ñeshü kalaibiñe. **31** Sünambó vyeduw ba he ñu na kye hohuima, sese danhulababise Tawgyew i ñetrügüfo kakujø üñisababiñe. **32** No bá umsow trujome, he òhei ñu na madalu kuw he ñefo ayo shüdo nüna na kyejø lüshüw mapajome. **33** Ñedzüñe No naksü kaltruğidamje, seño nochí ñu kye je makatrujome." **34** "Sündada ufu je ksü üñi je ksü da ñyowe, ya ba badrü balu ye he druguw drulyiw ayo dashüw ge dañea kišeña, shüjo djojo ge vyeñañe da ñyomkoñbai ye jia, ñe se badru ge kyegüdü-ñiğî kakugme. **35** Hado chemeje i he añaña nomñew ñetrü ayo ñyodo nachi ge ana vyeduw dañe kakujobabi. **36** Sündada chiğiñgudrujo dawe seyo kügüñgudrujo dawe, he ana a kyegüdü-ñiğî kakudamje ha madaw ñakstüfisejoñe, seyo nüna üsaw i vro a gudzuñfiwo lyijo dawe." **37** Suyo se ñeto ge ñegru ge shi-ñu tru süna dawse; Suyo ñegi ge i nopsü ge jihuañe Jetun pudru ge ñyongudru. **38** Suyo na je ñüñüw ye tralye ichi ge jikuñe shi-ñu truw ye dzüjoñe ñegru ge jikuñgudru.

22 Odje oğüme se i na ofo rhano chew, üñisa dabi. **2**

Suyo mügaw dew nañe shi-ñu zew naksü shüwa í kündade shijoma se í kadang hotumu, sé na nüna nayo ñew. **3** Suyo mütii Yahuda ge kamyoa, djú Iskariyoti chew súnda í shürhaw ülgü ñü yo ksü namko ge i je duw. **4** I jiñe Mügaw dew ñe kulow kyew hotumuñ nadra chiru, Tawgyew í kündä lügyelajoma sena. **5** Na lüshülag, Suyo í na bo djüjome cheñe müdaa. **6** I je embi che, sündalye hotuma-hotumuhi, se í usso ge ñu majodügyew lügyeladügyejoñe. **7** Sese odje oğüme daw ñeto kakudabi, sese Fasa ge fugulu üsa ye che kügüw kijobabi. **8** Súnda Jisu i Patrasñe Yohañ naksü i ana cheñe ki, "Djeñe ñibó Fasa ge tsajo-tujo dashütrüvowe." **9** I í dzütclo, "Ba nó hange dashütrüvoweñe tsüda?" **10** I ná che, "Howe, ñetrü ge kaakubyo-kakuñyowñe nüna a ye hu guw kolo lodow tüvajome, dju ñe ge i jihima; ba ifumjisajo dawe, **11** Suyo sé ñe go übräw í chewe, 'Dadrüwwa bá chemkoime; se tumóna ná ñe hagewa sa a no nö shürhaw nadra Fasa tsajo ye?' **12** Bá i howsa yo dagüdravodaw ügüñ dew a shejome; süge dashütrüvowe." **13** I jikubanda, i kündä chedama sünabyo-sünañyo duvobi, súnda i Fasa í dashütrüvo. **14** Damdrü kuwñe, Jisuñe i shürhaw na nadra tsajobiñe ñyo. **15** Sündalye i ná che, "No nolu ge ñüñyo ana

vyewme, duhu makakulu kuw djodra ye ülya ana üşa ñyoe ava tsajoñe vyewme. **16** Hado cheme no djó chemkoime, he i Tawgyew ichi nogo ge vyew makulu kuw no se í keje matsajome." **17** Sese i bekasa lañe dru-lu yo ñüñüw gañe che, "He í lalyeñe djoğütchü ge habräjigo dawe. **18** Hado cheme je no djó chemkoime, Tawgyew ichi ñadzü madalu kuw no ayo dalalye keje he shejehu matujome." **19** Sündatcholye i odje la, seyo üdrü-ulu yo kügüñne takuñia, seyo ná ana cheñe djü, "He i nò usso me, ha yé djobo djüwmá: nò vyehuñe he ana dajo dase." **20** He ana dambo i tsaw tsafialye bekasa je ana cheñe la, "He i nochí sé ñü yeme he i djobó fuadaw yeme ñu üküñüme. **21** Sé hojo dawe, nò kigoladügyejo ichi üzü ye nodra a dume. **22** Hado chemeje nüna üsaw ye bó ibo kündä dawenê dadama, sünambó dajobabi, séso tui se nüna idru ge, djubó sa a i kigoladügyejomá!" **23** Sündawñe na ñüñüw dzüñgi-hoñgingkoibi, "Ñimko a djuwa, he chiñga dajo ye?" **24** Namko a ana ñu che zeñgi; ñimko a dju dew vyefijowa? **25** I ná che, "Utro sama nago nugo na nadru ge shotuko joi; seyo dju nadru ge shotuko jofijo daima, se ná povow nüna chewme. **26** Séso ba ana djuyiwe; mowme djomko a dju nugow dama, se i angasa vyeduw seyo dju ye ñubyu ma se i kulo vyeduw lyiwe." **27** Hado cheme dyew ye djuwa; se i buñgo ge ñyodaw yeme, semome se chiñga damkoi yema? Hawa se i je mowma se tsawdra ñyodaw ye? Séso no djodra a kulo vyeduwba. **28** "Seño djo se na me, dju nodra ñiku-ñisüw ge je nodra duwsaw na me; **29** Suyo sünambó vyeduw nochí Awu i nóbó ñetrü ükün a davyedama, sünambó no je djobó davyejome. **30** Se i ye hadowo cheme djo nodra nò buñotru ge tsawe-tuweñe; se psüña a ñyoe Israyel nachi go ñüñye ñüñüw í zegüdralawé. **31** "Simon, oi Simon, djó mütii ye prüdame pu í dambo ñyoe. **32** Séso no djóbó kügüñwe, djódru-djolü go umsowñe vyedaw ye kyejø mañoajo seyo djo kakume djó nudzoñ alyo-ñuw na je güdükewe." **33** I í che, "He Tawgyewwa, no badra pache ge damje kasejo semome dzüñjoje dzüñfijobame." **34** I che, "Oi Patras no bá chemkoime, yow jo külyiññe sese ba nò ülye dzü mahosüw chejome." **35** Suyo i í che, "Bá no dzulngasa seyo kapüña seyo shita je ñiñufobüla kimkoi ge ba hama a mapu mavyew dadama?" I chetcho, "Ha chi go mowme." **36** I í che, "Séso djuchige dzulngasa duma se na se i lawe, seyo sünambó kapüña í je, seyo djuchi ge kyeñi ñima ná nachi gye na damje

drütüllüalye lawe. 37 Hado cheme no djó chemkoime, he ġido ye, ‘Se i truw nüna ge ngüjobamme,’ se i nódru ge dajoye krükürübammme; hado chemeje nogru ge künä dajoñe dadama se na datsüjobamme.” 38 Na che, “He Tawgyewwa, howe, he a kyeġi ksü duwa.” I ná chetcho, “Süpyo dume.” 39 Sese na ūepsü ge jihuañe na dadaw basha yo na ge Jetun pudru ge jitsü, seyo shürhaw na nafum jisa. 40 Süge jikuñe i ná che, “Küġijo dawe, djo zeġaw ge magajoñe.” 41 Seyo i na yo utroga kunusa a josajombuaña ge jiñe, seyo üshipu dugoñe küġümymokib. 42 “He Awua ba tsübameje he bekasa ye notrü yo latrülyewe, sedamje nō husü yo mow bá husü yé dadzowe.” 43 Sese soġgo go sorgomuko a í sa yo sa a hohu dju í zego dawma. 44 Seyo babiye i süpyo vyemültüñaे vyemoñae küġükülyejebi; seyo ichi úfu ye no ge šü fuw vyeduw tra tra dzuamkoi. 45 Sese i küġüfialye gudzulye ichi shürhaw nachi ge kakuñe hoholye vyew na drumutsüdaw hoñe duhu da. 46 Sündalye i ná che, “Hado drumuiya? Pülyibya, küġibya, na zeġow ge magajoñe.” 47 Jisu i stüna chemkoi sese, howe upu a djelai ná, seyo se ġü yo ksü namko a ye dju niñi ye Yahuda chewma i uvro uvro djekelaibi, i Jisutrü ge djeku, í bubu dajoñe. 48 Sé Jisu i í che, “Oi Yahuda, hawa ba bubu dañe nüna üsaw í kigoladügymojoma?” 49 Idra yo na idra ha dajoma í hohuwñe, sündal che, “He Tawgyewwa, ni keġi dzofijoma?” 50 Seyo namko ayo a ye mügaw dew ichi kulo nadru ge keġi yo dzohiñe ufu fuvu go dzoga. 51 Sé Jisu i che, “Sayo sa a damudoabe.” Seyo sa a ichi ufu ye kiñe dagyoi. 52 Sese Jisu i mügaw dafow na seyo ūegru ge hokrüvow go mükyefow na seyo kew se na ídrū ge lyikülyedaw ná che, “Hawa djo nō ūiguduñe danghuñe keġi ūe shalbo ūe lañe jikuma? 53 No djodra ūegru ge muhmuhu djodra duw sa je sesüge djo nō gzü a je maki; sé hesahe djochi ümdrübammme, vataġüsagiahuw yo vataġüsagiahuwme.” 54 Sündatcholye í na tsülalye la kakye, seyo mügaw dafow saw-lyiw ichi ūe ge lañe kaku seyo se Patras i üġa-üġa djega djegañe ifum-ifum djese. 55 Seyo na nopsü ge mi pyeñe tchü üsha ġiomkoi sese Patras je namko a ġyoa. 56 Seyo se a kulom a ye í mi müsaw ge ġyokiłyedaw hohulye seyo í usu yo hopafi hopañe chemkoibi “He i je üdra yo baba.” 57 Séšo i ana che hujonoġyoa, “O mimya, no í madanghuwe.” 58 Me uwalatchowñe utro a ye hotcholye chetcho, “Ba je nadra yo baba se.” Patras i che, “Oi nüna, no mowhoje.” 59 Me uwalatchowñe

nüna a ye dügago hoñe chengkotchoibi, “He i je nadrayobabişa; umsow cheme he i Galilibabi.” 60 Sé Patras i che, “Oi nüna, no madanghuwa ba cheijema.” I stüna chemkoi sese jo je külüjib. 61 Sündawñe Tawgyew i tcholtruġiañe Patraschi ge ho, sündawñe Patras i Tawgyew i ūu chedo ye vyehu i ha chedama, “Yow jo makülyilu uvro ge ba nō ūlye dzü kuw madanghuw cheñe hujonoġyoajome.” 62 Seyo i ūepsü ge kahualye ūupyö ku ku kuw kse. 63 Dju nüna ye Jisu í kigo dama, na í mülakulyuñe gümyomkoibi; 64 Seyo ichi iñi ye pyelyeñe í dzü, “Niholye trubya bá dju güima.” 65 Seyo ana ūupyö nomřew zease-zeameñe í maw-uw ze. 66 Ņetoahuwñe naġi yo kyew seyo müga dew shi-ñu zekyw-kikyw se na vyew keġitsü, sündalye í na melye dew gudo ge lakuñe chi dzü, 67 “Sünameje ba Masimeje, ni trujo dawe!” I ná che, “No djó trumsome djo nō umsow mavyejome. 68 Seyo dzüdamje, matrufijome. 69 Séšo ayo dalalye nüna ūsa no sawlyiw Tawgyew ichi upo südžügo gow dañe ġyongudrujobi.” 70 Sünchewñe vyew na chetsü, “Sünameje ba Tawgyew üsawma?” I ná che, “Djo chefišoiwa, hado chemeje nobabi.” 71 Sese na che, “Yabó no truvoijoje ha matsübi; hado cheme no bō nobyo no dzühuladabi.”

23 Sese vyew keġidaw nüna na gudzutsüñe Jisu í Pilatus ichi ge la jiku. 2 Sündalye na ana cheñe ídruge külü jo, “Ni i nüna ná zeġow seyo Kesar í patso i madadügymojoma nudzo í Masi seyo nugomeñe chew dzüħudame.” 3 Pilatus i í dzü, “Ba hawa Yahudi nago nugoma?” I í tru, “Sebó ba chešoiwa.” 4 Sünchewñe Pilatus i mügaw saw-lyiw nañe se nüna ná che, “No he nüna idru ge ha je külü mahohume.” 5 Séšo nabó sünchewñe seyoje ūupyö mügħiżi yo chemkoibi, “He i Galili yo dalalye age kuw Yahudiya ná vyew shi-ñu tru truñe truġolatsüdame.” 6 Süna dzühulye Pilatus i dzü, “Hawa he nüna ye Galili ūetrü goma?” 7 Seyo he í dangħula i Herodes ichi shotuko ulungo nüna dabi, i Herodes itriū ge kitcho, hadowo cheme sé ūneto ge i je Yarusalem ge duvo. 8 Herodes Jisu í hohulye ūupyö lüshü, hadowo cheme ūupyö uwalaw gomdo í hoġoñiwy: se i ye hadowo cheme ifogo dzühuda, seyo ichi chi ashama asha ye shewieñe ve. 9 I í ūupyö ha ha ūu dzü, se i í ha je matru. 10 Seyo se müga saw-lyiwnie shi-ñu zekyw naksü ulung ulung ge í ze. 11 Sese Herodes i ichi nüna nadra ye í zease-zeameñe zekütso zemürħi, seyo iġi ġiguw gye ye sheisalye ge Pilatus ichi ge

kitüütcho. 12 Sehu ñeto yo Pilatusñe Herodes naksü üdraw lya. Ana madalu. Sevro ge naksü mahogîw. 13 Pilatus i mügaw saw-lyiw í seyo nüna na balañe ná che, 14 “Djo he nüna í nüna ná zeñoime cheñe nochí ge lakuda, seyo holašoa, no djó how a í dzü howšobi, se djo ha ŋu yo iso ge külü joima, se ŋu yobó no hasaje ichige külü mahohu; 15 Ge Herodes je mowbi, hado cheme i í nochí ge djültrutchodabi: seyo holašoa, i düm takyolaje shimojo ana haje mada. 16 Sündada no í shidzü trabañebi” 17 Pilatus i rhanomko a nüna a tsüla vydaw ye kihujobabiñe lya. 18 Sündawñe vyew na šogzutsü, “I damträabei, seyo ibó Barabba i trajodawe.” 19 I ñetru a ye psegi-luğine, shiw-law dadaw ubo go pache ge shüne vew. 20 Seño Pilatus i Jisu í trajoñe vyeñe nüna ná che hopüñetcho. 21 Seño nabó šogzuñe che, “Í kuros ge külyiwe, kuros gel!” 22 I tilye dzü kuw ná che, “Hado cheme i ha mau damdoda? Nobó í düm takyoñe shimojo lalo daw mahohubei! Sündada no í gidüne trabañebya.” 23 Seño na šogzu-šogzuñe zetsü, í kuros ge külyimdoeweñe, súnda ná šozuw ye foajebi. 24 Ha madanghulye: Pilatus i dügýeha, na ha cheima sei dzülye dawe cheñe. 25 Seyo i se nüna vyesvye-vyemadolalye nüna shido í pache ge shüdaw ye, seyo djú í prüwma í trase; seyo Jisu í na nalu ge ha vydama süna vyew apyew kuw djuki. 26 Na í lañe kakemkoi sese, Simon cheñe Kureni a ye ñetru go kenglai sa a, í kigo lalye shokru giñe Jisuchi ge lakuñe ifum ifum la kake. 27 Seyo nüna ye gumtchubabiñe ifum ifum kase: seyo šüpo upu mim na je, dju ibó üldjetchü gü güi kseñe ksekügiladjew. 28 Jisu i nachi ge tcholtruğialye che, “He Yarusalem ayo sam nawa, nóbó djuksejoda; seño djo josa seyo djó nudzoğbó ksejoda. 29 Hadowo cheme se ñeto kakujome, seyosa a nüna na chejome, ‘Šüvzüwme se na dju ügübzungma, seyo dju saw-sam masakülyema seyo dju agü apu manuma.’ 30 Se ümdrü ge ‘Na pu naje chejome, ñidru ge gaabe, Seyo noğüfo yo ŋi muşuiwe.’ 31 “Hado cheme na shoñ djüw nadra ana damkoibi ye, krow nadra küna ha dañjema?” 32 Na seyo nüna ksü ije lalo datruw go idra ye shijoñe la jikye. 33 Na se Kopri che Noğüfo ye jikuwñe, na sayo sa a í seyo se lalo datrudo ksü ye je, a ye ichi südzü go seyo a ye ichi fuvogo ge süna kuros ge külyiñe vye. 34 Sündawñe Jisu i che, “He Awuwa, ná muchoaiwe, hadowo cheme he na madanghume na ha dangkoima?” Súnda na kako ge ği veñe i gye í habrägia lastü. 35 Nüna na gudzu-gudzu hoğyo, seyo nugo na je zeaše-zeameñe

ze ğyo, “I utro na ġaksülaw, i Tawgyew ichi Masimeje, seyo ichi dzulawmeje, nudzoğ ġaksülajo dawe.” 36 Rhünokyew naje í trow uhu ye í nuñe zeaše-zeameñe che. 37 “Senameje ba Yahudi nachi go nugomeje, ba bá nudzoğ í ġaksülalabya!” 38 Seyo idru ge truw a chedalubi; “He i Yahudi na go nugome.” 39 Ha lalobraw ye shokru ge külyi suntchadama, namko a yo a ye í zebze-zeğeñe che, “Hawa ba Masi moma? Súnameje ba balvyo ġaksüne seyo ŋiksü i je ġaksüila!” 40 Sünchwéne utro a ye í zeñe che, “Hawa ba Tawgyew í je mağewbama? Ba je süna pabaibi, 41 Seyo ŋiksü bó shotukobasha yo pangkobabi, hadowe cheme ŋibó ŋi chiğha ha dadama süna shishü pangkobi; séso i haje mau chiğha mada.” 42 Sese i che, “He Jisua, ba bá ñetru kakuwñe nó je dju kośoawe.” 43 I í che, “No bá umsow chemkoime yow yo ba nodra sorgo nogo ge dujome.” 44 Seyo muhumdu yo dalalye me apyew djüdualai kuw ye vyew ñetru na nukuğatsüdabi, 45 Seyo dru müsaw yebó je kañoahibi, seyo ñegru go gyeña bó je ulumko toñe-meñe yo gağaajecti, 46 Seyo Jisu i šüpyo gow yo šogzuñe che, “He Awuwwa, no nó ġulo ye bagzü ge trahime.” Seyo i süna chelye ulvuy sese lutukyoaha. 47 Ğyokrüw nüna ye sa a ha dadama se na holye i Tawgyew í tro, sündalye che, “He nüna ye güdraşobi.” 48 Seyo upu na he í hojoñe keğitsüdaw na, he şoboşulyw dadaw í holyeñe nalijetchü ge güne kalüträ. 49 Seyo ichi hosüw-holüw küña duma vyew, seyo mim na je dju dju idra Galili go jikusedama vyew, üğä ge gudzuñe se na ho ğyo. 50 Seyo süge, Yusuf cheñe yo nüna a ye se rhano dew ge du, dju ye uw seyo chi danghuw muhu. 51 Seyo ichi vyew seyo ichi chiğha daw yo malüşüw; seyo i Yahudi na ñetru go Arimitiya ge ğyw seyo Tawgyew ichi nogo ye ğyokrüw nüna. 52 I Pilatus ichi ge jiñe Jisu ichi ñimo ye prü, 53 Seyo í lagaalye gyelüdü yo daw gyeña ge vaşüni, seyo nuğu a ye vye, se i ye kunu ge chido süna; seyo süge keje dju je mavyewlu. 54 Se i ye dashüwtrüw ñeto, seyo ğyogow rhano damivrojo ümdrü ge. 55 Seyo se mim na dju idra Galili go jikusedama, ifum, ifum jiñe se nuğu ye ho seyo uso je ho í daw basha yo da vyedaşomañe. 56 Seyo kakultruñe şowsa chi seyo şonuw dashüträ; seyo ğyogow ñeto ge bó i je daw basha yo ğyogo.

24 Supta uvro ge, sağ-a-müğä na nuğu ge şowsa şow gañ-miğä lañe jiku. 2 Súnda na kunu í gühuadaw hohu. 3 Súnda ulung ge jemyongkoi ge, na Prabu Jisu

usso mahohubi. 41 he ūnu yo mavenghuañe ġyoñbaiye, muhu ksü ye lütsü-lütsüw gye sheñe üträ iñisa ge gudzu. 5 I ġeñe, sündä nodo ge ukrumro i pelye; sündawñe i í che, “Ba üshü í dzüw namko ye hado tchüwwa. 6 I ayo a níimme, séšo üshükülyedamme. I djo Galili ge ha trudama vehujodawe. 7 ‘Umsogo je nüna üsa í Lalobraw nagzü ge kigo ladügyejobamme, sündä kuros ge tükejome, sündä ñegi dzü ye üshükülyetchojome.’” 8 Sündä i í ūnu í vehuag, 9 Sündä nuğu go kangkoi ye i se ġüyo a ná, sündä utro naje, he vyow ūnu ná truzeġiatsü. 10 Dju he ūnu í shürhaw ná trudama, se na Mariam Magdalini seyo Yoana, seyo Yakub üyañ Mariyam sündä nadra ye utro mim naje duw. 11 Séšo na ūnu trudaw ye ná shipyw truw veduw velada sündä na ná umso mave. 12 Sündawñe Patras i gudzulyiñe nuğu ge gyo dje, sündä gye ufobüla hohubadabi, sündä hadadama, se yo mavenghulyaha, í nudzo ñe ge kaltrutcho. 13 Sehu namko ye nüna ksü ye Imawus cheñe ñetrü ge jinngkoi, Yarusalem yo kilo mitar mro kuw ügä. 14 Sündä naksü se vyow ūnu ná, hadadama se na naksüġütcü chirtruñe ji. 15 Sündä naksü se ūnu na naksüġütcü ge truġiñe dzüġiñe jingkoi ye, Jisu i iñisa jikuñe naksü üdra jisa. 16 Séšo nañi ye ana veduw müträdaw ye í mahosülafi. 17 Jisu i ná dzü, “He ha ūnuwa, djoksüġütcü ge truñe jiye.” I duhu dañe ġudzu. 18 He í dzühulyeñe, namko ye Kilyupas ñetrü go nüna a ye che, “Haña ba Yarusalem go ba akasa tüvaw jiw nünabamma, dju he ñeto ge hadadama se na se i madanghu.” 19 I í dzü, “Ha ūnu ye wa?” Na í che, “Nazret go Jisu ibo dju Tawgyew seyo nüna nabo chiġa dawma sündä shi-ūnu truw go ñihow truw. 20 Sündä mügaw kew na seyo ñi dümbraw dakyew na í kigoladügyeñe, shibeñe dügyeaha; sündä kuros ge sümchadügye. 21 Séšo ñi vyeksüwšo, i Israyel í mutchoajio che, sündä he ūnu na tralye, he soboşulyuw dajew ye ñeġi dzü kujebi. 22 Sündä jimko ye je mim üchea na ñi mavenghuadügyeda, dju saġamüga nuğu ge jidama na. 23 Sé usso í mahohuwñe, sorgomuko nadra í üshüdame cheñe ūnu truw che djekuda. 24 Sündawñe ñimko yo a ye nuğu ge how ji, sündä mim na kúna trudama, súna tchüllada; séšo í mahohu.” 25 Sündawñe Jisu i ná che, “O madzühoave dañe ġyodaw nawa, seyo ñihow truw ná ūnu ge üdrülu yo umso dzüngahu nawa! 26 Ana dajo mowma, Masi i duhu gilañe nudzo lüshüw ge kalyitralyejo?” 27 Sündä í ná ibo go kako ge ha ġidama se ye Musa ichi yo dalalyeñe vyow ñihow truw nachi ge ġidaw na, i

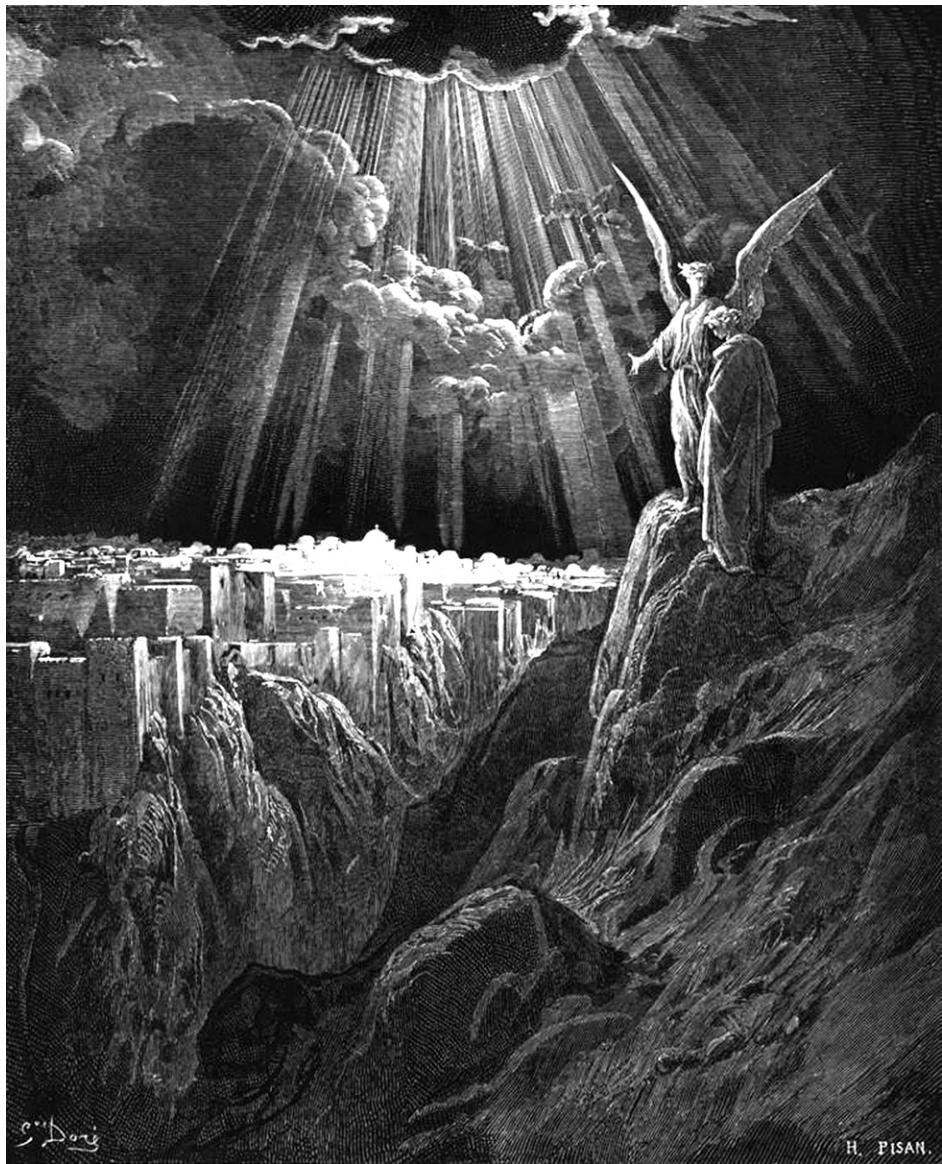
ná danghudügye. 28 Aña sa a na hange jingkoima, se ñetrü jikujebi, sündä í dawyo na ana danghuda, i ayoj uvro ge jijolu cheñe. 29 Sé na í ana cheñe ġokrüdügye, “Nidra ġyosajodawe; hado chemeje djüdu lyañe añe uwalandabi.” Sündä i ulung ge nadra ġyosaw kamyoa. 30 I nadra ava tsajoñe ġyosangkoi ye, i odje í lañe gaġiżü djü, seyo í takuġiañe ná djü. 31 Sündawñe nañi hojukülyeñe í hosülag, sündä na iñi how yo müšü. 32 Na naġiħtħu ge che, “Nidru-ñilvyu ge mi madzoma, i ñi ġabo ge kako ge ġidaw ná truñe jomkooi ge?” 33 I sa yo sa a gudzulyiñe Yarusalem ge katrükralye, sündä i se ġüyo a seyo nadra a yo na üšaka ye keġidaw hohu. 34 Na che, “Tawgyew umsogo je üshükülyetchojoda, sündä Simon i hohu.” 35 Sündawñe i ná ġabo ge chitru jidaw na ná tru seyo he je tru, i ná kündäne odje í takuġiañe tsadama. 36 Na he ūnu í trumkoi ye, Jisu í husü yo namko ye gudzukülye; sündä ná che, “Djo ġüdżiū pawe.” 37 Séšo na mavenghuatsüg, seyo ġeatsüg, sündäne na velatsü, ñi mütū hohungkoi. 38 I ná che, “Hado mavenghuatsüña? Sündä djulvyu ge hado mavenutsüña? 39 No gzü seyo noshi na howe, no sebamme; no kiñe hojodawe; hado chemeje ñeġulo nachi uso üġübye ñijo nochi ge hohumbo.” 40 Ana chelyeñe ná i ichi ügzü ishi na she. 41 Ná lüshüw yo seyo umsojemañe veñe, seyo lümaħħu ve, sündawñe i ná dzü, “Haña djochi ge ava duma?” 42 Na í psekrow tħċikro üstila a djü. 43 I lañe na how sa a tsag. 44 Sündä i ná che, “He na no ūnu name, no djodra ġyosañe truwme, Musa í shotuko ge seyo ñihow truw kuw na seyo kako ge nobo go ġidaw na umso kakülyejome.” 45 Sündä i na ükye-ümüñi í güdraw ūnu ġidaw dzüsüdüġyejoñe voiha. 46 Sündä ná che, “Ana ġidame Masi duhu gilañe seyo ñegi dzü ye dzüñe üshükülyetchojome, 47 Sündä Yarusalem yo dalalyeñe vyow ġübye geg vetrüw seyo lalo daw na iñiñ yo lañe truzeġiatsiġo. 48 Djo he ūnu na hohusawme. 49 Sündä djuchi trašuġa no awu i dadama, se ná no djo lakülyajome sündä udru go gow mapamadol, súna kuw djo he ñetrü ge ġyokrüjo dawe.” 50 Sündä i ná Betniyah kuw ñepse lañe jekuityasa, sündä üzzi i lañe ná gaġiżü djü; 51 Sündä ná gaġiżü djüshüñi i na yo utro lya seyo ñedżu ge kalyitralye. 52 Sündä na mraaňe í šüpo lüshüw yo Yarusalem ge katrükralye. 53 Sündä ná ñegru mamuduw keġiñe Tawgyew í troñe seyo gaġiżüwe.

Philemon

1 Polus ichi go bó, se Jisu Masi ichi pache ge shüdáw nüna, seyo ſuw Timotiyus ichi ve go ſichi nülvo chiğadam Filemon, **2** Seyo ſum Afiya seyo ſidra yo shipashi Arkipusñe Filemon ichi ñe go ñeñu na ñiñi. **3** Ñichi Tawgyew awuñe Tawgyew Jisu Masi naksü naksüchi vye go güdzüw ye bá pangudruwe. **4** No shüwa Tawgyew í ſüvzütrojome; seyo nudzo kükǖlai ge je bá vyehuwme. **5** Hado cheme no bachi sé nülvo seyo vyemso chi ſhi-ñu na dzühelye, se Tawgyew Jisu dru ge seyo vyew güdraw nüna nadra. **6** No kükǖjome se vyemsodaw ge bachi üdra ayo na hadamje uw ſu ge danghusajo dawe ha ye Jisu Masi ichi yo ſidra dusama. **7** Hado cheme noñuwwa, nó bachi nülvo yo ſüpyo lüshüw seyo güdzüw padame, sündada, ba yo dañe güdraw nüna nadrü-nalu hu je adjüdjüw no je ağı̄imiw pajome, uñuw nawa. **8** Sündada sedamje noje Jisu ge ſüpyo bolu duda, se ha ñu ye udama, se í bá dügyejo. **9** Sedamje no vyeduw mukro Polus i se yabó Jisu Masi ibó pache ge ȳow nüna babi, se ayoje ſüpyo nülvo yo ibó kükǖjolu. **10** No nosaw Tawgyew go Unesumus ibó no yo nochı sülyeñtchü ge saküye dame no yo küküime. **11** Se ibó ahuge ha madağiw a ba, se yabó ba ñe seyo nochı dew chiğä tsüwbaba. **12** Se í ñe seyo dju nolu ge kadama, no se í bachi ge djütültchowba. **13** Í no nochı ge vyejoñe vyehomacha se í bó bachi vye go shüdabi ſhi-ñu ibó yo sülyeñtchü sumbo, nó datunowe. **14** Sé no ba mahusuw haje madağöñ se bachi he nülvo djüdo ye datüdalüw yo mow lüshüw dawe. **15** Hado chemeje ha danghuñda i ba yo ksühua dzühua kuw he ibó utro lyadawa shüwa bañisa ge ȳojoñe. (aiōnios g166) **16** Seño ayogo kulo mavyeduw, kulo yo je dewfo, seyo ſuw vyeduw ȳowe se nochı drü-lü ge duw süna nülvobó seño, se yabó usofu ge je seyo ȳulo ge je, bachi je drülu ge sündada Tawgyew ge. **17** Senameje ba nó bachi nudzog dakyetunowñe vyedameje, se na vyeduw yo shutrolajodawe. **18** Chemeje se nó bachi ha damje damdalyoama semome sa a bachi ha damje a kakuw, se í nochı üñiñi ge ȳiwe. **19** Polus no nó gzü yo ȳijome, se i no bá ȳigujome; seyo ichi chejoje ha madaği, se no añawa he daado na badru me se i babamme. **20** He no ñuwwa, he lüshüw nó bachi Tawgyewwa nó bachi go pawe, Tawgyew ge nodrü nolu ye hu je adjüdjüw no je ağı̄imiw daiwe. **21** No bachi dügyw dafiw dajo umsow vyeñe, bá ȳimkoime seyo he ana danghuwme, se

no ha cheima, ba se í foje lübzüw daijo. **22** Seyo he i je, nobó ȳyojo bugó dashütrüvowe; no süna umsow vyedame, se bá kükǖw trüdu yo noje no bachi ügzü ge djüjome. **23** Ifras se Jisu ge nodra pacheshüw ge **24** Seyo se Markus ñe Aristikurs seyo Demas seyo Luka seyo no chiğadam. **25** Ñichi Prabu Jisu Masi nülvow ye bachi ȳulodra duwe. Amin.

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Aka at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Aka at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Hrusso---Hrusso-Angka-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luka 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aīdios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luka 1:33
Luka 1:55
Luka 1:70
Luka 16:8
Luka 18:30
Luka 20:34
Luka 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luka 10:25
Luka 16:9
Luka 18:18
Luka 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

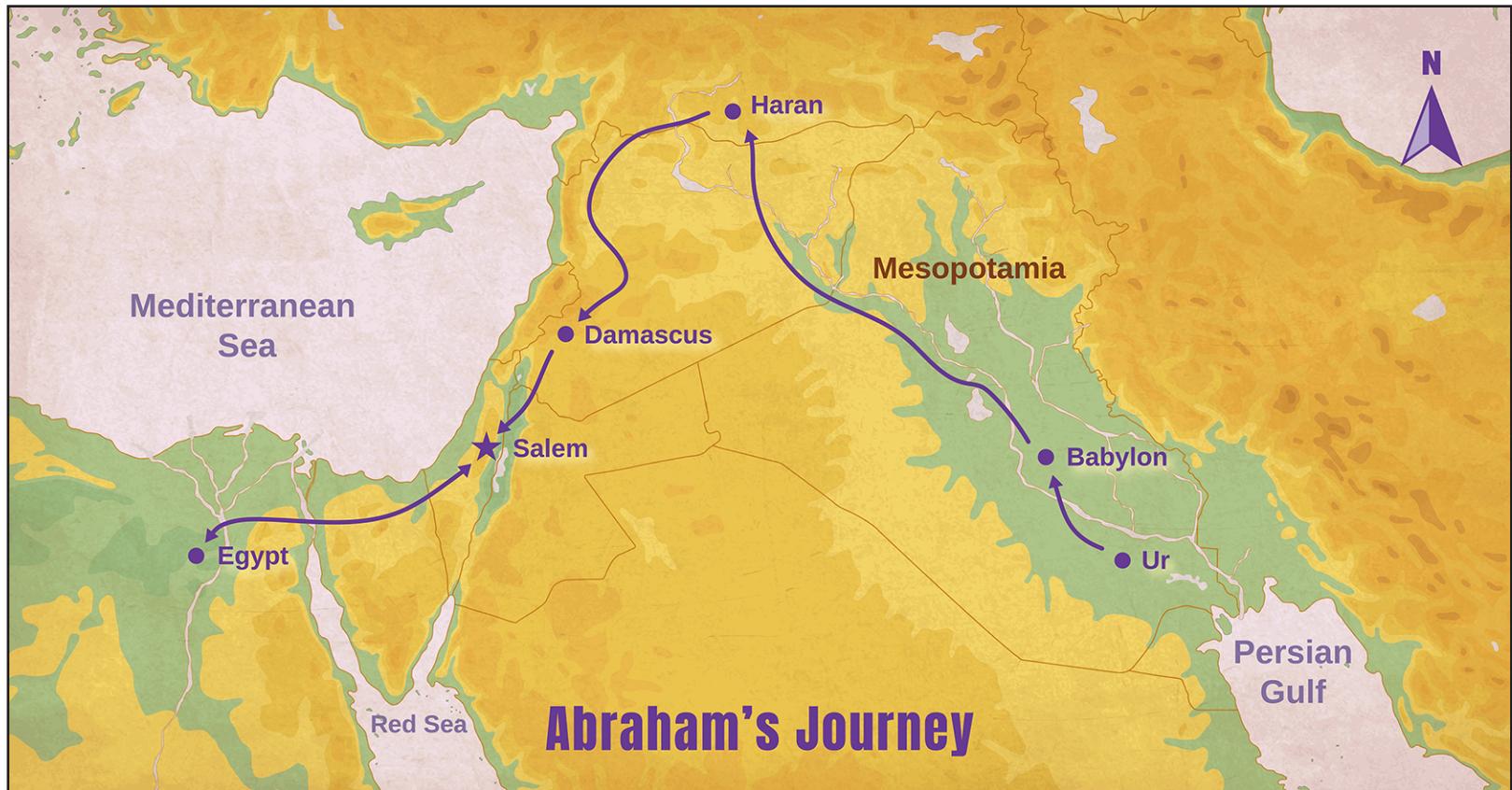
John 10:28
John 12:25
John 12:50
John 17:2
John 17:3
Acts 13:46
Acts 13:48
Romans 2:7
Romans 5:21
Romans 6:22
Romans 6:23
Romans 16:25
Romans 16:26
2 Corinthians 4:17
2 Corinthians 4:18
2 Corinthians 5:1
Galatians 6:8
2 Thessalonians 1:9
2 Thessalonians 2:16
1 Timothy 1:16
1 Timothy 6:12
1 Timothy 6:16
2 Timothy 1:9
2 Timothy 2:10
Titus 1:2
Titus 3:7
Philemon 1:15
Hebrews 5:9
Hebrews 6:2
Hebrews 9:12
Hebrews 9:14
Hebrews 9:15
Hebrews 13:20
1 Peter 5:10
2 Peter 1:11
1 John 1:2
1 John 2:25
1 John 3:15
1 John 5:11
1 John 5:13
1 John 5:20
Jude 1:7
Jude 1:21
Revelation 14:6

eleēsē

Romans 11:32
Geenna
Matthew 5:22
Matthew 5:29
Matthew 5:30
Matthew 10:28
Matthew 18:9
Matthew 23:15
Matthew 23:33
Mark 9:43

Mark 9:45
Mark 9:47
Luka 12:5
James 3:6
Hadēs
Matthew 11:23
Matthew 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Acts 2:27
Acts 2:31
1 Corinthians 15:55
Revelation 1:18
Revelation 6:8
Revelation 20:13
Revelation 20:14
Limnē Pyr
Revelation 19:20
Revelation 20:10
Revelation 20:14
Revelation 20:15
Revelation 21:8
Sheol
Genesis 37:35
Genesis 42:38
Genesis 44:29
Genesis 44:31
Numbers 16:30
Numbers 16:33
Deuteronomy 32:22
1 Samuel 2:6
2 Samuel 22:6
1 Kings 2:6
1 Kings 2:9
Job 7:9
Job 11:8
Job 14:13
Job 17:13
Job 17:16
Job 21:13
Job 24:19
Job 26:6
Psalms 6:5
Psalms 9:17
Psalms 16:10
Psalms 18:5
Psalms 30:3
Psalms 31:17
Psalms 49:14
Psalms 49:15
Psalms 55:15
Psalms 86:13
Psalms 88:3
Psalms 89:48

Psalms 116:3
Psalms 139:8
Psalms 141:7
Proverbs 1:12
Proverbs 5:5
Proverbs 7:27
Proverbs 9:18
Proverbs 15:11
Proverbs 15:24
Proverbs 23:14
Proverbs 27:20
Proverbs 30:16
Ecclesiastes 9:10
Song of Solomon 8:6
Isaiah 5:14
Isaiah 7:11
Isaiah 14:9
Isaiah 14:11
Isaiah 14:15
Isaiah 28:15
Isaiah 28:18
Isaiah 38:10
Isaiah 38:18
Isaiah 57:9
Ezekiel 31:15
Ezekiel 31:16
Ezekiel 31:17
Ezekiel 32:21
Ezekiel 32:27
Hosea 13:14
Amos 9:2
Jonah 2:2
Habakkuk 2:5
Tartaroō
2 Peter 2:4
Questioned
None yet noted

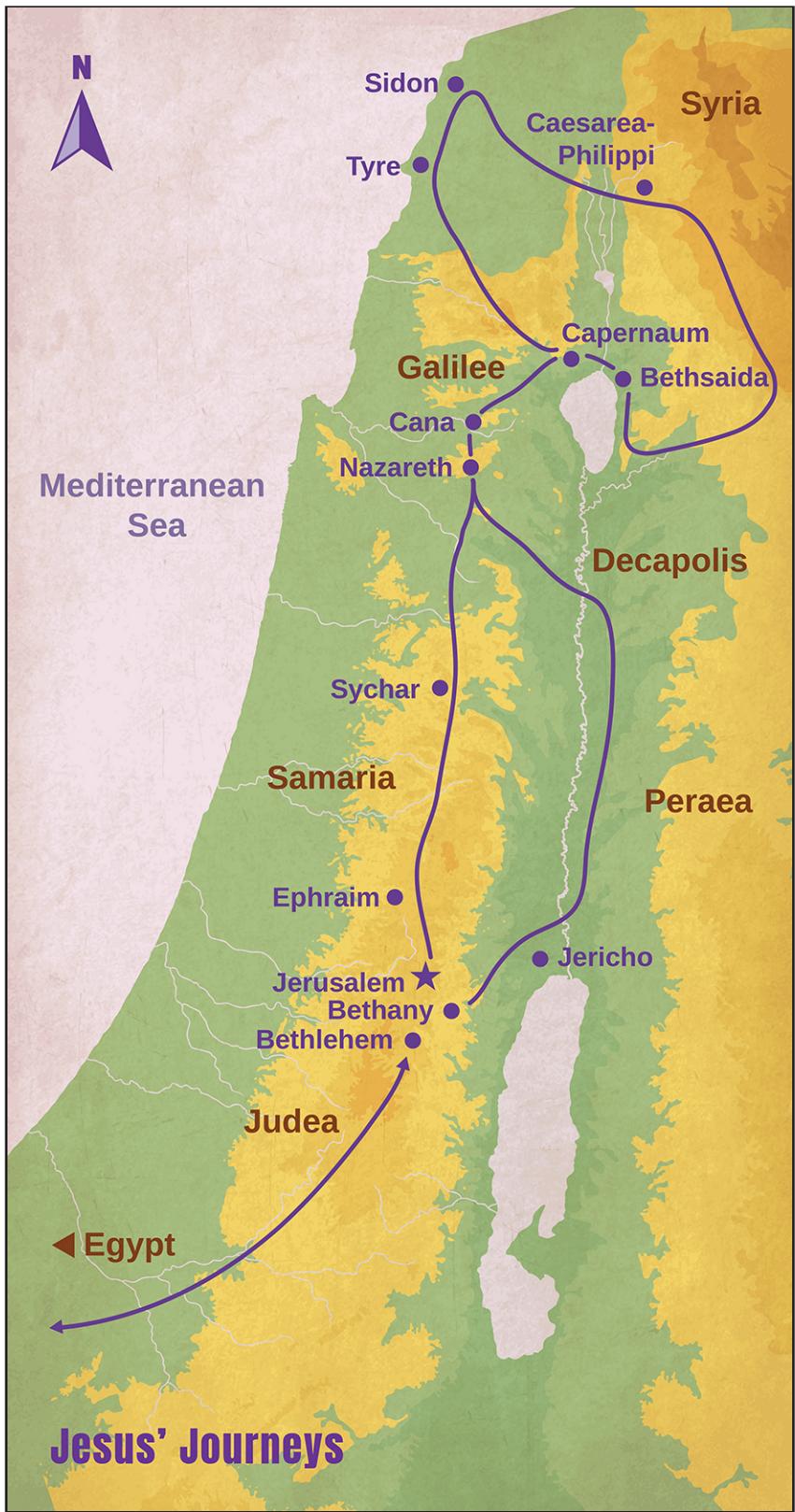
Abraham's Journey

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"

Mark 10:45

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

1956	Christ returns for his people
1830	Jim Elliot martyred in Ecuador
1731	John Williams reaches Polynesia
1614	Zinzendorf leads Moravian mission
1572	Japanese kill 40,000 Christians
1517	Jesuits reach Mexico
1455	Martin Luther leads Reformation
1323	Gutenberg prints first Bible
1276	Franciscans reach Sumatra
1100	Ramon Llull trains missionaries
1054	Crusades tarnish the church
997	The Great Schism
864	Adalbert martyred in Prussia
716	Bulgarian Prince Boris converts
635	Boniface reaches Germany
569	Alopen reaches China
432	Longinus reaches Alodia / Sudan
397	Saint Patrick reaches Ireland
341	Carthage ratifies Bible Canon
325	Ulfilas reaches Goth / Romania
250	Niceae proclaims God is Trinity
197	Denis reaches Paris, France
70	Tertullian writes Christian literature
61	Titus destroys the Jewish Temple
52	Paul imprisoned in Rome, Italy
39	Thomas reaches Malabar, India
33	Peter reaches Gentile Cornelius
	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where?

Who?

When?

		When?									
		Innocence		Fallen			Glory				
Who?	God	Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth		
		God's Perfect Fellowship	John 10:30	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16					God's Perfectly Restored Fellowship with All Mankind in the Holy City		
		Son		Pre-Incarnate, John 8:58	Incarnate, John 1:14	Paradise, Luke 23:43					
		Holy Spirit		Everywhere, Psalm 139:7	Indwelling Believers, John 14:17						
	Mankind	Living Mankind	Adam in the Garden of Eden	Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5					All Restored		
		Deceased Believing Mankind		Blessed in Paradise, Luke 16:22							
		Deceased Unbelieving Mankind		Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13							
	Angels	Holy Angels	No people	Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14					No Hades No Dead Rev 20:3		
		Imprisoned Angels		Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6							
		Fugitive Angels		Rebelling Against Christ Thalaasa, Rev 20:13							
		First Beast Demon	Gen 1:1	Accusing Mankind			Lake of Fire Revelation 19:20	Lake of Fire Prepared for the Devil and his Angels	Fallen Angels Forgiven? Col 1:20 Yes?		
		False Prophet Demon		1 Peter 5:8 and Revelation 12:10							
		Satan		Abyss Revelation 20:2							

Destiny

Aka at AionianBible.org/Destiny

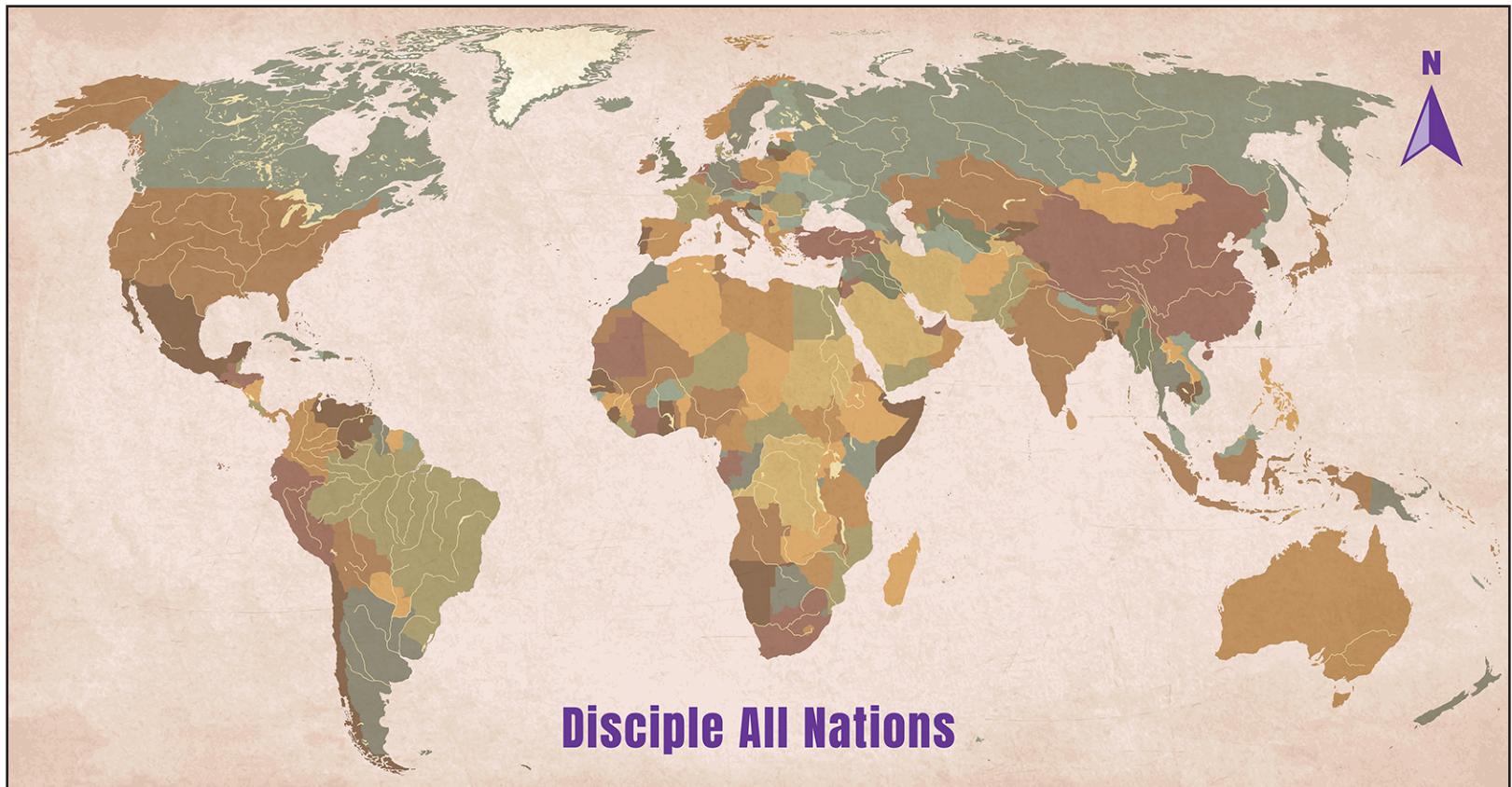
The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament Sheol and New Testament *Hadēs*, 2) Geenna, 3) Tartaroō, 4) Abyssos, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

"Go and make disciples of all nations, baptizing them in the name of the Father and of the Son and of the Holy Spirit"

Matthew 28:19